

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AUTORITETI I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE

ANALIZE
E
TREGUT
TE LINJAVE ME QIRA

- 1) Tregu me pakice i minimumit te linjave me qira (i cili perfshin lloje te specifikuara të linjave me qira deri ne dhe perfshire 2Mbit/s)
- 2) Tregu me shumice i segmenteve terminuese te linjave me qira.
- 3) Tregu me shumice i linjave kryesore (trunk) te linjave me qira.

Perfundimtare

13.04.2011

(MIRATUAR ME VKD NR.1364 DATE 13.04.2011)

INDEKSI I PERMBAJTJES

I. PERMBLEDHJE	4
II. HYRJE	12
II.1. PANORAME E SEKTORIT TE TELEFONISE FIKSE DHE LINJAVE ME QIRA	12
II.2 PERCAKTIMI I SIPERMARRESVE ME FUQI TE NDJESHME NE TREG	14
<i>I. Objektivat e Ligjit dhe kuadri rregullator.....</i>	<i>14</i>
<i>II. Procesi i Konsultimit .....</i>	<i>15</i>
<i>III. Bashkepunimi me Autoritetin e Konkurences.....</i>	<i>15</i>
<i>IV. Struktura e Dokumentit .....</i>	<i>16</i>
<i>V. Perkufizimi i tregut perkates.....</i>	<i>16</i>
<i>VI. Fuqia e Ndjeshme ne Treg dhe masat rregulluese .....</i>	<i>18</i>
III. LINJAT ME QIRA: SEGMENTIMI I TREGJEVE DHE OFRUESIT	20
IV. ANALIZE E TREGUT ME PAKICE TE LINJAVE ME QIRA: GRUPI MINIMUM.....	28
IV.1. PERKUFIZIMI I TREGUT ME PAKICE TE LINJAVE ME QIRA	28
<i>I. Dimensioni i produkteve/sherbimeve te tregut me pakice te linjave me qira .....</i>	<i>28</i>
<i>II. Dimensioni gjeografik i tregut.....</i>	<i>32</i>
IV.2 ANALIZA PER FUQI TE NDJESHME NE TREGUN ME PAKICE	33
<i>I. Pjeset e tregut .....</i>	<i>33</i>
<i>II. Pengesat per hyrje dhe konkurrenca e mundshme ne tregun e linjave me qira .....</i>	<i>35</i>
<i>III. Fuqia kundervepruese e blesesve te linjave me qira .....</i>	<i>38</i>
<i>IV. Tarifimi i linjave me qira me pakice.....</i>	<i>38</i>
<i>VI. Perfundime mbi FNT.....</i>	<i>44</i>
V. ANALIZE E TREGJEVE ME SHUMICE TE LINJAVE ME QIRA: SEGMENTET TERMINUESE DHE TRUNK	46
IV.1 PERKUFIZIMI I TREGJEVE PERKATES ME SHUMICE TE LINJAVE ME QIRA.....	46
<i>I. Dimensioni i produkteve/sherbimeve te tregjeve me shumice te linjave me qira .....</i>	<i>46</i>
<i>II. Dimensioni gjeografik i tregut.....</i>	<i>48</i>
IV.2 ANALIZA PER FNT: TREGJET ME SHUMICE TE LINJAVE ME QIRA	49
<i>I. Pjeset e tregut.....</i>	<i>49</i>
<i>II. Pengesat per hyrje dhe konkurrenca e mundshme ne tregun e linjave me qira .....</i>	<i>50</i>
<i>III. Fuqia kundervepruese e blesesve te linjave me qira .....</i>	<i>53</i>
<i>IV. Tarifimi i linjave me qira me shumice.....</i>	<i>53</i>
<i>V Perfundim per FNT.....</i>	<i>55</i>
VI. MASAT RREGULLUESE PER FNT NE TREGJET ME SHUMICE DHE ME PAKICE TE LINJAVE QIRA	56
VI.1 PROBLEMET NE KONKURRENCE	56
VI.2 PERVOJA RREGULLATORE DHE REKOMANDIMET E BE PER LINJAT ME QIRA	58
VI.3 MASAT RREGULLUESE PER FNT TE ALBTELECOM: LINJAT ME QIRA ME SHUMICE DHE GRUPI MINIMUM I LINJAVE ME QIRA ME PAKICE	61
<i>Afatet e ofrimit te linjave me qira.....</i>	<i>63</i>
<i>Kontrolli i tarifave te linjave me qira dhe orientimi ne kosto .....</i>	<i>63</i>
<i>Standartet per linjat me qira me pakice, grupi minimum.....</i>	<i>67</i>
ANEKS 1. TARIFAT AKTUALE TE ALBTELECOM PER LINJAT ME QIRA	70
ANEKS 2. LISTA E STANDARTEVE DHE/OSE SPECIFIKIMEVE PER GRUPIN MINIMUM TE LINJAVE ME QIRA.....	73
<i>1. Identifikimi i grupit minimum te linjave me qira me karakteristika te harmonizuara dhe standarte shoqeruese (sipas rekomandimit te KE 2003/548/EC).....</i>	<i>73</i>
ANEKS 3 KOMENTET E PALEVE TE INTERESUARA PER ANALIZEN GJATE KONSULTIMIT PUBLIK DHE QENDRIMI I AKEP PER KOMENTET	75

INDEKSI I TABELAVE DHE FIGURAVE

FIGURE II .1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË TELEFONISË FIKSE 2000-2010.....	12
SKEMA III.1. RRJET FIKS INKUMBENT DHE SEGMENTE TE LINJAVE ME QIRA.....	21
SKEMA III.2: RJET FIKS INKUMBENT DHE ALTERNATIV.....	22
SKEMA III.3: RJET FIKS INKUMBENT DHE ALTERNATIV.....	25
TABELA III.1: INFRASTRUKTURA E OA DHE ALBTELECOM (2010)	26
TABELA IV.1 NUMRI TOTAL I LINJAVE ME QIRA (2006-2010)	34
TABELA IV.2 NUMRI I LINJAVE ME QIRA: ME PAKICE, ME SHUMICE DHE TOTAL (2010)	34
FIGURA IV.1 PJESET E TREGUT TE ALBTELECOM: ME PAKICE, ME SHUMICE DHE TOTAL (2010)	34
FIGURE IV.2 KRAHASIMI I TARIFAVE TE LINJAVE ME QIRA KOMBETARE 64KBIT/S: ALBTELECOM DHE SEE (2007-2010).....	39
FIGURE IV.3 KRAHASIMI I TARIFAVE TE LINJAVE ME QIRA KOMBETARE 2 MBIT/S: ALBTELECOM DHE SEE (2007-2010).....	39
FIGURE IV.5 KRAHASIMI I TARIFAVE TE LINJAVE ME QIRA NDERKOMBETARE 64KBIT/S: ALBTELECOM DHE SEE (2010).....	39
FIGURE IV. KRAHASIMI I TARIFAVE TE LINJAVE ME QIRA NDERKOMBETARE 2 MBIT/S: ALBTELECOM DHE SEE (2007-2010)	40
TABELE IV.6 KRAHASIMI I TARIFAVE TE LINJAVE ME QIRA : ALBTELECOM DHE EU (EURO/MUAJ).....	42
TABELA V.3 KRAHASIMI I TARIFAVE TE LINJAVE ME QIRA ME SHUMICE TE ALBTELECOM (AKTUALE) DHE BE	55
TABELA VI.1 NIVELI MAKSIMAL I TARIFAVE ME SHUMICE TE LINJAVE ME QIRA KOMBETARE TE ALBTELECOM (LEK/MUAJ PA TVSH)	66
TABELA VI.2 NIVELI MAKSIMAL I TARIFAVE ME PAKICE DHE ME SHUMICE TE LINJAVE	66
ME QIRA NDERKOMBETARE TE ALBTELECOM (EURO NE MUAJ; PA TVSH)	66
TABELA VI.3 NIVELI MAKSIMAL I TARIFAVE ME PAKICE DHE ME SHUMICE TE LINJAVE	67
ME QIRA NDERKOMBETARE TE ALBTELECOM (INSTALIMI NE EURO: PA TVSH)	67
FIGURA VI.1 KRAHASIMI I TARIFAVE (NEN RREGULLIM) TE LINJAVE ME QERA 34 MBIT/S ALBTELECOM-SEE (2010)	68
FIGURA VI.2 KRAHASIMI I TARIFAVE (NEN RREGULLIM) TE LINJAVE ME QERA 2 MBIT/S ALBTELECOM-SEE (2010)	69

I. PERMBLEDHJE

Ligji nr.9918, date 19.05.2008 "Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise" (ne vijim Ligji 9918) qe hyri ne fuqi me 26.06.2009, ne nenin 1 te tij, percakton se:

Qëllimi i ligjit është që nëpërmjet parimit të asnjësisë teknologjike të promovojë konkurrencën dhe infrastrukturë eficiente në komunikimet elektronike dhe të garantojë shërbimet e duhura dhe të përshtatshme në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Ky dokument permban analizen e tregjeve me pakice dhe me shumice te linjave me qira, apo tregjet nr. 7, 12 dhe 13 te Rregullores se Analizes se Tregut (ne vijim referuar si Rregullore):

- 1) Tregu me pakice i minimumit te linjave me qira (i cili perfshin lloje te specifikuar te linjave me qira deri ne dhe perfshire 2Mbit/sek)
- 2) Tregu me shumice i segmenteve terminuese te linjave me qira.
- 3) Tregu me shumice i linjave kryesore (trunk) te linjave me qira.

Ne baze te parashikimeve te Nenit 35, te Ligjit Nr.9918, dokumenti "Analize e Tregut te Linjave me Qira": "Konsultim Publik" i miratuar me VKD te AKEP Nr. 1030, date 17.11.2009, u publikua ne faqen e Internetit te AKEP per keshillim publik me palet e interesuara.

Procesi i konsultimit u krye per statusin e FNT dhe per detyrimet e propozuara per FNT. Periudha e konsultimit publik perfundoi me 23.01.2010. Ne seksionet kryesore te dokumentit Analize e Tregut te Linjave me Qira – "konsultim publik", AKEP perfshiu pyetje per komente nga palet e interesuara, te cilat ishin permblodhur ne Aneks 3 ne fund te materialit te konsultura, por ndodheshin edhe ne fund te seksioneve perkatese. Megjithate palet e interesuara mund te jepnin komente per cdo pjese te dokumentit per konsultim publik, pa qene te kushtezuar nga pyetjet referuese, te cilat sherbenin si orientuese ne lidhje me perfundimet e arritura ne kete analize. Ne perfundim te procesit te konsultimit publik, ne adrese te AKEP, kane ardhur komente nga Vodafone Albania dhe Albania Mobile Communications.

Pas marrjes se komenteve, AKEP ka bere shqyrtimin e ketyre komenteve dhe ka mbajtur qendrimin perkates per komentet. Nga komentet e paleve te interesuara, Vodafone Albania dhe AMC, vihet re se ne teresine e komenteve palet e interesuara nuk kane paraqitur kundershime ne lidhje me perkufizimin e tregjeve perkates, analizen per FNT dhe masat rregulluese dhe perfundimet e arritura nga AKEP. Komenetet e paleve te interesuara se bashku me qendrimin e AKEP per to, jane paraqitur si Aneks 3 i ketij dokumenti final te Analizes. Meqenese nga palet e interesuara nuk ka patur kundershime thelbesore, ky dokument final i Analizes se Tregut te Linjave me Qira, nuk ka ndryshime te rendesishme nga dokumenti "Analize e Tregut te Linjave me Qira 2009 - Konsultim Publik ", pervec detyrimit te kontrollit te tarifave.

Nga analiza e tregut me pakice te linjave me qira rezulton:

- Linjat me qira me kapacitet te ulet (deri ne dhe perfshire 2Mbit/s) jane pjese e te njejtit treg perkates;

- Linjat me qira me kapacitet te larte (mbi 2 Mbit/s), nuk jane pjese e tregut perkates te linjave me qira me kapacitet te ulet.
- Linjat me qira me kapacitet te ulet, linjat analoge dhe linjat dixhitale jane pjese e te njejtit treg perkates.
- Linjat me qira nderkombetare (pjesa e ofruar nga operatori vendas) jane pjese e te njejtit treg perkates me pakice te linjave me qira kombetare.
- Sherbimet e menaxhuara mund te perdoren per kapacitete te larta ose te uleta. AKEP gjykon se sherbimet e menaxhuara nuk jane pjese e kesaj analize, por kapacitetet transmetuese nepermjet te cilave ofrohen keto sherbime te dedikuara jane te domdoshme per ofrimin e ketyre sherbimeve dhe jane pjese e kesaj analize.
- *Dimensioni gjeografik i sherbimit te linjave me qira eshte kombetar, d.m.th territori i Republikes se Shqiperise.*

Percaktimi i tregut me pakice te linjave me qira eshte:

- **Tregu i grupit minimal te linjave me qira, perfshin linjat me qira deri ne dhe perfshire 2Mb/sek, analoge dhe dixhtale;**
- **Dimensioni gjeografik i tregut eshte kombetar;**

Nga te dhenat e raportuara nga Albelecom ne menyre periodike, rezulton se numri i linjave me qira te ofruara nga Albelecom eshte shume me i madh se numri i deklaruar nepermjet pyetsorit te derguar per kete Analize Tregu. (shiko tabelen IV.1)

Bazuar ne te dhenat e tregut per vitin 2010 Albelecom zoteron mbi 60% pjese tregu ne numrin e linjave me qira me pakice.

Albelecom eshte aktualisht operator me FNT ne tregun me pakice te aksesit ne rrjet telefonik publik nga vendodhje fikse, dhe eshte propozuar perseri (Analiza 2009 telefonise fikse-Konsultim publik) si operator me FNT ne kete treg. Statusi me FNT ne kete treg, eshte faktor qe konsiderohet i rendesishem per te shtrire FNT ne tregun me pakice (dhe me shumice te segmenteve terminuese-lokale) te linjave me qira.

Zevendesimi i sistemit te komplikuar te licensimit me licensa te klasave te ndryshme dhe per zona operimi te parcaktuara me sistemin e autorizimit te pergjithshem perben nje eliminim apo reduktim te ndjeshem te pengesave ligjore ne ofrimin e linjave me qira me pakice.

Megjithe eliminimin apo reduktimin e ndjeshem te pengesave ligjore, qe erdhi si pasoje e Ligjit 9918 dhe kuadrit rregullator te autorizimeve te pergjithshme, Albelecom vazhdon te kete avantazhe ndaj operatoreve te tjere per shkak te ekonomive te shkalles, ekonomive te densitetit, integritimit vertikal. Keto avantazhe te Albelecom, ne rrjetin lokal dhe backbone, ndikojne pozitivisht ne aftesine ndikuese te Albelecom ne tregjet me pakice te linjave me qira.

Ofrimi i linjave me qira eshte i varur nga vendodhja e ambienteve qe do lidhen, dhe avantazhet e Albelecom te lidhur me prezencen me rrjet ne nivel kombetar, ulin aftesine

negociuese te blesve, pasi Albtelecom shpesh eshte i vetmi operator qe mund te sioguroje sherbimin e kerkuar nga blesesi.

Albtelecom nuk ka ndjere presion konkurrues te tille qe te ofroje tarifa te linjave me qira te orientuara ne kosto;

Tarifat e linjave me qira te Albtelecom kane disporcione te konsiderueshme ne strukturen e tyre:

- tarifa shume me te larta per kompanite e telekomunikacioneve se kompanite qe i blejne linjat me qira nderkombetare per perdorim fundor eshte kunder praktikes se tarifave me te uleta me shumice ne krahasim me tarifat me pakice, dhe perben sjellje antikonkurruese:
  - shitja e linjave me qira nderkombetare kompanive te telekomunikacioneve qe i perdorin linjat per ofrimin e sherbimeve me pakice, eshte shitje me shumice dhe keto tarifa duhet te jene me te uleta se tarifat e perdorueve fundore te linjave me qira.
- Tarifat e linjave me qira kombetare 2 Mbit/s jane disa here me te uleta se tarifat e vendeve te rajonit dhe BE (situat e kundert me periudhen para vitit 2005¹ ku keto tarifa ishin disa here me te larta se tarifa mestare e vendeve te BE);
- Diferencat ne tarifat e linjave me qira 64 kbit/s me 2 Mbit/s jane shume me te ulet se ne vendet e BE : (40-100) % krahsuar me (250-460) % ne vendet e BE;
- Tarifat e linjave me qira te Albtelecom nuk kane pesuar asnje ndryshim qe prej vitit 2005;

Duke marre ne konsiderate faktoret (argumentat) e mesiperm, AKEP gjykon se:

Albtelecom permbush kriteret per fuqi te ndjeshme ne tregun perkates me pakice te minimumit te linjave me qira (i cili perfshin lloje te specifikuara të linjave me qira deri ne dhe perfshire 2Mbit/s)

---

¹ Tarifat e linjave me qira jane reduktuar ndjeshem nga Albtelecom gjate vitit 2005 : pe qarqet 2 Mbit/s reduktimi ishte afersiht 10 here : 2000 euro/muaj ne 220 Euro/muaj.

Nga analiza e tregjeve me shumice te segmenteve terminuese dhe trunk te linjave me qira, rezulton:

Ndarja e segmenteve terminues dhe segmenteve trunk te linjave me qira:

- “Terminime Lokale te Linjave me qira” jane pjese te linjave me qira qe lidhin centralin lokal me ambientet apo ndertesat e klientit
- Trunk Segmente ose Trunk Seksione jane pjese te linjave me qira qe ndodhen mes dy nyjave kryesore te rrjetit te ndertua: lidhja midis centraleve lokale dhe tranzite.
- Kufiri ndares midis segmenteve terminuese dhe trunk eshte centrali qe lidhet direkt me perdoruesin fundor te linjes me qira;

Ofrimi i linjave me qira nje operatori apo ofruesi rrjetesh apo sherbimesh te komunikimeve elektronike, si inpute per aktivitetin e ketij operatori/ofruesi (shitje me pakice, pjese rrjeti etj), perben shitje me shumice te linjave me qira.

Kerkesa per linja me qira me shumice eshte kerkese e derivuar nga tregjet me pakice te linjave me qira si edhe nga kerkesa per sherbime te tjera te komunikimeve elektronike.

Linjat me qira me shumice dhe PPC apo LLPC jane pjese e te njejtit treg perkates, dhe pjese e tregjeve me shumice te segmenteve terminuese dhe segmenteve trunk te linjave me qira.

Segmentet terminuese dhe segmentet trunk te linjave me qira, sipas ndarjes se cituar me siper, jane pjese e tregjeve perkates te ndryshem,

Tregjet perkatese me shumice te linjave me qira, segmenteve terminuese dhe trunk, perfshijne te gjitha kapacitetet e linjave me qira.

Dimensioni gjeografik i sherbimeve me shumice, segmenteve terminuese dhe segmente trunk te linjave me qira eshte kombetar, d.m.th territori i Republikes se Shqiperise.

Nga pyetsoret e derguar operatoreve per kete analize tregu, rezulton se koncepti i shitjes me shumice te linjave me qira nuk eshte i zhvilluar apo konsoliduar ne Shqiperi.

Albtelecom zoteron pjese tregu ne nivele rreth 80% te linjave me qira, per numrin e linjave me qira me shumice.

Prezenca kombetare e Albtelecom me rrjet lokal (linja fundore) dhe statusi me FNT ne kete treg, eshte faktor qe konsiderohet i rendesishem per te shtrire FNT ne tregjet me shumice te segmenteve terminuese-lokale te linjave me qira.

Zevendesimi i sistemit te komplikuar te licensimit me licensa te klasave te ndryshme dhe per zona operimi te parcaktuara me sistemin e autorizimit te pergjithshem perben nje eliminim apo reduktim te ndjeshem te pengesave ligjore ne ofrimin e linjave me qira me pakice.

Operatori Albtelecom si operatori i rrjetit me te madh te telefonise fikse (rrjeti lokal dhe backbone), zoteron nje avantazh te konsiderueshem per ekonomite e shkalles, ne raport me operoret alternative dhe celulare dhe operoret te rinj te mundshem ne treg, per ofrimin e linjave lokale te telefonise fikse dhe ne kete menyre edhe per ofrimin e linjave me qira.

Megjithë eliminimin apo reduktimin e ndjeshëm të pengesave ligjore, që erdhi si pasoje e Ligjit 9918 dhe kuadrit rregullator të autorizimeve të pergjithshme, Albtelecom vazhdon të ketë avantazhe ndaj operatorëve të tjerë për shkak të ekonomive të shkallës, ekonomive të densitetit, integritetit vertikal. Këto avantazhe të Albtelecom, në rrjetin lokal dhe backbone, ndikojnë pozitivisht në aftësinë ndikuese të Albtelecom në tregjet me shumicë të linjave me qira.

Ofrimi i linjave me qira është i varur nga vendodhja e ambienteve që do lidhen, dhe avantazhet e Albtelecom të lidhur me prezencën e rrjetit në nivel kombëtar, ulin aftësinë negociuese të blerësve, pasi Albtelecom shpesh është i vetmi operator që mund të sigurojë shërbimin e kërkuar nga blerësi.

- Aplikimi nga Albtelecom i tarifave shumë me të larta për kompanitë e telekomunikacioneve të kompanitë që i blejnë linjat me qira ndërkombëtare për përdorim fundor është kundër praktikës së tarifave me të ulëta me shumicë në krahasim me tarifën me pakicë,
- Tarifat e linjave me qira kombëtare me shumicë 2 Mbit/s janë disa herë me të ulëta se tarifën me pakicë të vendeve të rajonit dhe BE (situatë e kundërt me periudhën para vitit 2005² ku këto tarifa ishin disa herë me të larta se tarifa më e ulët e vendeve të BE);
  - Diferencat në tarifën e linjave me qira 64 kbit/s me 2 mbit/s janë shumë me të ulët se në vendet e BE : 40-100% krahasuar me 250-460% në vendet e BE;
  - Tarifat e linjave me qira të Albtelecom nuk kanë pësuar asnjë ndryshim që prej vitit 2005;

Tarifat e Albtelecom për qarqet ndërkombëtare me shumicë (operatorëve të telekomunikacioneve) 64 kbit/s:

- Janë me të larta se tarifën me pakicë në rajonin SEE dhe 85% me të larta se mesatarja e BE;

Tarifat e Albtelecom për qarqet ndërkombëtare me shumicë (operatorëve të telekomunikacioneve) 2 Mbit/s:

- Janë me të larta se tarifën me pakicë në rajonin SEE dhe 76% me të larta se mesatarja e BE;

AKEP, konkludon se sipërmarresi Albtelecom sh.a përmbush kriteret për FNT në:

- **tregun me shumicë të segmenteve të linjave me qira;**
- **tregun me shumicë të segmenteve të linjave me qira**

---

² Tarifat e linjave me qira janë reduktuar ndjeshëm nga Albtelecom gjatë vitit 2005 : për qarqet 2 Mbit/s reduktimi ishte afërsisht 10 herë : 2000 euro/muaj në 220 Euro/muaj.

Masat Rregulluese dhe detyrimet per Albtelecom si operator me FNT ne Tregjet me shumice dhe me pakice (grupi minimum) te linjave me qira

Ofrimi i linjave me qira ne kushtet e konkurrences efektive, apo i rregulluar ne menyre efektive, do krijojte kushtet per nje mundesi zgjedhjeje, si dhe cmime dhe cilesi te favorshme per bizneset dhe institucionet e mesme dhe te medha si dhe per sipermarresit e rrjeteve/sherbimeve te komunikimeve elektronike, duke bere nje kontribut te rendesishem ne ekonomine Shqiptare ne teresi.

Nder problemet e evidentuara, pervec tarifimit, ne ofrimin e linjave me qira nga Albtelecom:

- mungesa e ofrimit te linjave me qira me kapacite te larta 34 Mbit/s, 155 Mbit/s
  - Shqiperia eshte i vetmi vend ne rajon qe nuk ka ofrim te linjave 34 Mbit/s nga operatori fiks inkumbent.
- mungesa e marrveshjeve te nivelit te sherbimit per afatet dhe cilesine e ofrimit linjave me qira (me shumice dhe me pakice);
- mos-ofrimi i linjave te pjesshme me qira me shumice operatoreve te tjere;
- mosdhenia e aksesit per linjat me qira me shumice dhe diskriminimi i operatoreve te telekomunikacioneve (ofruesve te sherbimeve dhe rrjeteve te komunikimeve elektronike);

Bazuar ne evidentimin e problemeve qe ekzistojne dhe qe mund te lindin ne ofrimin e linjave me qira me pakice, grupi minimum, dhe te linjave me qira me shumice, AKEP gjykon se masat e nevojshme ne nivelin me shumice te ofrimit te linjave me qira nga Albtelecom, me reference ne parashikimet e Ligjit 9918, jane:

1. Detyrimi i Mosdiskriminimit (neni 39)
2. Detyrimi i transparencës (Neni 40)
3. Detyrimi për ndarjen e llogarive (Neni 41)
4. Detyrimi për akses dhe përdorimi i përbashkët i faciliteteve të rrjetit (Neni 42)
5. Detyrimi per ofrimin e linjave me qira (neni 44)
6. Detyrimi për kontroll të tarifave dhe sistemin e mbajtjes së llogarive (Neni 45)

Detyrimet e mesiperme midis te tjerave perfshijne:

- Publikimin e ofertes reference te aksesit ne rrjetin Albtelecom per linjat me qira me shumice.
- Albtelecom duhet te mos diskriminoje midis operatoreve te ndryshem dhe midis operatoreve te tjere dhe klienteve, filialeve te veta;
  - Bazuar ne kete detyrim, Albtelecom do te duhet te reduktojte tarifat e linjave me qira nderkombetare per kompanite e telekomunikacioneve, ne nivele te pakten te njejte me klientet e tij me pakice (shiko me poshte)
  - detyrimin per publikimin e Treguesve Kryesore te Performances (Key Performance Indicators -KPI) per ofrimin me shumice dhe me pakice te linjave me qira.
  - detyrimin per te bere te disponueshem inputet e nevojshme me shumice per produktet/ sherbimet e reja apo te permiresuara me pakice;
  - Detyrimi per te ofruar marrveshje te Nivelit te Sherbimit (service level agreement-SLA)

- Albtelecom do të duhet të japë akses për linja me qira me shumicë në rrjetin e vet, linja të cilat përfshijnë:
  - Linja me qira me shumicë: linja të njëjta si linjat e ofruara klienteve fundore, me ndryshimin se bleresi është një kompani telekomunikacioni apo sipërmarrës i rrjeteve dhe/ose shërbimeve të komunikimeve elektronike (rregjistruar në AKEP);
  - Qarqe të pjesshme me qira (Leased line partial Circuits): qarqe transmetimi që lidhin një klient fundor të operatorit tjetër me piken e interkoneksionit të Albtelecom me operatorin tjetër si dhe qarqet e transmetimit të ofruar nga Albtelecom operatoreve të tjera për tu përdorur në interkoneksionin e ndërmjetëm apo në anën e klientit.
  - Kapaciteti i linjave të dhëna nga Albtelecom do të jetë në varesë të kërkesës së bleresit, duke përfshirë dhe qarqet 34 mbit/s dhe 155 mbit/s. Rastet e pamundësive teknike të ofrimit nga Albtelecom, do të duhet të justifikohen me shpjegime të plota, bazuar në rregullat dhe procedurat e kuadrit ligjor dhe rregullator (Rregullorja e Aksesit dhe Interkoneksionit);

AKEP gjykon se ndër detyrimet për Albtelecom, për ofrimin e Marrëveshjeve të Nivelit të Shërbimit (Service Level Agreement_SLA), të përfshijë afatet maksimale të sigurimit të linjave me qira, me pakicë dhe me shumicë, në përputhje me rekomandimin 2005/57/EC, duke lejuar për një afat më të gjatë se afatet e këtij rekomandimi (që paraqesin afatet më të shkurtra (vendi i tretë me i mirë) në vendet e BE dhe jo mesatare).

Për metodën e rregullimit të tarifave, AKEP gjykon:

- Të vendosë tarifa maksimale për tarifën me shumicë të Albtelecom për linjat (qarqet) dixhitale me qira kombëtare dhe ndërkombëtare, të ofruara sipërrrësve të komunikimeve elektronike;
- Të vendosë tarifa maksimale për qarqet dixhitale ndërkombëtare me pakicë;
- Të lejojë Albtelecom të bëjë propozim për tarifën me pakicë të qarqeve kombëtare dixhitale, me kusht që këto tarifa të mos jenë më të ulëta se tarifën me shumicë respektive.
- Të lërë jashtë rregullimit të tarifave qarqet analoge;

Kjo ndërhyrje e pjesshme në rregullimin e tarifave, është pjesërisht e ndryshme nga propozimi i AKEP në dokumentin e konsultimit publik, por gjykohet të jetë e justifikuar për arsyet e mëposhtme:

- nga analiza e tarifave me pakicë dhe me shumicë të linjave me qira kombëtare të Albtelecom rezulton se niveli i këtyre tarifave është në nivele të krahasueshëm ose shumë të ulëta se niveli mesatar i tyre në vendet e BE dhe të rajonit;
- niveli i tarifave me shumicë të linjave me qira ndërkombëtare të Albtelecom (të ofruara kompanive të telekomunikacioneve) është shumë më i lartë se niveli i tarifave me pakicë të Albtelecom,
- niveli i tarifave me pakicë të linjave me qira ndërkombëtare të Albtelecom (të ofruara përdoruesve fundorë jo-kompani të telekomunikacioneve) janë në nivel të krahasueshëm me tarifën mesatare në vendet e BE.
- Ndjeshmeria dhe kërkesa më e madhe për linja apo kapacitete transmetimi me qira nga kompanitë e telekomunikacioneve në Shqipëri, rezulton të jetë për linjat me qira ndërkombëtare, të cilat shërbejnë edhe për lidhje direkte me botën për të dhëna dhe

telefoni, dhe reduktimi i ketyre tarifave gjykohet te kete nje efekt pozitiv ne cilesine e sherbimeve te Internetit.

- Rritja e tarifave te linjave me qira vetem per klientet e rinj (propozimi ne konsultim publik) do te kishte efekte te paparashikuara ne treg, dhe do te perbente diskriminim ndaj ketyre klienteve ne raport me klientet ekzistues.
- Për shkak të strukturës shumë të deformuar të tarifave me pakicë të qarqeve kombëtare me qira në krahasim me vendet e rajonit dhe të BE, AKEP do ti lejojë Albtelcom të bëjë propozim për tarifatat me pakicë të linjave me qira.

Per sa me siper, AKEP gjykon qe rregullimi i tarifave te linjave me qira te Albtelcom te kryhet si me poshte:

1. Linjat me qira kombëtare dixhitale me kapacitet:

- tarifatat me shumice te linjave me qira kombetare 2 Mbit/s të jenë sipas vlerave te modleit BULRAIC.
- tarifatat me shumicë të linjave me qira kombëtare 64 kbit/s të jenë sa tarifatat me e qarqeve 2 Mbit/s, pjestuar me 1.5.
- tarifatat e qarqeve me shumicë me kapacitet 34 mbit/s dhe 155 Mbit/s të përcakohen në mënyrë të tillë që të jenë në nivel rreth 20% më të ulët se niveli mesatar i tarifave në vende e BE për tarifatat përkatëse me pakicë.
- Tarifatat do të përfshijnë pajtim mujor dhe tarifë instalimi. Tarifa pajtimit mujor ka dy pjesë: pjesë fikse dhe pjesë varibël në varësi të gjatësisë së linjës.

2. Tarifatat me shumicë dhe pakicë të qarqeve ndërkombëtare

- Tarifatat me pakicë te linjave me qira nderkombetare te reduktohen duke i cuar ne nivelin mesatar të vendeve të BE për të gjitha kapacitete
- tarifatat me shumicë të jenë 20% me te uleta se niveli i tarifave perkatese me pakice;
- tarifatat me pakicë dhe me shumicë të linjave me qira të jenë të shprehura në te njejten monedhe, ne Euro.

2. Tarifatat e qarqeve te tjera

Tarifatat e qarqeve te tjera me qira te Albtelcom, sic janë qarqet analoge(seksionet 1, 2 dhe 3 ne Aneks 1), AKEP gjykon ti lere jashtë kontrollit.

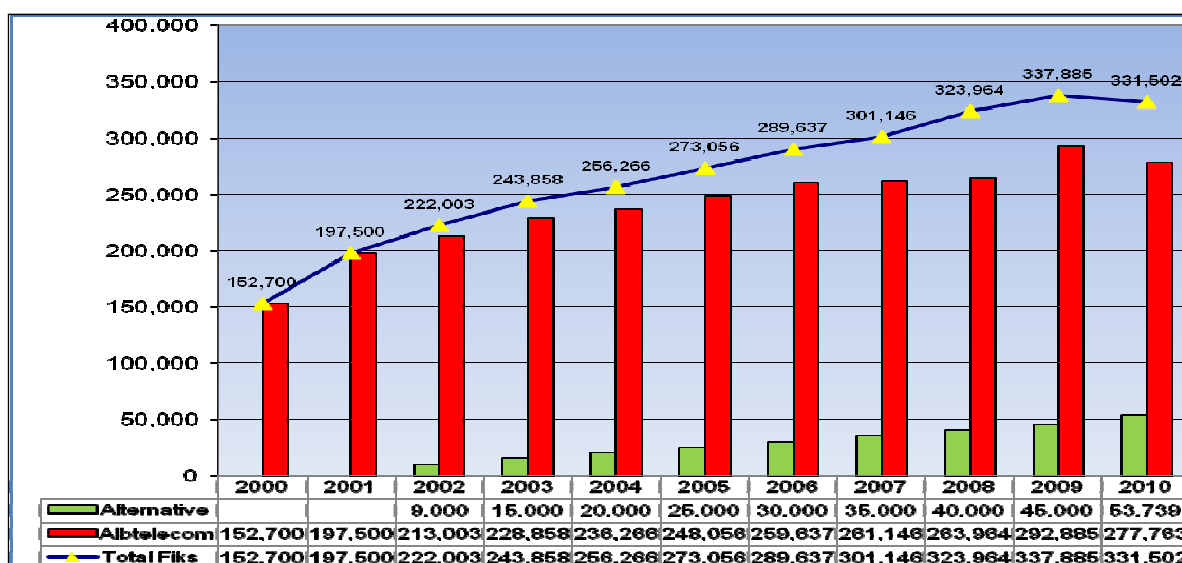
Nga krahasimi i tariafeve te Albtelcom te percaktuara me kete analize si dhe tarifave mesatare te BE dhe rajonit, vihet re se ka ndryshime te ndjeshme, sidomos per sa i perket reduktimit te tarifave te qarqeve nderkombetare per operatoret e tjere (tarifa me shumice). Rregullimi i tarifave me shumice dhe me pakice i linjave me qira nderkombetare i con ato ne nivel mesatar dhe nen-mesatar te BE dhe rajonit.

II. HYRJE

II.1. Panorame e sektorit te telefonise fikse dhe linjave me qira

Numri i perdoruesve te telefonise fikse, apo linjave telefonike qe perfundojne ne vendodhjet fikse (adresat) e perdoruesve te tyre, dhe mbulimi me rrjet dhe kapacitete transmetuese i territorit, luajne nje rol te rëndesishem ne ofrimin e linjave me qira. Në fund të vitit 2010, numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse arriti në rreth 332 mijë, nivel i cili përbën një reduktim në krahim me 338 mijë që ishin në fund të vitit 2009³. Ky reduktim erdhi si rezultat i reduktimit të numrit të pajtimtarëve të Albtelcom me rreth 15 mijë abonente apo 5% të numrit total, që përbën një tendencë të kundërt me rritjen e madhe në vitin 2009, (rritja më madhe në vitet e fundit). Ndërkohë në këtë periudhë ka një rritje të ndjeshme të numrit të pajtimtarëve nga operatorët alternativë me rreth 8 mijë pajtimtarë: nga 45 mijë në fund të vitit 2009 në 53 mijë në fund të vitit 2010. Numri i linjave fikse per 100 banore ne fund te vitit 2010 ishte 10.2% penetrim, që përbën një normë shumë të ulët në krahasim me vendet e BE (me një mesatare prej 45%) dhe vendet e rajonit. Megjithë rënien e numrit të pajtimtarëve në vitin 2010, Albtelcom zotëron rreth 84% të këtij tregu me rreth 278 mijë pajtimtarë ndërsa operatorët alternativë rreth 16% me rreth 53 mijë pajtimtarë.

FIGURE II .1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË TELEFONISË FIKSE 2000-2010

³ Në raportet dhe publikime të mëparshme të AKEP, numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse për operatorët alternativë është bazuar në të dhënat e dërguara nga operatorët dhe në vlerësime të AKEP, për shkak se një numër i konsiderueshëm operatorësh alternativë nuk kanë qënë korrekt në dërgimin e të dhënave në AKEP. Për shkak të përmirësimit të dërgimit të informacionit nga operatorët alternativë, të dhënat e referuara në këtë raport për vitin 2010 i referohen të dhënave të depozituara nga operatorët (50 OA), dhe bazuar në këto të dhëna AKEP ka gjykuar të nevojshme të bëjë korrigjime të vlerave të raportuara për këta operatorë duke filluar nga viti 2007, pasi vlerësimi për numrin e pajtimtarëve të OA për periudhën 2007-2010 (gjashtëmujori i parë), duket se ka qënë më i madh se numri real i pajtimtarëve të këtyre operatorëve.

Ofrimi i linjave me qira mund te kryhet nga cdo operator rrjeti i cili zoteron kapacitete transmetuese njekohesisht investon ne linja per te lidhur perdorues fundore me rrjetin e transmetimit. Operatoret rrjeteve fikse zoterojne kapacitete transmetimi dhe njekohesisht linja fundore, dhe kane te mundur ofrimin e linjave me qira. Nderkohe operatoret e rrjeteve celulare, nuk kane linja fundore por mund te bejne lidhjen fizike sipas kerkesave te perdoruesve.

Ofrimi i linjave me qira per cdo operator varet nga mbulimi territorial me rrjet. Albtelecom dhe operatoret celulare kane mbulim kombetar me rrjet, dhe kane operuar me licensa te Klasit te I, apo kombetare deri ne zevendesimin e tyre me Autorizime Individuale dhe te Pergjithshme. Operatoret Alternative kane kryesisht mbulim rajonale, dhe deri ne hyrjen ne fuqi te Ligjit 9918, dhe zevendesimin e sistemit te licensimit me autorizime kane pasur kufizime territoriale per ofrimin e sherbimeve te yre, perfshire ofrimin e linjave me qira, qe ka qene pjese e te drejtave te licensave te zoteruara prej tyre. Me hyrjen ne fuqi te sistemit te autorizimeve te pergjithshme ne vitin 2009, nuk ka me kufizime per ofrimin e linjave me qira.

II.2 Percaktimi i sipermarresve me Fuqi te Ndjeshme ne Treg

I. Objektivat e Ligjit dhe kuadri rregullator

Ligji nr.9918, date 19.05.2008 "Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise" (ne vijim Ligji 9918), ne nenin 1 te tij, percakton se:

Qëllimi i ligjit është që nëpërmjet parimit të asnjësisë teknologjike të promovojë konkurrencën dhe infrastrukturë eficiente në komunikimet elektronike dhe të garantojë shërbimet e duhura dhe të përshtatshme në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Neni 7 i Ligjit 9918, Objektivat Rregullatore, percakton midis te tjerave:

AKEP-i nxit konkurrencën eficiente për sigurimin e rrjeteve dhe të shërbimeve të komunikimeve elektronike, facilitetet shoqëruese dhe shërbimet e tjera:

- a) për t'u krijuar mundësinë çdo kategorie përdoruesish të shërbimeve të komunikimeve elektronike, përfshirë edhe përdoruesit me nevoja të veçanta, që kundrejt tarifave ***në çdo rast jo më të larta se tarifat mesatare të vendeve të BE-së***, mbi bazën e përzgjedhjes të përfitojnë maksimalisht shërbime alternative, cilësore dhe në përputhje me standardet e miratuara nga AKEP-i;
- b) për të mbrojtur interesat e përdoruesve të shërbimeve të komunikimeve elektronike, për të mbrojtur të dhënat personale dhe privatësinë e përdoruesve;
- ç) për të siguruar konkurrencën e lirë dhe efektive në sektorin e komunikimeve elektronike;
- d) për të siguruar integritetin dhe sigurinë e rrjeteve të komunikimeve elektronike publike;
- dh) për të nxitur investimet eficiente në infrastrukturën e komunikimeve elektronike dhe zhvillimet e reja teknologjike për një cilësi të lartë të produkteve të tyre;
- ë) për të siguruar mosdiskriminimin dhe barazinë në trajtimin e ofruesve të rrjeteve dhe shërbimeve të komunikimeve elektronike.

Kapitulli VI, Rregullimi i Konkurrencës, permban percaktimet per rregullimin e konkurrencës ne tregun e komunikimeve elektronike, dhe perfshin ndermjet te tjerave detyrimin e AKEP per kryerjen e anlizes se tregut per vleresimin e konkurrencës efektive dhe percaktimin e sipermarresve me fuqi te ndjeshme ne treg. Kreu VI, permban gjithashtu kriteret e perdorura nga AKEP per vleresimin e fuqise se ndjeshme ne treg, detyrimet/masat rregulluese ne rast te gjetjes se FNT.

Pika 4 e nenit 31, parashikon detyrimin per nje rregullore per analizen e tregjeve dhe percaktimin e FNT. AKEP me vendimin Nr.747, date 17.07.2009, ka miratuar Rregulloren per Analizen e Tregjeve (ne vijim referuara si Rregullorja). Rregullorja percakton midis te tjerave nje liste prej 18 tregjeve per tu analizuar nga AKEP per FNT, si dhe detyrimi per te kryer analizen e tre kriterëve per tregjet qe nuk jane pjese e rekomandimit Rekomandimit te Komisionit European, datë 11 Shkurt 2003.

Ligji 9918 eshte ne linje me direktivat e KE te vitit 2003 dhe metodologjia e analizes se tregjeve e percaktuar ne Ligj dhe ne Rregullore, percakton se AKEP duhet te marre ne konsiderate rekomandimet e Komisionit European.

Disa nga Rekomandimet dhe udhezimet e KE-se te marra ne konsiderate nga AKEP jane si më poshtë:

- Udhëzuesi e komisionit për analizën e tregut dhe vlerësimin e FNT (2002/C 165/03) sipas kuadrit rregullator për komunikimet elektronike, rrjetet dhe shërbimet të komunikimit elektronik (ne vijim referuar si Udhëzimi i KE)
- Rekomandimi i Komisionit, datë 11 shkurt 2003, për produktet dhe shërbimet përkatëse të tregut brenda sektorit të komunikimeve elektronike të rregullara *ex ante* në përputhje me Direktivën 2002/21/EC të Parlamentit Europian dhe të Këshillit në një kuadër të përgjithshëm rregullator për rrjetet dhe shërbimet e komunikimit elektronik (2003/311/EC, OJ L 114, 8.5.2003, p. 45)
- Rekomandimi i Komisionit, datë 17 dhjetor 2007 për produktet dhe shërbimet përkatëse brenda sektorit të komunikimeve elektronike të rregulluara *ex ante* në përputhje me Direktivën 2002/21/EC të Parlamentit Europian dhe të Këshillit në një kuadër të përgjithshëm rregullator për rrjetet dhe shërbimet e komunikimit elektronik (2007/879/EC, OJ L 344, 28.12.2007, p. 65)

II. Procesi i Konsultimit

Ligji Nr.9918 dt. 19.05.2008 “Per komunikimet elektronike ne RSH”, parashikon ne Nenin 35 te tij proceduren e keshillimit me palet e interesit per analizen e tregut duke vendosur si afat periudhen kohore prej 60 ditesh, analize e cila u publikua sipas VKD Nr. 1030 , datë 17. 11. 2009.

Njekohesisht Neni 36 percakton se AKEP vendos, ndryshon mban ose heq detyrime per FNT pas keshillimit me palet e interesuara. Bazuar ne keto percaktime ligjore, ne versionin e publikuar per konsultim publik te kesaj analize , AKEP ka respektuar afatin kohor prej 60 ditesh dhe procesi i konsultimit publik perfundoi me dt.23 Janar 2010. Ne procesin e konsultimit publik AKEP ka orientuar per komente te mundshme palet e interesuara ne seksione te vecanta te kesaj analize nepermjet pyetjeve te listuara ne keto seksione, duke mos perjashtuar mundesine e komenteve per cdo pjese te analizes se publikuar. Ne fund te procesit konsultues, jane depozituar ne AKEP komente mbi draft analizen e tregut per linjat me qira, nga Vodafone Albania me shkresen Nr. 268 dt.25.01.2010 si dhe AMC me shkresen Nr.271 dt.25.01.2010.

Qendrimi i AKEP per komentet e bera ne lidhje me draft analizen e tregut te linjave me qira se bashku me komentet e depozituara ne AKEP jane publikuar ne kete versionin perfundimtar te analizes ne nje seksion te vecante ne fund te materialit te analizes: Aneks 3.

III. Bashkepunimi me Autoritetin e Konkurences

Sipas Nenit 38 të Ligjit Nr.9918 dt. 19.05.2008 “Per komunikimet elektronike ne RSH”, AKEP-i bashkëpunon me Autoritetin e Konkurrencës, duke respektuar edhe Memorandumin e Mirëkuptimit (Nr. Prot. 1566/1, datë 29.08.2007) ndërmjet Autoritetit të Konkurrencës dhe Entit Rregullator të Telekomunikacioneve dhe në veçanti “Neni 6”, ku flitet për përcaktimin e tregut, përcaktimin e dominancës / përcaktimi i FNT.

Autoriteti i Konkurences eshte perfshire vazhdimisht me komentet e tij ne analiza tregjesh te konsultuara si per telefonine fikse dhe celulare, duke dhene sugjerime dhe rekomandime perkatese ne keto procese, duke gjetur tek AKEP predispozicion e bashkerendimit te

veprimeve qe favorizojne konkurrencen nepermjet nderhyrjeve ex-ante ne tregjet e konstatuara si te nevojshme per nderhyrje te tilla.

IV. Struktura e Dokumentit

Ky dokument permban analizen e tregjeve me pakice dhe me shumice te linjave me qira, apo tregjet nr.7, 12 dhe 13 te Rregullores:

- 1) Tregun me pakice te minimumit te linjave me qira (i cili perfshin lloje te specifikuara të linjave me qira deri ne dhe perfshire 2Mb/sek)
- 2) Tregun me shumice te segmenteve terminuese te linjave me qira.
- 3) Tregun me shumice te linjave kryesore (trunk) te linjave me qira.

Ne baze te parashikimeve te Rregullores, analiza permban:

- perkufizimin e tregjeve perkatese;
- shqyrtimin e secilit treg perkates per te analizuar konkurrencen ne keto tregje dhe nese ka operatore me fuqi te ndjeshme ne treg, duke perdorur kriteret e percaktuara ne nenin 33 te Ligjit si dhe udhezimin e KE
- analizimin e problemeve ne tregjet ne te cilat nuk ka konkurrence efektive apo ku ka operatore me fuqi te ndjeshme ne treg
- detyrimet per operatoret me fuqi te ndjeshme ne treg

V. Perkufizimi i tregut perkates

Ne kuader te analizave te kryera nga nje rregullator per qellime te analizes se konkurrences efektive dhe percaktimit te sipermarresit/sipermarresve me FNT, analiza e nje tregu perkates fillon me shqyrtimin e produkteve dhe sherbimeve qe konsiderohen te jene pjese e te njejtit treg.

Ne Analizat e meparshme te tregjeve (2006, 2007 dhe 2009) ERT (AKEP) ka perdorur perkufizimin e tregut perkates te dhene ne Rregullore 2005, perkufizim i i marre nga Ligji per Mbrojtjen e Konkurrences:

***Treg perkates-** jane produktet qe vleresohen si te zevendesueshme nga konsumatorët ose klientët e tyre, per sa u perket karakteristikave, çmimit dhe funksionit te tyre dhe qe ofrohen ose kerkohen nga ndermarrjet ne nje zone gjeografike me kushte te njejta konkurrence, zone kjo e cila veçohet nga zonat e tjera kufizuese.*

Ky perkufizim eshte i ngjashem me perkufizimin e dhene ne Udhezimin e KE, pika 44 ⁴, udhezim i perdorur nga ERT edhe ne Analize 2007. Per kete arsye si dhe duke qene se

---

⁴ According to settled case-law, the relevant product/service market comprises all those products or services that are sufficiently interchangeable or substitutable, not only in terms of their objective characteristics, by virtue of which they are particularly suitable for satisfying the constant needs of consumers, their prices or their intended use, but also in terms of the conditions of competition and/or the structure of supply and demand on the market in question (32). Products or services which are only to a small, or relative degree interchangeable with each other do not form part of the same market (33). NRAs should thus commence the exercise of defining the relevant product or service market by grouping together products or services that are used by consumers for the same purposes (end use).

udhezimi i KE, eshte pjese e dokumentave te KE te referuara ne Rregullore, AKEP ne kete Analize do te perdore te njejten metodologji per percaktimin e produkteve/sherbimeve qe jane pjese e te njejtit treg perkates, si dhe ne Analize 2007, sic eshte shtjelluar dhe ne paragrafet ne vijim.

Perkufizimi i tregut per nje sherbim merr parasysh efektin e zevendesueshmerise se produktit (ne anen e kerkeses dhe ofertes), si edhe dimensionin gjeografik. Nje instrument ndihmes qe perdoret per identifikimin e tregjeve eshte parimi i monopolistit hipotetik.

Parimi i monopolistit hipotetik

Nje produkt konsiderohet te perbeje nje treg me vete nese "monopolisti" (hipotetik) qe ofron produktin mund te rrise çmimin e ketij produkti per nje periudhe kohe jo tranzitore dhe te mos kete renie ne shitje deri ne nivelin qe kjo te jete jo- fitimprures. Pra, rritja e çmimit duhet te jete fitimprures dhe e qendrueshme-monopolisti te kete aftesine te mbaje çmimin mbi nivelin konkurrues.

Testi i monopolistit hipotetik kryhet per te analizuar produktet/sherbimet te cilat mund te bejne pjese ne te njejtin treg duke marre ne konsiderate efektin e zevendesueshmerise se produkteve ne anen e kerkeses dhe/ose ofertes. Nese monopolisti perballet me kufizime nga ana e kerkeses- konsumatorit do te zhvendosen drejt konsumit te nje produkti tjeter, qe do ishte zevendesues dhe, nga ana e ofruesve- ofrues te tjere do te futeshin ne kete treg per te ofruar produktin me çmim dhe perfitim te larte, atehere produktet e tjera qe jane zevendesues te ngushte te produktit te analizuar duhet te perfshihen ne kete treg.

Zevendesimi ne anen e kerkeses

Nese nje subjekt, qe eshte monopol ne ofrimin e nje produkti/sherbimi, do te rriste çmimin e ketij produkti, çfare mundesish kane konsumatorit te zevendesojne perdorimin e ketij produkti me nje tjeter ?

Produkti/sherbimi qe analizohet krahasohet me produkte te tjere, nese ato mund te zevendesohen nga ana e konsumatorit. Nese konsumatorit mund te zevendesojne produktin e ofruar nga monopolisti hipotetik me nje produkt apo produkte te tjera, keto te fundit duhet te perfshihen ne perkufizimin e tregut perkates.

Zevendesimi ne anen e ofertes

Nese monopolisti hipotetik do te rriste çmimin e produktit/sherbimit per nje periudhe kohe jo tranzitore, a do te kishte presion nga ofrues te tjere te mundshem te ketij sherbimi? Operatore te tjere, te cilet nuk e ofrojne sherbimin ne fjale, mund te zhvendosin burimet e tyre ne drejtim te ofrimit te ketij sherbimi.

Ne zevendesimin ne anen e ofertes duhet te merren parasysh vetem operatore, te cilet mund te zhvendosin burimet e tyre drejt ofrimit te sherbimit te marre ne konsiderate, per nje kohe te shkurter dhe pa kosto te larta te pakthyeshme. Pra, operatore te rinj qe nuk jane ne treg nuk mund te merren parasysh, pasi reagimi i tyre ndaj nje rritjeje te çmimit te produktit nuk do te ishte i shpejte (ne periudhe afatshkurter) por do te kerkonte kohe per investime kapitale qe kerkojne nje periudhe afatgjate. Ofruesit e mundshem jane operatore qe ofrojne sherbime te

tjera dhe lehtësisht për një periudhë kohe të shkurtër mund të prodhojnë edhe produktin, çmimi i të cilit është rritur.

Efekti i operatoreve të rinj në treg, që duhet të kryejnë investime kapitale, merret në konsideratë vetëm në analizën e fuqisë së ndjeshme në treg, pra të konkurrencës së mundshme që këta operatorë mund të ushtrojnë.

Një faktor tjetër që merret në konsideratë në perkufizimin e tregut përkatës është nëse ekzistojnë kufizime të përbashkëta në tarifim (common pricing constraints) midis klienteve, shërbimeve apo zonave të ndryshme. Kjo do të thotë që operatori të mos jete i pavarur në tarifimin e shërbimeve të ndryshme: s'ka mundësi të rrisë çmimin e një shërbimi pa reduktuar çmimin e një shërbimi tjetër, i cili në vetevetë nuk është zëvendësues për shërbimin tjetër.

VI. Fuqia e Ndjeshme në Treg dhe masat rregulluese

Pekufizimi i FNT është dhënë në nenin 33 të ligjit:

Një sipërmarrës vlerësohet me fuqi të ndjeshme në treg nëse, i vetëm, apo së bashku me të tjerë, zotëron një pozitë të tillë ekonomike, që i mundëson një zgjerim të ndjeshëm, pavarësisht nga konkurrentët, klientët apo përdoruesit fundorë.

Ky perkufizim është pothuajse i njëjti me perkufizimin e Direktives Kuader të KE 2002, neni 14⁵ (EC 2002 Framework Directive).

Neni 33 i Ligjit përcakton gjithashtu kriteret kryesore që duhet merren në konsideratë për analizën për FNT, duke bërë një ndarje për rastet kur në treg dyshohet për një sipërmarrës me FNT, që do të thotë dominancë individuale, dhe për raste kur dyshohet për më shumë se një sipërmarrës me FNT apo dominancë e bashkuar. Perkufizimi i dominancës së bashkuar i dhënë në nenin 33 është si vijon:

Dy ose më shumë sipërmarrës vlerësohen se kanë një pozitë zotëruese nëse edhe në mungesë të lidhjeve strukturore apo të lidhjeve të tjera, veprojnë në treg në një strukturë dhe mënyrë të tillë, e cila të çon në një sjellje të bashkërenduar, në mënyrë të pavarur nga konkurrentët, klientët ose përdoruesit.

Për përcaktimin e FNT, dominancë individuale apo e bashkuar, siç theksohet dhe në pikat 79 dhe 98 të Udhezimit të KE, kriteret e përdorur duhen marrë të gjithë në konsideratë dhe në kombinim me njëri tjetrin dhe jo në mënyrë të veçantë për secilin kriter me vetë, pasi evidencat e kriterëve të veçantë mund të mos jete përcaktuese të FNT.

Analiza për FNT është një analizë e cila merr në konsideratë zhvillimet e kaluara dhe njekohësisht tendencën për të ardhmen (forward looking), pasi mungesa e konkurrencës në të kaluarën nuk do të thotë që një treg nuk ka tendencë për të qenë në konkurrencë në të ardhmen. Në këtë mënyrë Analiza krahas shqyrtimit të kriterëve për vlerësimin e konkurrencës efektive në treg në të kaluarën, bën vlerësimin se si pritet të evoluojë tregu në të

---

⁵ *'an undertaking shall be deemed to have significant market power if, either individually or jointly with others, it enjoys a position equivalent to dominance, that is to say a position of economic strength affording it the power to behave to an appreciable extent independently of competitors customers and ultimately consumers'*

ardhmen. Analiza kryhet per te shqyrtuar nese nje treg perkates vleresohet te jete ne konkurrence efektive ne nje periudhe te pakten 2 vjecare, dhe mungesa e konkurrences efektive eshte barazvlefshme me egzistencen e fuqise se ndjeshme ne treg, prej nje ose me shume sipermarresish.

Egzistenca e FNT do te thote qe ne treg ka probleme te cilat identifikohen dhe ne baze te problemeve te evidentuara, propozohet marrja masave rregulluese apo detyrime per tu zbatuar nga sipermarresi/sipermarresit me FNT. AKEP ne baze te nenit 34, ka detyrimin qe ne rast te gjetjes se FNT ne nje treg perkates te vendose nje disa apo te gjitha detyrimet e cilesuara ne nent 39 - 45 dhe neni 56 te Ligjit. Vendosja e detyrimeve/masave rregulluese per FNT duhet te marre ne konsiderate objektivat rregullatore te percaktuar ne Ligj.

Nese nga analiza arrihet ne perfundimin se tregu perkates eshte ne konkurrence efektive, pra nuk ka FNT, atehere AKEP nuk vendos detyrime dhe ne rast se ndaj sipermarresve jane vendosur detyrime (per shkak te statusit te meparshem me FNT) atehere AKEP i heq keto detyrime duke percaktuar dhe nje afat kohor jo me te gjate se 6 muaj per berjen efektive te tyre.

III. LINJAT ME QIRA: SEGMENTIMI I TREGJEVE DHE OFRUESIT

Ligji nr.9918, Neni 3, pika 14, perkufizon linjat me qira si me poshte :

“Linje me qira” eshte nje sherbim qe perfshin ofrimin e kapaciteteve transmetuese ndermjet pikave te ndryshme te te njejtit rrjet ose te rrjeteve te ndryshme, pa perfshire funksionet komutuese te kontrolluara prej perdoruesit te vet.

Ndersa pika 31, percakton si pike fundore :

“Pika fundore e rrjetit” është pika fizike, në të cilën një pajtimtar ka akses në rrjetin e komunikimeve publike. Në rastin e rrjeteve, që përfshijnë komutimin ose rrugëzimin pika fundore e rrjetit identifikohet si një adresë specifike e rrjetit, e cila mund të lidhet me numrin ose emrin e një pajtimtari.

Komisioni European, ne rekomandimin e vitit 2003 (2003/311/EC) ka percaktuar tregjet perkates te linjave me qira ne dy nivele, me shumice dhe pakice, pasi kapacitetet e dedikuara apo linjat me qira mund te kerkohen nga perdorues fundore per te ndertuar rrjete apo lidhur vendodhje te ndryshme, ose mund te kerkohen nga sipermarres qe ofrojne sherbime tek perdoruesit fundore.

Udhezimi i KE per tregjet perkates i vitit 2003, ka percaktuar tre tregje per linjat me qira, nje ne nivel me pakice dhe dy tregje ne nivel me shumice:

- 1) *Tregu me pakice i minimumit te linjave me qira (i cili perfshin lloje te specifikuara të linjave me qira deri ne dhe perfshire 2Mbit/sek)*
- 2) *Tregu me shumice i segmenteve terminuese te linjave me qira.*
- 3) *Tregu me shumice i linjave kryesore (trunk) te linjave me qira.*

Ne nivelin me pakice, perkufizimi i tregut ka reference specifike me Direktiven e Sherbimit Universal, per ofrimin e grupit minimum te linjave me qira. Grupi minimum i linjave me qira i referohet qarqeve me qira te specifikuara me karakteristika te harmonizuara te cilat duhet te behen te disponueshem sipas disa kushteve te vecata ne te gjithë territorin kombetar. Udhezimi i KE sqaron se nuk eshte konsideruar e nevojshme te identifikohen tregje specifike per cdo kategori te linjave me qira, brenda ketij grupi, pasi struktura e tregut per cdo nendarje eshte e ngjashme. Gjithashtu nuk eshte konsideruar e nevojshme per te zgjeruar tregun ne linja me qira me kapacitet me te madh se 2 Mbit/s, pasi supozohet se nderhyrjet ne nivelin me shumice te linjave me qira (segmentet terminuese dhe trunket) do te jene te mjaftueshme per te zgjidhur problemet qe mund te ekzistojne ne nivel me pakice per linjat me qira te kapaciteteve me te medha se 2Mbit/s.

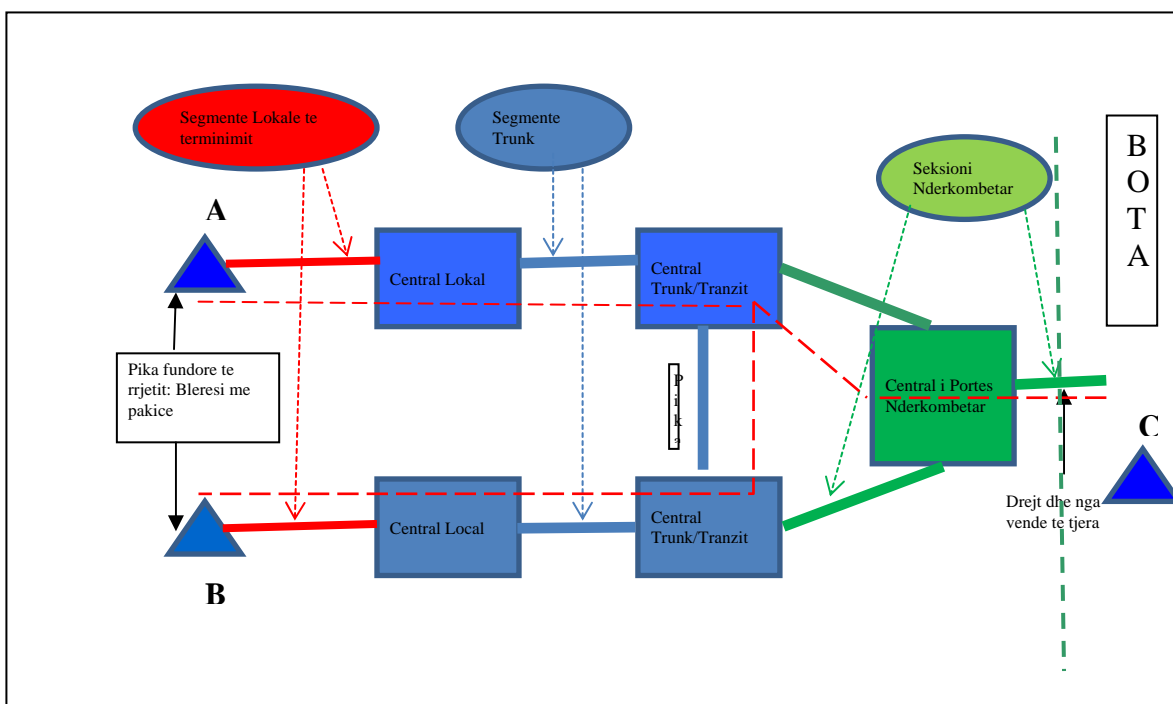
Tregjet e perkufizuara ne Rekomandimin e KE, jane pjese e Rregullores se Anlizes se Tregut te AKEP (ne piken 1, te nenit 3): Tregu nr.7, 12 dhe 13. Meqenese keto tregje, tregu me pakice i grupit minimum te linjave me qira dhe tregjet me shumice te segmenteve terminuese dhe segmenteve trunk te linjave me qira, jane pjese e listes se tregjeve te Rekomandimit 2003 te KE (2003/311/EC), bazuar ne piken 4, te nenit 3 te Rregullores, AKEP nuk e konsideron

te nevojshme te beje nje analize te tre kriterëve nese keto tregje jane tregje perkates te justifikueshem per nderhyrje ex-ante. Perkufizmi i ketyre tregjeve si tregje te justifikueshem per nderhyrje ex-ante eshte tashme nje praktike rregullatore e konsoliduar dhe e aplikuar ne te gjithë vendet anetare dhe kandidatë te BE, si edhe me gjere. Ne vijim, AKEP ka bere nje pershkrim te ofrimit te sherbimeve te linjave me qira, ne nivel me pakice dhe me shumice, nga operatorët e rrjeteve dhe segmentimin/ndarjen e linjave me me qira sipas segmenteve perkates.

Ofrimi i linjave me qira behet i mundur nga perdorimi i infrastruktures se nje apo me shume rrjeteve. Tipikisht dhe tradicionalisht linjat me qira jane ofruar dhe ofrohen perdoruesve fundore nga operatori inkumbent i rrjetit fiks. Infrastruktura e nje rrjeti fiks inkumbent mund te ndahet ne dy pjese: rrjeti lokal qe lidh centralet lokale me pikat fundore te rrjetit tek abonentët e telefonise dhe rrjeti baze (core) i cili perbehet nga centralet tranzit dhe centralet lokale dhe lidhjet midis tyre (kabllot trunk).

Ne Skemen III.1, paraqitet ne menyre te pergjithshme nje rrjet fiks dhe ndarja e elementeve te tij per qellime te ofrimit te linjave me qira, duke prezantuar skematikisht trunk segmentet, segmentet terminuese lokale dhe seksionin nderkombetar.

SKEMA III.1. RRJET FIKS INKUMBENT DHE SEGMENTE TE LINJAVE ME QIRA

Nje bleres me pakice kerkon nje linje te dedikuar me qira e cila te lidhe dy lokalitete p.sh dy zyra ne vendodhje te ndryshme gjeografike. Secila prej ketyre zyrave eshte e lidhur me nje central lokal (mund te jete edhe i njeiti central) te operatorit inkumbent (mund te jete dhe operator Alternativ), dhe perbejne pike fundore ne kete rrjet. Operatori ofron lidhjen e dy pikave me kapacitet te dedikuar, sipas kerkeses se bleresit, dhe linja me qira megjithese kalon

nepermjet centraleve lokale (dhe te tjere) nuk perfshijne komutimin, por vetem transmetimin e sinjaleve.

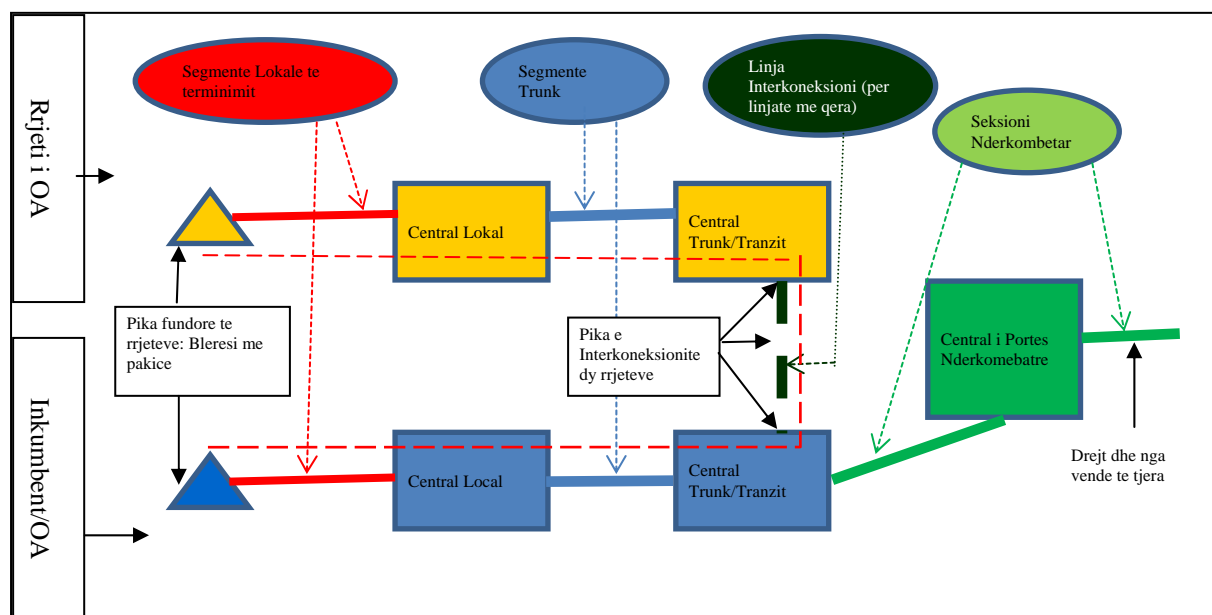
Linja me qira, e cila eshte treguar me vije te kuqe, mund ti kete te dy fundet ne territorin e Shqiperise (pika A dhe B), dhe ne kete rast eshte linje me qira kombetare, por mund te ndodhe qe njera pike te ndodhet jashte Shqiperise, pika C, dhe ne kete rast linja e ofruar eshte linje me qira nderkombetare. Per te ofruar linjen nderkombetare, lidhjen midis pikave A dhe C, operatori vendas duhet te lidhet me operatore te huaj qe bejne te mundur ofrimin e infrastruktures nga pika e lidhjes me operatorin vendas deri ne piken tjetere fundore C.

Per ofrimin e linjes me qira, ne nivel me pakice dhe me shumice, infrastruktura e operatorit mund te ndahet ne disa segmente: segmentet e terminimit te linjave me qira dhe segmente tranke te tyre.

Ofrimi i linjave me qira ne nivelin me pakice perfshin ofrimin e kapaciteve transmetuese midis dy pikave fundore te rrjeteve te komunikimeve publike. Keto pika fundore mund te ndodhen ose jo ne te njejtin rrjet. Ne raste te tilla eshte e nevojshme qe operatoret e rrjeteve te bashkerendojne ofrimin e nje linje me qira duke dhene pales tjetere (operator) kapacitete nga rrjeti i tyre. Keto kapacitete mund te jene linja qe bashkojne piken fundore te rrjetit me nje central lokal, pjese nga kapacitete qe lidhin centrale te ndryshme (ne hieraki te njejte ose jo) apo nje kombinim i tyre.

Ne Skeme III.2, paraqiten dy rrjete: operatori inkumbent dhe nje operator alternativ rrjeti fiks. Rrjeti i operatorit alternativ mund te jete si ne figure por edhe me i madh duke pasur edhe seksion nderkombetar apo dhe me i vogel duke mos pasur nje rrjet lokal apo seksione trunk. Te dy rrjetet mund te interkonektohen ne pika te ndryshme te tyre, per qellime te transferimit te thirrjeve apo te te dhenave tek njeri tjetri, si dhe per te bere te mundur ofrimin e linjave me qira perdoruesve fundore.

SKEMA III.2: RJET FIKS INKUMBENT DHE ALTERNATIV

Sic mund te vihet re, bleresi me pakice i linjes me qira kerkon nje linje me qira qe te lidhe dy pikat fundore te cilat ndodhen ne rrjete te ndryshme (per shkak se p.sh ndodhen ne zona te ndryshme mbulimi). Per te realizuar kete lidhje te dedikuar midis ketyre dy pikave fundore (vija e nderprere me ngjyre te kuqe) eshte e nevojshme qe te perdoret infrastruktura e te dy rrjeteve. Nese supozojme se bleresi me pakice i kerkon sherbimin OA, atehere OA duhet te bleje nga operatori tjetër (inkumbent ne kete rast) pjesen tjetër te linjes qe kalon nga pika e interkonektimit midis rrjeteve deri ne piken tjetër fundore te bleresit. Sherbimi qe do te bleje mund te ndahet ne dy pjese ne rrjetin e operatorit inkumbent: segmenti trunk (vija me ngjyre blu) dhe segmenti terminimit lokal (vija me ngjyre te kuqe). Keto pjese te rrjetit inkumbent, qe jane kapacitete brenda rrjetit inkumbent, i shiten nje operatori tjetër me qellim qe ky i fundit te kete mundesine ti ofroje sherbimin e linjes me qira bleresit fundor. Operatori apo ofruesi alternativ ne kete rast mund edhe te bleje me shumice te gjithë linjen me qira nga inkumbenti dhe ta shese me pakice tek nje perdorues fundor.

Ne kete rast, kerkesa e operatoreve per kapacitete te dedikuara ne rrjetin e nje operatori tjetër eshte kerkese e derivuar nga kerkesa e bleresve fundore per linja me qira. Por kerkesa e nje operatori per kapacitete ne rrjetin e nje operatori tjetër mund te jete me qellim ofrimin e sherbimeve te tjera, te ndryshme nga linjat me qira.

Ne skemat e mesiperme duhet te kemi parasysh gjithashtu:

- skemat jane ilustrative: skema e rrjeteve mund te jete e ndryshme nga sa eshte paraqitur si dhe ne rolin e operatorit inkumbent mund te jete dhe nje operator alternativ (i ndryshem nga operatori inkumbent);
- segmentet e kerkuar nga OA mund te jene: vetem segment lokal, vetem segment trunk ose nje kombinim i tyre;
- ofrimi i segmenteve/kapaciteteve te dedikuara nga nje operator nje operatori tjetër eshte sherbim me shumice, pasi nuk jane per perdorim fundor nga bleresi.

Per sa me siper, ne lidhje me kufinjte ndares te segmenteve te linjave me qira, AKEP gjykon se :

- **“Linja me qira me pakice”**, *perfshin te gjithë elementet e nje apo me shume rrjeteve per te siguruar kapacitete transmetuese ndermjet dy pikave te ndryshme, pa perfshire funksionet komutuese te kontrolluara prej perdoruesit te tyre. Ofruesi i linjes me qira me pakice eshte operatori qe ka lidhje direkte me bleresin e saj;*
- **“Terminime Lokale te Linjave me qira”**, *jane pjese te linjave me qira qe lidhin centralin lokal me ambientet apo ndertesat e klientit.*
- **“Trank Segmente ose Trank Seksione”**, *jane pjese te linjave me qira qe ndodhen mes dy nyjave kryesore te rrjetit te ndertuar: lidhja midis centraleve lokale dhe tranzite.*
- **“Kufiri ndares midis segmenteve terminuese dhe trunk”**, *eshte centrali qe lidhet direkt me perdoruesin e linjes me qira.*

Elementet kryesore ne ofrimin e linjave me qira jane gjeresia e brezit, distanca dhe vendodhja e pikave qe do lidhen. Gjeresia e brezit te linjes me qira perben kapacitetin e linjes dhe matet ne Kbit/s apo Mbit/s, si 64 kbit/s, 2 Mbit/s etj, dhe i referohet sasise se te dhenave qe mund te dergohen nepermejt linjes se dedikuar. Distanca dhe vendodhja e pikave qe lidhen perbejne element te lidhur me lokalitete qe do lidhen. Sic u permend edhe me siper, mund te ndodhe

qe dy lokalitete qe lidhen mund te ndodhen ne zona gjeografike qe mbulohen me rrjet nga operatore te ndryshem, dhe ne kete rast ofrimi i linjes se dedikuar behet i mundur nga lidhja e rrjeteve te operatoreve te ndryshem. Elementet e gjerise se brezit dhe largesise/gjatesise se linjave me qira, reflektohen ne tarifat e linjave me qira.

Ofrimi i sherbimeve te linjave me qira perben ofrimin e lidhjeve dhe kapaciteve te dedikuara nga vendodhje fikse dhe kane lidhje dhe me sherbimet e tjera te ofruara nga vendodhje fikse. P.sh linjat e dedikuara mund te perdoren per ofrimin e Internetit dhe mund te zevendesojne aksesin ne qarkun lokal. Kapacitetet trunk mund te sherbejne per zevendesimin e tranzitimit te thirrjeve, per operatoret qe ofrojne thirrje telefonike.

Ofruesit e linjave me qira

Ofrimi i linjave me qira mund te kryhet nga cdo operator rrjeti i cili zoteron kapacitete transmetuese njekohesisht investon ne linja per te lidhur perdorues fundore me rrjetin e transmetimit. Operatoret e rrjeteve fikse zoterojne kapacitete transmetimi dhe njekohesisht linja fundore, dhe kane te mundur ofrimin e linjave me qira bazuar ne rrjetin lokal dhe backbone te tyre. Nderkohe operatoret e rrjeteve celulare, nuk kane linja fundore por mund te bejne lidhjen fizike sipas kerkesave te perdoruesve.

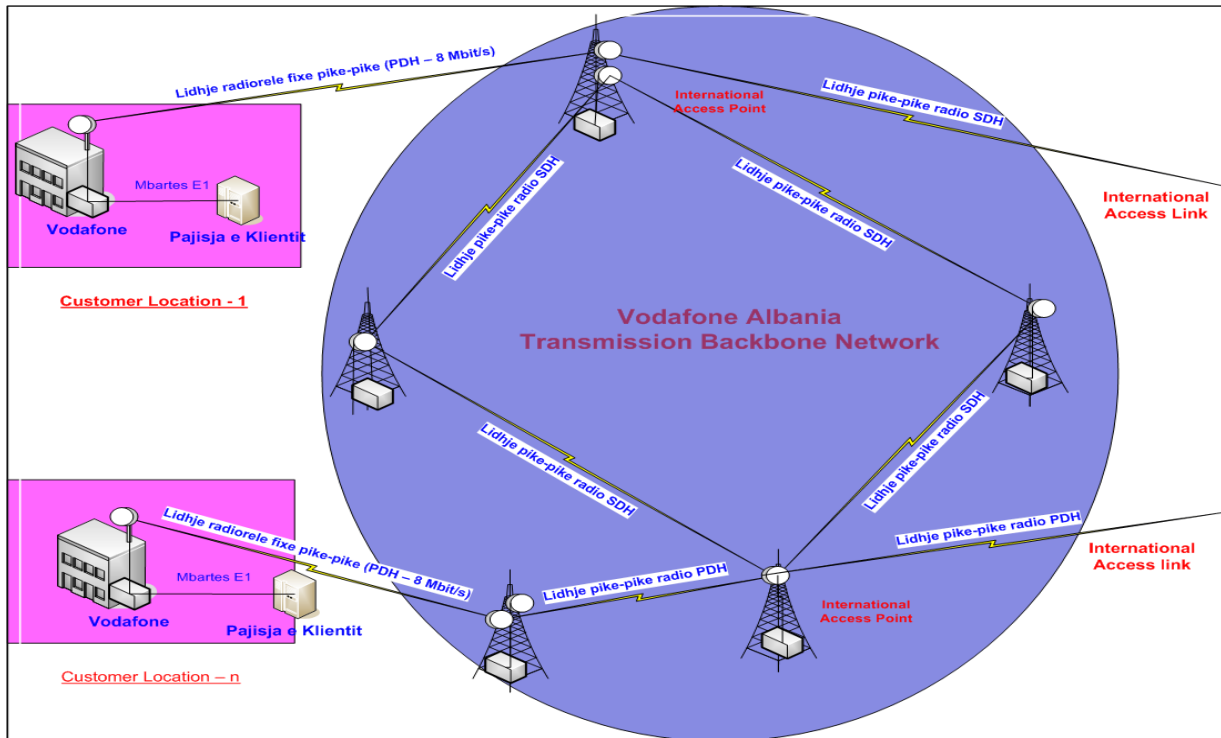
Ofrimi i linjave me qira per cdo operator varet nga mbulimi territorial me rrjet. Albtelecom dhe operatoret celulare kane mbulim kombetar me rrjet dhe kane operuar me licensa te Klasit te I-re, apo kombetare deri ne zevendesimine tyre me Autorizime Individuale dhe te Pergjithshme. Operatoret Alternative kane kryesisht mbulim rajonale, dhe deri ne hyrjen ne fuqi te Ligjit 9918, dhe zevendesimin e sistemit te licensimit me autorizime kane pasur kufizime territoriale per ofrimin e sherbimeve te tyre, perfshire ofrimin e linjave me qira, qe ka qene pjese e te drejtave te licensave te zoteruara prej tyre.

Operatoret Albtelecom, Vodafone Albania, AMC me gjithe prezencen kombetare me rrjet, ndryshojne nga njeri tjetri ne ofrimin e sherbimit te linjave me qira.

Vodafone Albania ka te ngritur rrjetin e linjave me qira duke shfrytezuar kapacitetet e lira te rrjetit te tyre te transmetimit ne funksion te sherbimit te telefonise se levizshme duke perdorur sistemet e lidhjeve fikse pike – pike ose edhe lidhje kabllore per rastet kur klienti i rrjetit te tyre eshte gjeografikisht afer. Kurse linjat nderkombetare kane per destinacion Greqine duke perdorur lidhjet radio rele fikse pike-pike per te mundesuar kete sherbim. Vodafone ne pergjigjen perpyetjet e pyetsorit te AKEP, per analizen e tregut te linjave me qira, ka dhene edhe nje skeme (Skema III.3) ku shpjegon menyren e ofrimit te linjave me qira nga rrjeti i Vodafone Albania. Per ofrimin e sherbimit te linjave me qira, investimi i Vodafone Albania perqendrohet ne backbone si dhe ne pjesen fundore 'Last mile' per realizimin e terminimeve lokale

SKEMA III.3: RJET FIKS INKUMBENT DHE ALTERNATIV

AMC është prezent në tregun e linjave me qira në një nivel të kufizuar dhe ka për destinacion Greqinë duke përdorur lidhje mikrovalore të teknologjive SDH dhe PDH me kapacitet deri në 16 E1. Infrastruktura e ngritur përdoret kryesisht në funksion të telefonisë së lëvizshme për shërbimin e transmetimit të të dhënave, shërbimin e interkoneksionit me Cosmote Group. Gjithsesi një pjesë të kapacitetit të saj AMC e ka të kontraktuar në tregun ndërkombëtar (Greqi) me kompaninë OTEGLOBE.

Albtelecom

Operatori Albtelecom ka prezencë të trashëguar në këtë treg si operator i konkurrentit dhe shtrirja e tij në këtë treg është në dy seksionet (kombëtar dhe ndërkombëtar). Në seksionin kombëtar Albtelecom e ofron këtë shërbim nëpërmjet sistemit të tij të transmetimit pothuajse në shtrirje të plote gjeografike në të gjithë territorin e vendit dhe kryesisht transmetimi realizohet nëpërmjet:

- a) Fiber Optike
- b) Sistem Radio-Rele sipas teknologjisë PDH dhe SDH

Rrjeti i transmetimit me Fiber Optike mbulon kryesisht pjesën perëndimore të vendit duke filluar nga Shkodra në Veri deri në Vlorë në Jug si dhe në pjesën Juglindore deri në qytetin e Korçës.

Pjesa tjetër e territorit të vendit mbulohet nga sistemi Radio-Rele duke shfrytëzuar teknologjinë SDH dhe PDH.

Në seksionin ndërkombëtar Albtelecom interkonektohet duke përdorur linja direkte me fiber optike si dhe duke mundësuar trunk segmente si:

Durres-Bari (Itali), Durres-Dubrovnik (Kroaci), Durres-Korfuz (Greqi), Shkoder-Podgorice (Mali Zi), Pogradec-Oher (Maqedoni)

Ne seksionin nderkombetar Albtelekom transmeton duke perdorur edhe sistemin Radio-Rele dhe duke ndertuar trunk segment Mide-Cvidhen (Kosove). Pervec transmetimit te pershkruar me siper Albtelekom perdor edhe linja analoge 4 filleshe te cilat vitet e fundit kane tendence renie.

Operatoret Alternative kane kryesisht mbulim rajonale, dhe deri ne hyrjen ne fuqi te Ligjit 9918, dhe zvendesimin e sistemit te licensimit me autorizime kane pasur kufizime territoriale per ofrimin e sherbimeve te tyre, perfshire ofrimin e linjave me qira, qe ka qene pjese e te drejtave te licensave te zoteruara prej tyre. Efektet liberalizuese te Ligjit 9918, kane sjelle ne investime te operatoreve alternative ne zonat me urbane duke rritur zonat e mbulimit te tyre. Nga te dhenat e mbledhura nga operatoret rezulton se vetem nje numer i kufizuar operatoresh alternative, ofrojne linja me qira, nder te cilet mund te vecohen ASC, IT Tirana, Eden, Abcom, Ada Holding.

Ne tabelen e meposhteme jane pasqyruar te dhena ne lidhje me infrastrukturen e ndertuar nga operatoret alternative dhe Albtelecom per rrjetin e berndshem te transmetimit dhe lidhjet me boten per konektivitet me Internetin Global. Nga te dhenat rezulton se gjate vitit 2010 (gjysma e dyte) ka rritje te ndjeshme te kapacitetit te fibres optike kombetare nga OA, ku pjesa me e madhe eshte prej Abcom me rreth 20 Gbit/s.

TABELA III.1: INFRASTRUKTURA E OA DHE ALBTELECOM (2010)

	Alternative	Albtelecom	Total
Fiber Optike e instaluar			
gjatesia	631 km	1530 km	2161 km
Lidhje me radiofrekuenca mikrovalore			
gjatesia	1075 km	1257 km	2332 km
Konektiviteti me Internetin Global (nderkombetar)	6.5 Gbps	9.2 Gbps	15.7 Gbps

Bleresit e linjave me qira jane kryesisht kompanite e medha, kryesisht bankat, Institucionet Shteterore (Ministrite), si edhe sipermarresit e komunikimeve elektronike.

Aktualisht, rezulton se koncepti i shitjes se linjave me qira me shumice nuk eshte i zhvilluar ne Shqiperi, pasi shumica e operatoreve, ne pyetsoret e plotesuar, deklaruan se nuk ofrojne linja me qira me shumice, ose kane pasur veshtiresi ne plotesimin e tyre. Nderkohe Albtelecom, ne ofrimin e linjave me qira nderkombetare ben dallimin midis llojeve te perdoruesve, ne perdorues per transmetim te dhenash dhe kompani telekomunikacioni, duke aplikuar edhe tarifa te ndryshme per keto dy kategori: tarifa me te larta per kompanite e telekomunikacioneve.

IV. ANALIZE E TREGUT ME PAKICE TE LINJAVE ME QIRA: GRUPI MINIMUM

IV.1.Perkufizimi i tregut me pakice te linjave me qira

Ne rregullore, tregu me pakice i linjave me qira, tregu nr.7, eshte perkufizuar si:

- Tregu me pakice te minimumit te linjave me qira (i cili perfshin lloje te specifikuara të linjave me qira deri ne dhe perfshire 2Mbit/s)

Ky perkufizim eshte i njejte me perkufizimin e dhene ne rekomandimin e KE te vitit 2003 per tregjet perkates. Ne perputhje me piken 3 te nenit 3 te Rregullores, ne kete seksion analizohet dimensiononi i produkteve/sherbimeve dhe dimensiononi gjeografik i tregut me pakice te linjave me qira, per te percaktuar sherbimet te cilat jane pjese e te njejtin treg perkates.

I. Dimensiononi i produkteve/sherbimeve te tregut me pakice te linjave me qira

Disa nga ceshtjet per tu trajtuar ne sherbimet qe bejne pjese ne te njejtin treg perkates me pakice te linjave me qira jane:

1. linjat me qira te kapaciteteve te ndryshme
2. linjat me qira analoge dhe dixhitale
3. linjat me qira kombetare dhe nderkombetare
4. linjat me qira tradicionale dhe sherbimet e menaxhuara apo tranmetimi i te dhenave

1. Linjat me qira te kapaciteteve te ndryshme

Linjat me qira ofrohen ne kapacitete 64kbps dhe shumefisha te tij si 128 kbps dhe 2048kbps, 34 MBps dhe 155 mbps. Kapaciteti i kerkuar nga blesesi varet nga sasia e trafikut apo te dhenave qe dergohen apo pritet te dergohen nepermjet linjes me qira. Bleresit per te realizuar kerkesat e tyre mund te blejne edhe disa linja me kapacitete te njejte. Per te analizuar zevendesueshmerine nga bleresit (kerkesa) per linja me qira te kapaciteteve te ndryshme eshte e nevojshme te analizohet nese bleresit do te ishin te gatshem qe ne rast te rritjes se cmimit me 5-10% te nje linje me kapacitet te caktuar X, te zevendesonin kete linje me qira me disa linja me kapacitet me te vogel Y apo e anasjellta, te zevendesonin disa linja me kapacitet Y me nje linje me kapacitet me te madh X, ne rast te rritjes se cmimit te linjes me kapacitet Y.

AKEP gjykon se, nga ana funksionale, zevendesimi i disa linjave me kapacitet te ulet me nje apo disa linja me kapacitet me te larte, apo e anasjellta, megjithese eshte i mundshem, ka kufizime. Kufizimet mund te vijne ne zevendesimin e nje linje me kapacitet te larte me shume linja me kapacitet te ulet, pasi linjat me kapacitet te ulet mund te mos sigurojne ofrimin e aplikimeve qe mund te sigurohen ne linja me kapacitet te larte. Keto kufizime jane me te ndjeshme per linjat me qira me diferenca te medha ne kapacitete si linjat mbi 2 Mbit/s dhe linjat e grupit minimal, deri ne dhe perfshire 2 Mbit/s. Sherbimet e linjave me kapacitete te peraferta, linjat 64 Kbit/s-2 Mbit/s, mund te konsiderohen zevendesuese me njera tjetren, por jo me linjat me kapacitet te larta mbi 2 Mbit/s, si dhe 34 Mbit/s, 155 Mbit/s etj. Nje ndryshim

i rendesishem midis linjave me kapacitet te larte dhe ato me kapacitet te ulet eshte teknologjia e perdorur per ofrimin e tyre: linjat me kapacitet te larte zakonisht ofrohen nepermjet fibrave optike, ndersa linjat me kapacitet te ulet ofrohen nepermjet linjave te bakrit apo lidhjeve me radiofrekuenca. Keto ndryshime ne teknologji sjellin dhe ndryshime ne menyren e tarifimit dhe nivelin e tarifave te aplikuar.

Per sa i perket gatishmerise se bleresve per zevendesim ne terma te cmimit, ky zevendesim duhet pare ne cmimet respektive te linjave me qira me kapacitete te ndryshme. Nga tabela e cmimeve te linjave me qira te Albtelecom per kapacitet 64 kbit/s dhe 2 Mbit/s vihet re cmimet per 2 Mbit/s jane nga 40-50% (deri ne 25km dhe mbi 100km) dhe 100-250% per linjat me qira (25-100 km) me te larta se per qarqet 64 Kbit/s. Nderkohe kapaciteti i nje linje 2Mbit/s eshte 32 here me i madh se i linjes 64 Kbit/s.

Tabela e meposhteme paraqet cmimet per linjat me qira kombetare te kapaciteteve dhe gajtesive te ndryshme te Albtelecom.

4. Qarqe dixhitale KOMBETARE me qira		
Shpejtesia e transmetimit	Tarifa pajtimit mujor	Tarifa e instalimit
	LEK/ MUAJ	LEK
	deri ne 25 Km	
64 Kbit/s	20.000	20.000
2 Mbit/s	28.000	
	25-50 Km	
64 Kbit/s	30.000	30.000
2 Mbit/s	60.000	
	50-100 Km	
64 Kbit/s	40.000	50.000
2 Mbit/s	100.000	
	mbi 100 Km	
64 Kbit/s	80.000	60.000
2 Mbit/s	120.000	
	<i>Shenim: Tarifat jane pa TVSH</i>	

Nga ky raport cmimesh eshte e qarte se zevendesimi i shume (32) linjave 64kits per nje linje 2 Mbit/s, eshte teper i favorshem, madje edhe zevendesimi i 2 apo 3 linjave. E anasjellta zevendesimi i nje linje 2 Mbit/s per 32 linja 64 Kbit/s nuk perben sens ne raportet aktuale te cmimeve pasi eshte shume e shtrenjte.

Megjithate, eshte e nevojshme te theksojme se krahasimi i cmimeve per te vleresuar zevendesueshmerine duhet bere bazuar ne cmime konkurruese te produkteve dhe ne cmime jo-konkurruese. Sic do te verejme ne seksionin e analizes se tarifave, tarifat e Albtelecom per linjat me qira kane disporporcion shume te madh me tarifat ne vendet e rajonit dhe te BE-se: linjat 64 Kbit/s jane shume me te larta ndersa linjat 2 Mbit/s kane cmime shume me te uleta se tarifat ne vendet e tjera, dhe nuk mund te thuhet se tarifat jane te ngjashme me tarifat qe do te ishin ne nje treg konkurrues te linjave me qira.

Bazuar edhe ne rekomandimet e BE-se, si dhe ne pervojen rregullatore te vendeve te tjera, AKEP gjykon se:

- linjat me qira me kapacitet te ulet (deri ne dhe perfshire 2 Mbit/s) jane pjese e te njejtit treg perkates;
- linjat me qira me kapacitet te larte (mbi 2 Mbit/s), nuk jane pjese e tregut perkates te linjave me qira me kapacitet te ulet.

Kjo ndarje e linjave behet akoma me e nevojshme ne kushte aktuale te tregut ne Shqiperi, ku ofrimi i linjave me qira me kapacitet te larte, eshte nje praktike e rralle.

2. Linjat me qira analoge dhe dixitale

Ne tregun me pakice te linjave me qira jane prezente si linjat analoge dhe ato digitale. Linjat analoge perdoren kryesisht per kapacite te uleta, dhe per keto linja diferenca funksionale midis linjave me qira dixhitale dhe analoge nuk eshte e madhe, pasi te dy llojet e linjave suportojne transmetimin e sinjaleve zanore dhe te dhenave si dhe ofrohen me te njejtin mjet fizik (linja bakri apo teknologji te tjera), duke ndryshuar vetem ne pajisjet fundore te rrjetit te perdorur ne te dy skajet e linjave me qira. Ne kete menyre linjat me qira dixhitale dhe analoge mund te konsiderohen si zevendesues si per bleresit dhe per ofruesit e tyre.

Per sa me siper, AKEP gjykon se per linjat me qira me kapacitet te ulet, linjat analoge dhe linjat dixhitale jane pjese e te njejtit treg perkates.

3. Linjat me qira kombetare dhe nderkombetare

Zevendesueshmeria e linjave me qira kombetare dhe nderkombetare eshte e veshtire dhe praktikisht e pamundur si nga ana e kerkeses dhe ofertes. Nje klient qe kerkon linje me qira kombetare nuk mund ta zevendesoje ate me nje linje me qira nderkombetare dhe e anasjellta, pasi ndryshimi themelor midis ketyre linjave eshte vendodhja e pikave fundore: linjat me qira kombetare kane te dy pikat fundore ne territorin e Shqiperise, ndersa linjat me qira nderkombetare kane vetem nje pike fundore ne Shqiperi dhe pika tjeter jashte Shqiperise. Gjithashtu ofrimi i linjave me qira nderkombetare behet i mundur nga marredheniet dhe lidhjet me infrastrukturen e rrjeteve te operatoreve jashte Shqiperise, ndersa ofrimi i linjave me qira kombetare mund te kryhet bazuar ne infrastrukturen e nje operatori apo te disa operatoreve ne Shqiperi. Gjithashtu kushtet e konkurrences se ketyre tregjeve jane te ndryshme.

Ofrimi i linjave me qira nderkombetare, permban:

- Pjesen e infrastruktures se rrjetit ne Shqiperi:
  - i. nje pike fundore (A) te linjes me qira ne Shqiperi

- ii. segmenti pike fundore ne Shqiperi-piken e interkoneksionit (lidhjes) se operatorit vendas me rrjetin nderkombetar,
- Infrastruktura jashte Shqiperise:
  - i. segmenti pike e interkoneksionit (lidhjes) se operatorit vendas me rrjetin nderkombetar-pika fundore e linjes jashte Shqiperise ;
  - ii. pika fundore (B) ne nje shtet tjetër;

Ofrimi nga operatori vendas i pjeses se infrastruktures brenda vendit, nuk ka ndryshime nga ofrimi i ketij segmenti per linje me qira kombetare, pervec se kjo pjese e linjes nderkombetare lidhet me centralin nderkombetar apo piken e interkoneksionit me operatorin nderkombetar. Ofrimi nga operatorët vendas i kesaj pjese te linjes nderkombetare, megjithese nuk eshte e gjithë linja nderkombetare, nuk paraqet ndryshime thelbesore nga ofrimi i linjave me qira kombetare.

Linja me qira nderkombetare ofrohet nga operatori vendas, dhe klienti paguan operatorin vendas per detyrimin qe ka ndaj tij (pjesa e infrastruktures se tij) dhe per detyrimin ndaj operatorit te huaj, qe realizon ofrimin e pjeses tjetër te infrastruktures.

Ndarja e ofrimit te linjave me qira nderkombetare me pakice, ne dy pjese: pjesa kombetare dhe pjesa nderkombetare, nuk duket se ka kuptim per tregjet me pakice, por per tregjet me shumice. Ne kete menyre, pjesa kombetare e linjave me qira nderkombetare, mund te konsiderohet pjese e tregjeve me shumice te linjave me qira, segmentet lokale dhe trunk, dhe ne rast te vendosjes se detyrimeve per keto segmente, do te kete implikime edhe per tarifimin e linjave me qira nderkombetare.

❖ AKEP gjykon se linjat me qira nderkombetare nuk jane pjese e te njejtës treg perkates me pakice te linjave me qira kombetare.

Nderkohe ofrimi i pjeses kombetare te linjes me qira me pakice nderkombetare, konsiderohet pjese e tregjeve me pakice te linjave me qira dhe e tregjeve me shumice te linjave me qira, segmentet lokale dhe trunk.

4. Linjat tradicionale me qira dhe sherbimet e menaxhuara

Rekomandimi i KE per tregjet perkates pershkruan linjat me qira duke iu referuar kapaciteteve dhe lidhjeve te dedikuara, d.m.th. linjave tradicionale me qira. Nderkohe kapacitetet pike me pike mund te jene te disponueshme edhe nepermjet sherbimeve te menaxhuara te cilat jo domodoshmerisht jane kapacitete te dedikuara, por mund te ofrojne sherbime me funksione te ngjashme apo te njehta me linjat tradicionale me qira. Ligji 9918 ne perkufizimin e linjave me qira nuk percakton nese kapacitetet transmetuese jane te dedikuara apo jo.

Sherbimet e menaxhuara te cilat mund te ofrojne sherbime me funksione te ngjashme apo te njehta me linjat me qira jane:

- i. ATM VPN
- ii. IP VPN
- iii. Frame Relay
- iv. Ethernet

- v. Symmetric Digital Subscriber Line (SDSL)
- vi. Aksesit ne Internet nepermjet kapacitetit asimetrik broadband

Keto sherbime mund te perdoren per kapacitete te larta ose te uleta. AKEP gjykon se sherbimet e menaxhuara nuk jane pjese e kesaj analize, por kapacitetet transmetuese nepermjet te cilave ofrohen keto sherbime te dedikuara jane te domdosdoshme per ofrimin e ketyre sherbimeve dhe jane pjese e kesaj analize.

II. Dimensioni gjeografik i tregut

Ne lidhje me dimensionin gjeografik te tregut perkates, Udhezimi i KE, paragrafet 56, 59 dhe 60 citojne midis te tjerave se dimensionin gjeografik i tregut perkates perfshin zonen gjeografike ne te cilen operojne sipermarresit ofrues dhe kerkues te sherbimeve, zone e cila ka kushte te ngjashme te konkurrences, si dhe praktiken tradicionale te percaktimit te tregjeve te sherbimeve te komunikimeve elektronike ne baze te zonave te mbuluara nga rrjeti.

Albtelecom dhe operatorët e rrjeteve celulare ne baze te licensave individuale te Klases 1, te zevendesuar me autorizime individuale dhe te pergjithshme, ofrojne sherbimet e tyre ne te gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë. Nderkohe operatorët alternative te rrjeteve fikse, ne baze te sistemit te autorizimeve te pergjithshme, megjithese kane mbulim te kufizuar territorial ne disa zona, nuk kane kufizime ne zonen e mbulimit me rrjet. Ne kete menyre mund te konkludojme se:

- *Dimensioni gjeografik i sherbimit te linjave me qira eshte kombetar, d.m.th territori i Republikës së Shqipërisë.*

Per sa me me siper, percaktimi i tregut me pakice te linjave me qira eshte:

- **Tregu i grupit minimum te linjave me qira, perfshin linjat me qira deri ne dhe perfshire 2 Mbit/s, analoge dhe dixhtale;**
- **Dimensioni gjeografik i tregut eshte kombetar;**

IV.2 Analiza per Fuqi te Ndjeshme ne Tregun me pakice

Per te analizuar egzistencen apo jo te fuqise se ndjeshme ne treg, neni 33 percakton nje sere kriteresh qe duhet te merren ne konsiderate, dhe midis te tjerave citon:

2. Për të bërë vlerësimin e sipërmarrësve me fuqi të ndjeshme në treg, AKEP-i bazohet, ndërmjet të tjerave, në kriteret e mëposhtme:
- a) në madhësinë e sipërmarrësit, madhësinë e sipërmarrësit në raport me tregun përkatës, si edhe me ndryshimet në kohë, në pozicionin relativ të tij, ndaj lojtarëve të tregut;
  - b) në pengesat e larta për hyrje dhe zgjerimin e pritshëm, si rrjedhojë e konkurrencës së mundshme;
  - c) në fuqinë kundërvepruese të blerësve;
  - ç) në zhvillimin e elasticitetit të kërkesës dhe ofertës;
  - d) në fazën e tregut përkatës;
  - dh) në përparësitë teknologjike;
  - e) në përparësitë e rrjetit të shitjes dhe të shpërndarjes;
  - ë) në ekonomitë e shkallës, ekonomitë e sektorit dhe të dendësisë;
  - f) në shkallën e integritit vertikal;
  - g) në zhvillimin e produkteve të diferencuara;
  - gj) në aksesin në burimet financiare;
  - h) në kontrollin mbi infrastrukturën, që nuk mund të zëvendësohet lehtësisht;
  - i) në sjelljen e përgjithshme në treg, si tarifatat, paketat e shërbimeve dhe të produkteve ose vendosjen e pengesave.

Lista e kriterëve nuk është liste kumulative apo përjashtuese e kriterëve/karakteristikave të tjera për dominancë apo FNT.

I. Pjesët e tregut

AKEP, me qëllim kryerjen e një analize tregu për linjat me qira sa më të plote, ka kërkuar nga operatorët e rrjeteve informacion në lidhje me ofrimin e shërbimit të linjave me qira, duke mbuluar aspektet e numrit të linjave me qira të dhëna, të detajuara sipas gjeresisë, distancës dhe kombetare/nderkombetare si dhe tarifatat dhe të ardhurat për linjat me qira. Për shkak të cilesisë së dobët të të dhënave, AKEP më datë 16.06.2009 publikoi një pyetsor me të plote për linjat me qira, duke përfshirë jo vetëm ofrimin por edhe marrjen/blerjen e linjave me qira, si dhe kerkoi nga operatorët të jepnin komentet e tyre për disa çështje që janë pjesë e analizës, në lidhje me konkurrencën në tregjet me pakice dhe me shumice, segmentimin e tregjeve me shumice dhe me pakice. Ne vijim paraqitet një informacion i përmbledhur për ofrimin e linjave me qira nga operatorët në Shqipëri, bazuar në të dhënat e mbledhura nga operatorët. Të dhënat në tabelat e mëposhtme për operatorët e tjere si alternative fikse dhe celulare janë grupuar në Te tjere.

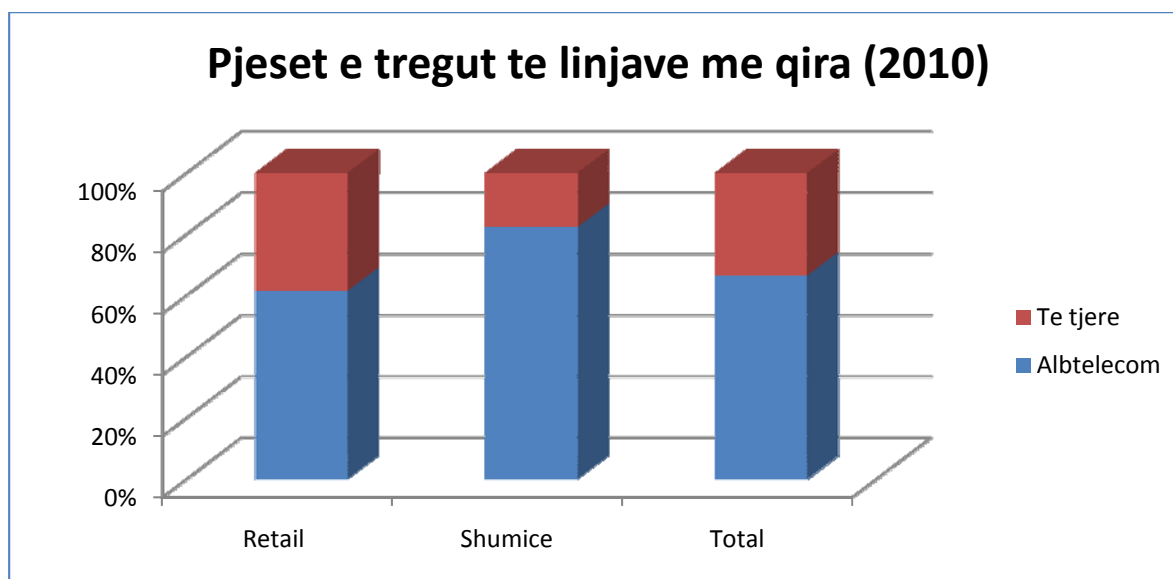
Tabela IV.1 Numri total i Linjave me qira (2006-2010)⁶

	2006	2007	2008	2010
Albtelecom	535	805	972	1208
Te tjere	58	107	170	614
Total	593	912	1142	1822

Tabela IV.2 Numri i Linjave me qira: me pakice, me shumice dhe total (2010)

	Retail	Shumice	Total
Albtelecom	858	350	1208
Te tjere	539	75	614
Total	1397	425	1822
Pjesa e tregut Albtelecom	61%	82%	66%

Figura IV.1 Pjeset e Tregut te Albtelecom: me pakice, me shumice dhe total (2010)

Nga te dhenat e pjeseve te tregut vihet re se Albtelecom zoteron rreth 60-80% pjese tregu ne numrin e linjave me qira me shumice, me pakice dhe ne total. Ne nivel me pakice Albtelecom ofron kapacitete transmetimi ne formen e linjave me qira si edhe linja te dedkuara urbane si dhe sherbime LAN to LAN. Klientet kryesore jane institucione financiare si banka, kompani me prezence kombetare si dhe institucione shtetere.

⁶ Per vitin 2009 nuk disponohen te dhena per shkak te ndryshimit et formatit te te dhenave te kerkuara operatoreve ne 2009-2010.

Sipas te dhenave te mesiperme, Albtelecom zoteron pjese tregu ne nivele mbi 50%⁷ te linjave me qira, per numrin e linjave me qira dhe per te ardhurat. Ne Udhezimin e BE-se, shprehet qarte se pjese e tregut me e madhe se 50 per qind eshte nje tregues i padiskutueshem i fuqise se ndjeshme ne treg dhe, vetem ne raste te rralla mund te ndodhe qe nje operator me pjese tregu te tille te mos kete fuqi te ndjeshme ne treg⁸.

Gjithashtu nje percaktim i rendesishem i nenit 33 per FNT, te Ligjit 9918, eshte pika 5:

5. Kur një sipërmarrës ka fuqi të ndjeshme në treg, në tregun përkatës, ai vlerësohet se mund të ketë fuqi të ndjeshme në treg edhe në një treg përkatës tjetër, të lidhur horizontalisht, vertikalisht ose gjeografikisht me tregun e analizuar, nëse lidhjet ndërmjet dy tregjeve janë të tilla që mundësojnë shtrirjen e fuqisë së ndjeshme nga tregu i parë në tjetrin, duke fuqizuar kështu fuqinë e sipërmarrësit në treg.

Sic u theksua ne seksionet e meparshem, operatoret e rrjeteve fikse zoterojne kapacitete transmetimi dhe njekohesisht linja fundore, dhe kane te mundur ofrimin e linjave me qira bazuar ne rrjetin lokal dhe backbone te tyre. Operatori Albtelekom ka prezenca te trasheguar ne rrjetin lokal dhe backobone (si dhe vazhdon investimet ne keto rrjete).

Albtelecom eshte aktualisht operator me FNT ne tregun me pakice te aksesit ne rrjet telefonik publik nga vendodhje fikse (VKD nr.1448, date 26.07.2010), dhe sipas te dhenave te Figures II.1 Albtelecom zoteron pjese tregu ne nivele mbi 80% te pajtimtareve (aksesit) apo linjave tw aksesit te telefonise fikse. Prezenca kombetare e Albtelecom me rrjet lokal (linja fundore) dhe statusi me FNT ne kete treg, eshte faktor qe konsiderohet i rendesishem per te shtrire FNT ne tregun me pakice (dhe me shumice te segmenteve terminuese-lokale) te linjave me qira.

II. Pengesat per hyrje dhe konkurrenca e mundshme ne tregun e linjave me qira

Pjesa e madhe e tregut e nje operatori mund te mos jete tregues i fuqise se ndjeshme ne treg, ne rast se nuk plotesohen nje sere kushtesh te tjera. Nje nder keto kushte eshte edhe egzistenca e barrierave ne treg. Nese nje operator ka pjese te madhe ne treg, por nderkohe tregu eshte i hapur ndaj operateve te rinj, te cilet mund te hyjne dhe dalin nga tregu pa kufizime ligjore dhe kosto ekonomike, atehere aftesia e nje operatori me pjese te madhe tregu per te ndikuar ne kete treg eshte e kufizuar.

Pengesa ligjore

---

⁷ Pjesa e tregut te Albtelecom sipas te dhenave periodike te Albtelecom eshte shume me e madhe, ne nivele mbi 80%. Ketu e ne vijim do ti referohemi pjese se tregut te Albtelecom sipas te dhenave te depozituar per Analizen, e cila megjithese ka ndryshim te madh nga te dhenat periodike nuk ndikon ne perfundimet e AKEP. Sqarimi i kontradites ne te dhena do te kryhet gjate periudhes se konsultimit publik.

⁸ *According to established case-law, very large market shares — in excess of 50 % — are in themselves, save in exceptional circumstances, evidence of the existence of a dominant position (78). An undertaking with a large market share may be presumed to have SMP, that is, to be in a dominant position, if its market share has remained stable over time.*

Sic eshte theksuar edhe ne seksionet e tjera, per ofrimin e linjave me qira nuk ka pasur pengesa ligjore per operatoret alternative dhe operatoret celulare, pervec kufizimit te zones se aktivitetit te operatoreve alternative (me pare rurale) vetem ne zona rurale dhe me vone ne disa rajone. Ndryshimi kryesor ne lidhje me pengesat per hyrjen ne treg, eshte liberalizmi i tregut dhe lehtesimi i procedurave per sipermarresit ne sektorin e komunikimeve elektronike, qe solli hyrja ne fuqi me 26.06.2008 e Ligjit Nr.9918, date 19.05.2008 "Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise" dhe kuadrit rregullator te tij, vecanerisht sistemi i Autorizimeve te Pergjithsme. Hyrja ne fuqi e ketij Ligji ka hequr pengesat ligjore per ofrimin e sherbimeve dhe rrjeteve te komunikimeve elektronike ne shkalle kombetare qe ekzistonin ne Ligjin e meparshem 8618. Per sektorin e telefonise fikse dhe ofrimin e linjave me qira nuk egzistojne me pengesa ligjore per ofrimin e sherbimeve dhe rrjeteve fikse ne shkalle kombetare perfshire zonat urbane.

Zevendesimi i sistemit te komplikuar te licensimit me licensa te klasave te ndryshme dhe per zona operimi te percaktuara me sistemin e autorizimit te pergjithshem perben nje eliminim apo reduktim te ndjeshem te pengesave ligjore ne ofrimin e linjave me qira me pakice.

Megjithete keto ndryshime ligjore, ne ofrimin e linjave me qira me pakice egzistojne pengesa strukturore. AKEP gjykon se konkurrenca e mundshme nga operatoret aktuale dhe te rinj per nje periudhe afatmesme nuk do te jete e mjaftueshme per te kufizuar apo eliminuar aftesine ndikuese ne treg te Albtelecom, per arsye se Albtelecom zoteron disa avantazhe ndaj operatoreve aktuale dhe te mundshem te cilat do te vazhdoje t'i kete edhe ne nje periudhe afatmesme. Nder keto avantazhe te Albtelecom, apo pengesa strukturore te tregut linjave me qira, mund te permendim avantazhet qe vijne si operator rrjeti kombetar te telefonise fikse (rrjet lokal dhe backbone)⁹:

Ekonomite e shkalles

Ekonomite e shkalles perfitohen kur kostoja per njesi e sherbimit zvogelohet me rritjen e sasise se sherbimit. Ne ofrimin e sherbimeve te telekomunikacioneve, ekonomite e shkalles jane te konsiderueshme, dhe kjo perben nje pengese per operatoret te rinj per te konkurruar me nje operator me rrjet te shtriire ne te gjithete territorin e nje vendi. Operatori Albtelecom si operator i rrjetit me te madh te telefonise fikse (rrjeti lokal dhe backbone), zoteron nje avantazh te konsiderueshem per ekonomite e shkalles, ne raport me operatoret alternative dhe celulare dhe operatoret te rinj te mundshem ne treg, per ofrimin e linjave lokale te telefonise fikse dhe ne kete menyre edhe per ofrimin e linjave me qira.

Albtelekom duke patur nje rrjet infrastrukturor backbone edhe ne tregun e linjave me qira trashegon nje status te tille (perfshire edhe grupin minimum te linjave me qira me kapacitet deri ne 2 Mbit/s). Dimensioani i shtrirjes se rrjetit perben nje pozicion dominant ne raport me sipermarres te tjere ne kete treg. Vodafone Albania dhe AMC qe sipas te dhenave te servirura per kete analize kane te ngritur nje infrastrukture duke shfrytezuar kapacitetet e lira te rrjetit te transmetimit, serish teknologjia e transmetimit eshte e mbeshtetur sistemin e lidhjeve radio-rele dhe vetem per distanca te vogla me lidhje kablore kryesisht kur perdoruesi fundor eshte gjeografikisht afer dhe mundesohet aksesimi per te. Ne ndryshim nga kjo, Albtelekom ka prezence me nje infrastrukture me kapacitet ne shtrirje gjeografike si dhe

---

⁹ Avantazhe te permendura edhe ne Analize 2007 dhe 2009 te telefonise fikse.

me kualitet me te larte dhe ne ofrimin e ketij sherbimi dhe si rrjedhoje kjo perben nje avantazh te Albtelekom ne raport me ofruesit e tjere te linjave me qira ne tregun e pakices pjese e te cilit eshte edhe grupi minimum i linjave me qira.

Ekonomite e densitetit

Albtelecom, zoteron gjithashtu avantazhin e ekonomive te densitetit (dendesise) per rrjetin e aksesit d.m.th kosto me te uleta per zona me dendesi me te madhe, te cilat i krijojne avantazh ne ofrimin e linjave me qira. Albtelecom ka qene i vetmi operator rrjeti i lejuar te ndertoje rrjet ne zonat urbane te cilat jane zona me dendesi shume me te madhe se zonat rurale. Me liberalizimin e tregut ne zonat urbane kete avantazh do ta kene edhe operatoret qe investojne ne keto zona ne krahasim me operatoret ne zonat rurale.

Lojtari i pare ne Treg

Albtelecom zoteron gjithashtu avantazhin e lojtarit te pare ne treg (first mover advantage). Albtelecom, megjithese me nje numer te vogel te perdoruesve, eshte prezent me infrastrukture ne te gjitha zonat urbane, dhe ne krahasim me nje operator te ri ka avantazh. Kjo prezence i jep mundesine qe te kete kosto me te uleta per te zgjeruar rrjetin ne keto zona dhe ofrimin e linjave me qira, ne krahasim me operatore te rinj qe duhet te fillojne investimet nisur nga niveli zero i perdoruesve dhe infrastrukture nga fillimi.

Integrimi vertikal

Prezenca e nje operatori ne dy nivele te tregjeve, me shumice dhe me pakice, d.m.th. integrimi vertikal rrit aftesine ndikuese ne treg te operatorit. Operatoret e rrjeteve telefonike publike jane vertikalisht te integruar. Avantazhet e krijuara nga madhesia e rrjetit (niveli me shumice), prezenca me linja abonentesh ne te gjitha rrethet e RSH (niveli me pakice) te operatorit Albtelecom jane shume me te medha se ato te operatoreve te tjere (rurale) dhe operatoreve te rinj te mundshem ne treg. Nje operator vertikalisht i integruar, ka mundesine qe te krijojte avantazhe (diskriminoje) per pjesen e tij te ofrimit te sherbimeve ne nivelin me pakice ndaj konkurrenteve te tjere per keto tregje perkatese me pakice, duke perdorur aftesine ndikuese ne nivelin (tregjet) me shumice, pra duke ofruar sherbimet (inpute per tregjet me pakice) ne nivelin me shumice konkurrenteve te tij me cmime me te larta se ai ofron per pjesen e vet retail (kjo ceshtje trajtohet me gjere ne pjesen e tregjeve me shumice).

Avantazhet e mesiperme te Albtelecom, perforcohen edhe nga kufizimet e operatoreve alternative dhe operatoreve celulare per te konkurruar albtelecom ne ofrimin e linjave me qira:

- Mbulimi i kufizuar territorial nga operatoret alternative: prezenca me infrastrukture e operatoreve alternative ne zona te vecanta (asnje operator alternativ nuk ka mbulim kombetar me rrjet te krahasueshem me Albtelecom), dhe mungesa e infrastruktures alternative ne zona te vecanta ul aftesite e tyre konkurruese per te ofruar linja me qira apo lidhje te dedikuara ne zona te ndryshme gjeografike.
- Mungesa e rrjetit lokal per operatoret celulare: operatoret celulare kane rrjet kombetar backbone mikrovalor qe e shfrytezojne kryesisht per rrjetet GSM, por mungesa e rrjetit lokal per operatoret celulare, perben disavantazh per keta operatore per ofrimin e linjave me qira, pasi do te duhet te ndertojne rast pas rasti keto lidhje lokale (nderkohe qe Albtelecom ne me te shumten e rasteve i ka te gatshme).

Aftesia e konkurrencës së mundshme në këto treg, në formën e hyrjeve të reja në treg apo rritjes së mundësive konkurruese të operatorëve alternativë, për një periudhë afatmesme është e kufizuar, për shkak të faktoreve të përmendur më sipër. Investimi në infrastrukturë alternative i nevojshëm për të konkurruar me Albtelecom në ofrimin e linjave me qira, është i madh.

Megjithatë eliminimin apo reduktimin e ndjeshëm të pengesave ligjore, që erdhi si pasojë e Ligjit 9918 dhe kuadrit rregullator të Autorizimeve të Përgjithshme, Albtelecom vazhdon të ketë avantazhe ndaj operatorëve të tjerë për shkak të ekonomive të shkallës, ekonomive të densitetit, integritit vertikal. Këto avantazhe të Albtelecom, në rrjetin lokal dhe backbone, ndikojnë pozitivisht në aftësinë ndikuese të Albtelecom në tregjet me pakice të linjave me qira.

III. Fuqia kundërvepruese e blerësve të linjave me qira

Pozita e një operatori, që është dominant në ofrimin e një shërbimi, mund të jetë me e dobet nëse egzistojnë blerës të shërbimit, të cilët zoterojnë fuqi të lartë negociuese. Fuqia e lartë negociuese është rezultat, kryesisht, i sasisë së madhe të shërbimit të kërkuar nga pala blerëse, dhe interesit të shitesit për të mos humbur këto klientë. Blerësit me pakice të linjave me qira janë kompani apo institucione të cilat kanë nevojë të lidhin ambiente të ndryshme nëpërmjet kapaciteteve të dedikuara. Ofrimi i linjave me qira është i varur nga vendodhja e ambienteve që do lidhen, dhe avantazhet e Albtelecom të lidhur me prezencën në rrjet në nivel kombëtar, ulin aftësinë negociuese të blerësve, pasi Albtelecom shpesh është i vetmi operator që mund të sigurojë shërbimin e kërkuar nga blerësi.

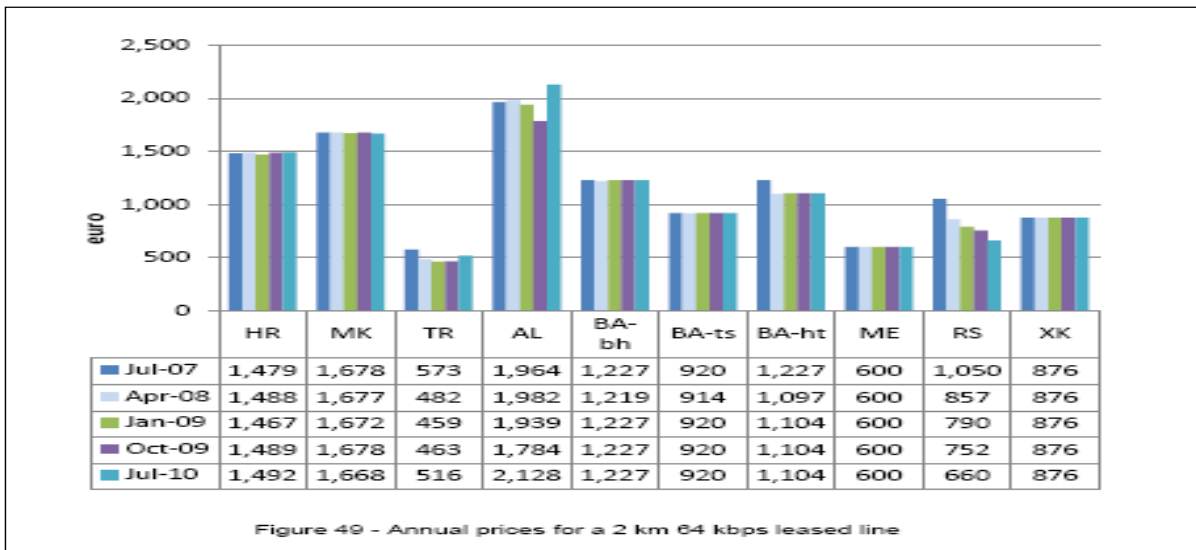
IV. Tarifimi i linjave me qira me pakice

Në Aneks 1, paraqiten tarifatat e aplikuar nga Albtelecom për të gjitha llojet e linjave me qira. Tarifimi i linjave me qira kryhet në bazë të kapacitetit apo shpejtësisë së transmetimit dhe gjatësisë së linjes. Tarifat e vecanta aplikohen për linjat në rrjetin urban dhe teknologjinë Fiber Optike. Tarifatat përmbajnë pagesë fikse, tarifat instalimi e cila paguhet vetëm një herë, dhe tarifa periodike mujore. Tarifatat për Linjat me qira ndërkombëtare përfshijnë segmentin ndërkombëtar shqiptar, qarkun kombëtar dhe qarkun lokal, duke bërë dallimin në llojin e blerësit: blerës kompani telekomunikacioni dhe për transmetim të dhenash. Tarifatat e linjave me qira janë të ndara në qarqe dixhitale dhe analoge.

Krahasimi i tarifave të Albtelecom me vendet e rajonit dhe BE-së

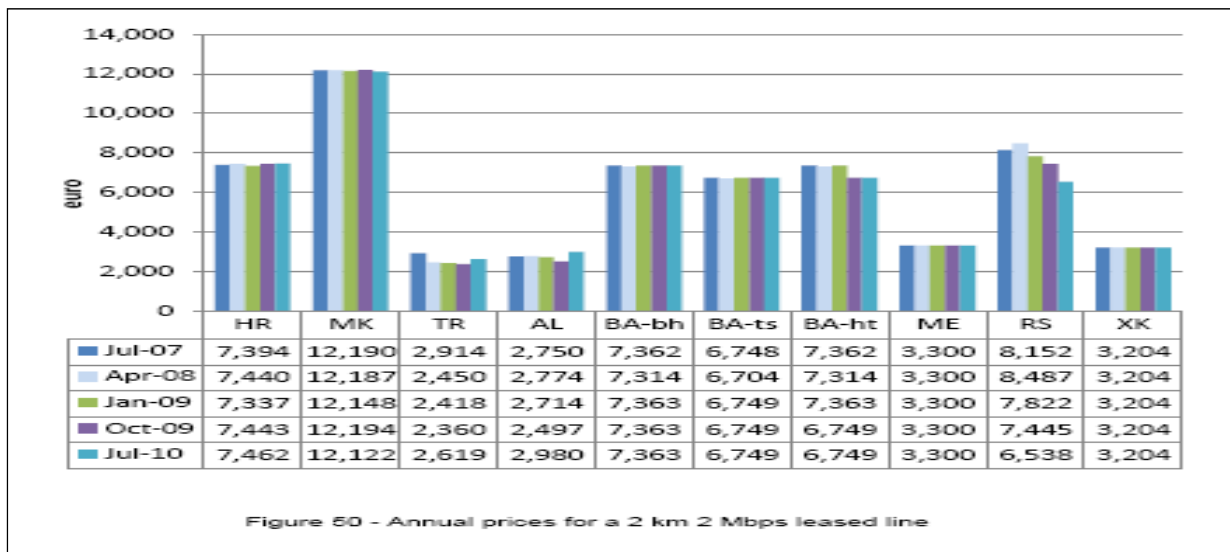
Në vijim paraqiten krahasimi i tarifave të linjave me qira të Albtelecom me vendet e rajonit të Europës Juglindore (SEE) dhe të BE-së. Krahasimi është bërë për linjat me qira 64 kbit/s dhe 2 Mbit/s, për qarqe kombëtare me distancë 2, 50 dhe 200 km, si dhe për linjat ndërkombëtare drejt vendeve fqinj dhe drejt UK. Tarifatat i referohen vetëm pajtimit mujor dhe janë shprehur në Euro/vit apo Euro/muaj.

Figure IV.2 Krahasimi i tarifave te linjave me qira Kombetare 64kbit/s: Albtelecom dhe SEE (2007-2010)

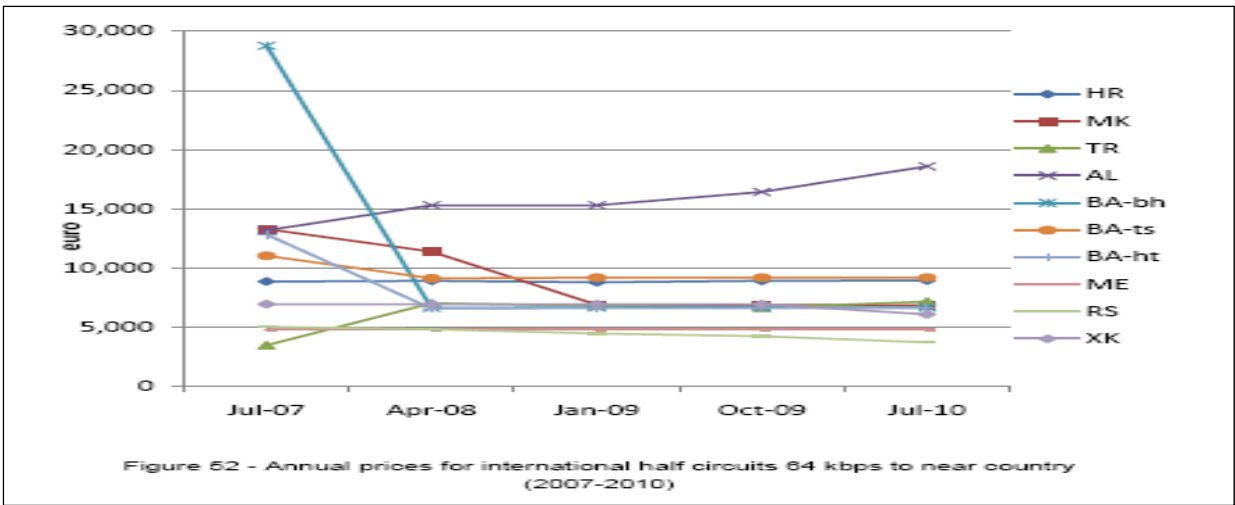
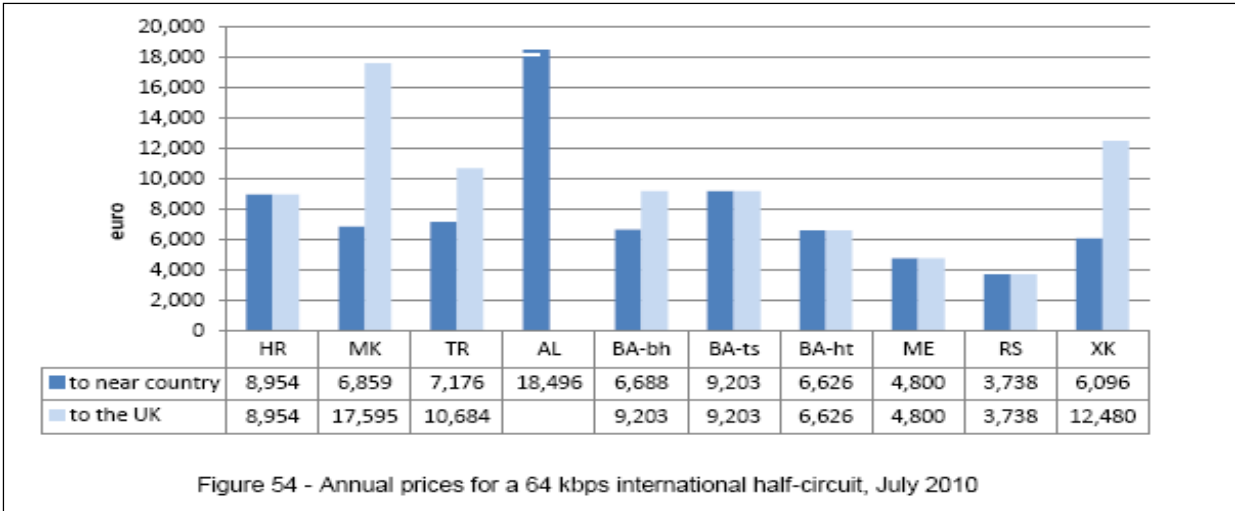
Burimi: Cullen International” Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries” Report IV, Dhjetor 2010

Figure IV.3 Krahasimi i tarifave te linjave me qira Kombetare 2 Mbit/s: Albtelecom dhe SEE (2007-2010)

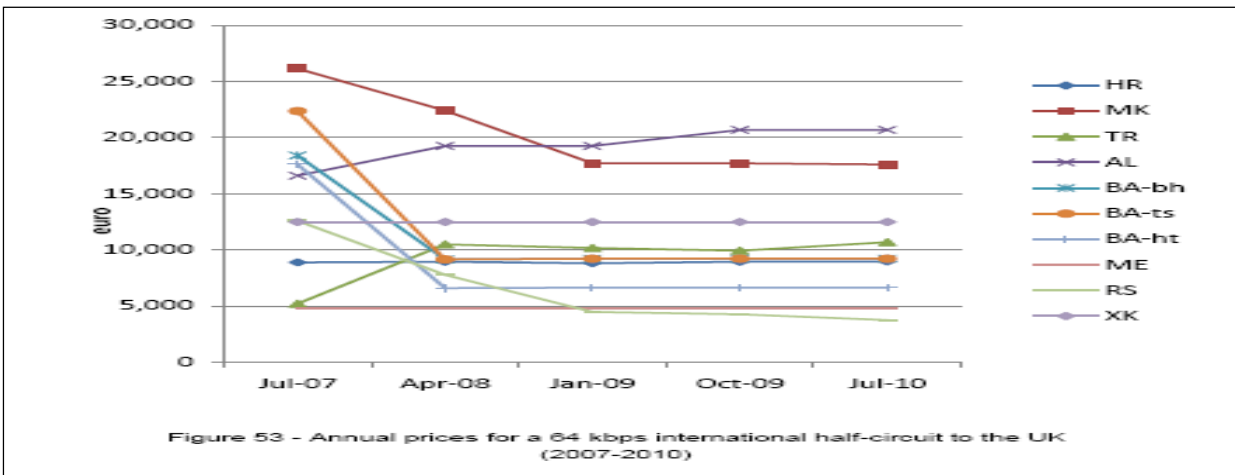

Burimi: Cullen International” Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries” Report IV, Dhjetor 2010

Figure IV.5 Krahasimi i tarifave te linjave me qira NderKombetare 64kbit/s: Albtelecom dhe SEE (2010)

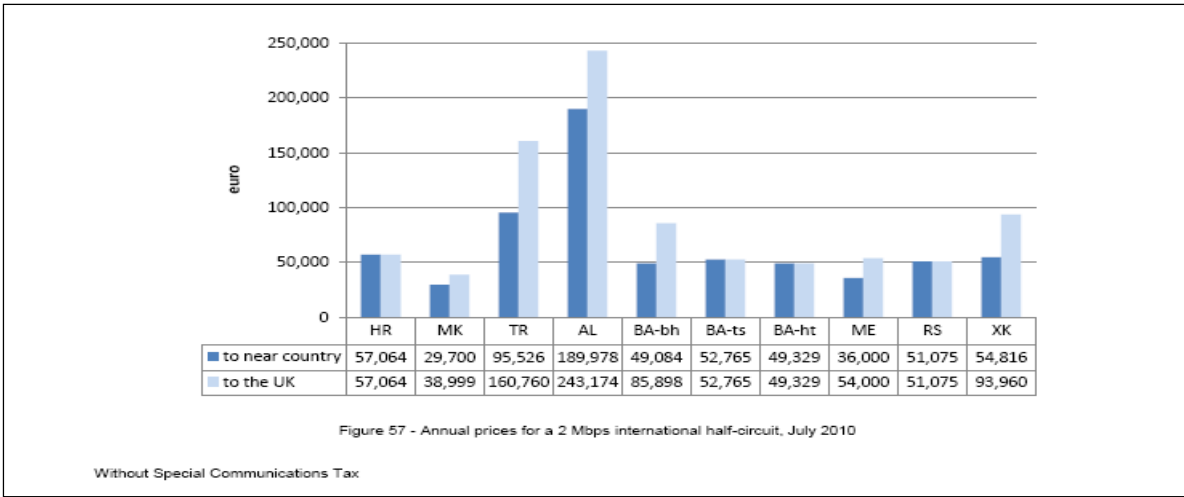
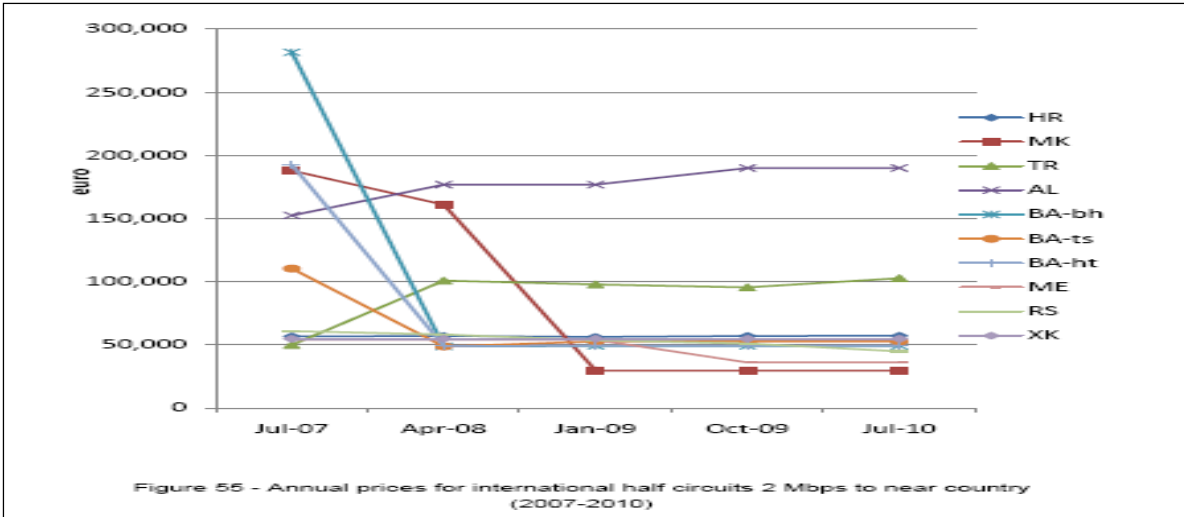
Burimi: Cullen International” Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries” Report IV, Dhjetor 2010

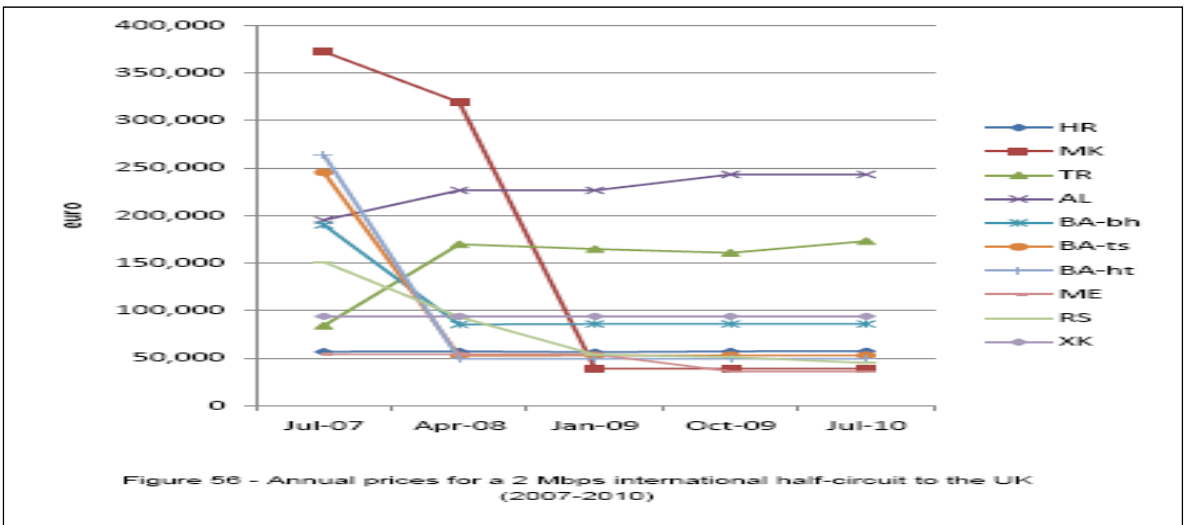
Burimi: Cullen International” Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries” Report IV, Dhjetor 2010

Figure IV. Krahasimi i tarifave te linjave me qira Nderkombetare 2 Mbit/s: Albtelecom dhe SEE (2007-2010)

Burimi: Cullen International” Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries” Report IV, Dhjetor 2010

Burimi: Cullen International” Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries” Report IV, Dhjetor 2010

Tabele IV.6 Krahasimi i tarifave te linjave me qira : Albtelecom dhe EU (Euro/muaj)

Distanca	Kapaciteti	Albtelecom (aktuale)	EU 27 2007/8	Ndryshimi
2 km	64 Kbit/s	145	166	-12%
	2 Mbit/s	203	496	-59%
50 km	64 Kbit/s	218	340	-36%
	2 Mbit/s	436	1.500	-71%
200 km	64 Kbit/s	581	460	26%
	2 Mbit/s	872	2.238	-61%
Nderkombetare (vend fqinje)	64 Kbit/s	750	736	2%
		1.358		85%
	2 Mbit/s	9.760	8.906	10%
		15.693		76%

Burimi: Tarifat e Albtelecom

European Commission: Progress Report on the Single European Electronic Communications Market 2008 (15th Implementation Report)

Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2007. Prepared by Teligen December 2007, for European Commission, Directorate General for Information Society

Nga krahasimi i tarifave te linjave me qira te Albtelecom me tarifat ne vendet e SEE dhe vendet e BE (te pasqyruara me siper) rezulton:

- **Tarifat e Albtelecom per qarqet kombetare 64 kbit/s:**
  - Per distanca 2 km jane me te lartat ne rajonin SEE,
  - Per distanca 2 km dhe 50 km jane (12-36) % me te uleta se mesatarja e vendeve te BE;
  - Per distanca 200 km jane 26% me te larta se mesatarja e vendeve te BE;
- **Tarifat e Albtelecom per qarqet kombetare 2 Mbit/s:**
  - Per distanca 2 km jane me te uletat ne rajonin SEE,
  - Per distanca 2, 50 dhe 200 km jane 59-71% me te uleta, apo 2.5-3.4 here me te lira se mesatarja e vendeve te BE,;
- **Tarifat e Albtelecom per qarqet nderkombetare 64 kbit/s:**
  - Jane me te lartat ne rajonin SEE;
  - Per kompanite Jo telekomunikacionesh jane 2% me te larta se mesatarja e BE;
  - Per kompanite telekomunikacionesh jane 85% me te larta se mesatarja e BE
- **Tarifat e Albtelecom per qarqet nderkombetare 2 Mbit/s:**
  - Jane me te lartat e rajonin SEE;
  - Per kompanite Jo telekomunikacionesh jane 10% me te larta se mesatarja e BE;
  - Per kompanite telekomunikacionesh jane 76% me te larta se mesatarja e BE

Per sa cituar ne kete seksion rezulton se:

- Tarifat e linjave me qira te Albtelecom kane disporcione te konsiderueshme ne strukturen e tyre:

- tarifa shume me te larta per kompanite e telekomunikacioneve se kompanite qe i blejne linjat me qira nderkombetare per perdorim fundor eshte kunder praktikes se tarifave me te uleta me shumice ne krahasim me tarifat me pakice, dhe perben sjellje antikonkurruese:
  - *shitja e linjave me qira nderkombetare kompanive te telekomunikacioneve qe i perdorin linjat per ofrimin e sherbimeve me pakice, eshte shitje me shumice dhe keto tarifa duhet te jene me te uleta se tarifat e perdorueve fundore te linjave me qira.*
- Tarifat e linjave me qira kombetare 2 Mbit/s jane disa here me te uleta se tarifat e vendeve te rajonit dhe BE (situat e kundert me periudhen para vitit 2005¹⁰ ku keto tarifa ishin disa here me te larta se tarifa mestare e vendeve te BE);
- Diferencat ne tarifat e linjave me qira 64 kbit/s me 2 Mbit/s jane shume me te uleta se ne vendet e BE : (40-100) % krahasuar me (250-460) % ne vendet e BE;
- Tarifat e linjave me qira te Albtelecom nuk kane pesuar asnje ndryshim qe prej vitit 2005;
- Tarifat e linjave me qira te Albtelcom ndryshojne ne menyre te konsiderueshme dhe per rrjedhoje:

Per sa me siper, AKEP gjykon se:

- ❖ **Albtelecom nuk ka ndjere presion konkurrues te tille qe te ofroje tarifa te linjave me qira te orientuara ne kosto;**
- ❖ **Kjo strukture ka efekte negative ne konkurrencen ne treg pasi percjell sinjale te gabuara per perdoruesit e tyre;**

---

¹⁰ Tarifat e linjave me qera jane reduktuar ndjeshem nga Albtelecom gjate vitit 2005 : pe qarqet 2 Mbit/s reduktimi ishte afersihet 10 here : 2000 euro/muaj ne 220 Euro/muaj.

VI. Perfundime mbi FNT

Ne analizen e faktoreve te marre ne konsiderate per fuqine e ndjeshme ne tregjet perkates, rezulton se:

- Albtelecom zoteron pjese tregu ne nivele mbi 50%¹¹ te linjave me qira, per numrin e linjave me qira dhe per te ardhurat. Keto nivele megjithese kane ardhur ne renie ne vitin 2007, kane pesuar rritje perseri ne vitin 2008
- Albtelecom eshte aktualisht operator me FNT ne tregun me pakice te aksesit ne rrjet telefonik publik nga vendodhje fikse, dhe eshte propozuar ne dokumentin per konsultim publik, “Analize e Tregut te Telefonise Fikse: Tregjet me pakice te aksesit dhe thirrjeve telefonike nga vendndodhje fikse dhe tregjet me shumice te terminimit, origjinimit dhe tranzitimit ne rrjete fikse: Konsultim Publik”, publikuar nga AKEP me 17.09.2009, si operator me FNT ne kete treg.
- Prezenca kombetare e Albtelecom me rrjet lokal (linja fundore) dhe statusi me FNT ne kete treg, eshte faktor qe konsiderohet i rendesishem per te shtrire FNT ne tregun me pakice (dhe me shumice te segmenteve terminuese-lokale) te linjave me qira.
- ***Zevendesimi i sistemit te komplikuar te licensimit me licensa te klasave te ndryshme dhe per zona operimi te percaktuara me sistemin e autorizimit te pergjithshem perben nje eliminim apo reduktim te ndjeshem te pengesave ligjore ne ofrimin e linjave me qira me pakice.***
- Operatori Albtelecom si operatori i rrjetit me te madh te telefonise fikse (rrjeti lokal dhe backbone), zoteron nje avantazh te konsiderueshem per ekonomite e shkalles, ne raport me operatoret alternative dhe celulare dhe operatore te rinj te mundshem ne treg, per ofrimin e linjave lokale te telefonise fikse dhe ne kete menyre edhe per ofrimin e linjave me qira.
- Albtelecom, zoteron gjithashtu avantazhin e ekonomive te densitetit (dendese) per rrjetin e aksesit d.m.th kosto me te uleta per zona me dendesi me te madhe, te cilat i krijojne avantazh ne ofrimin e linjave me qira.
- Mbulimi i kufizuar territorial nga operatoret alternative: prezenca me infrastrukture e operatoreve alternative ne zona te vecanta (asnje operator alternativ nuk ka mbulim kombetar me rrjet te krahasueshem me Albtelecom), dhe mungesa e infrastruktures alternative ne zona te vecanta ul aftesite e tyre konkurruese per te ofruar linja me qira apo lidhje te dedikuara ne zona te ndryshme gjeografike.
- Mungesa e rrjetit lokal per operatoret celulare: operatoret celulare kane rrjet kombetar backbone mikrovalor qe e shfrytezojne kryesisht per rrjetet GSM, por mungesa e rrjetit lokal per operatoret celulare, perben disavantazh per keta operatore per ofrimin e linjave me qira, pasi do te duhet te ndertojne rast pas rasti keto lidhje lokale (nderkohe qe Albtelecom ne me te shumten e rasteve i ka te gatshme).
- Aftesia e konkurrences se mundshme ne kete treg, ne formen e hyrjeve te reja ne treg apo rritjes se mundesive konkurruese te operatoreve alternative, per nje periudhe afatmesme eshte e kufizuar, per shkak te faktoreve te permendur me siper. Investimi ne infrastrukture alternative i nevojshem per te konkurruar me Albtelecom ne ofrimin e linjave me qira, eshte i madh.
- ***Megjithe eliminimin apo reduktimin e ndjeshem te pengesave ligjore, qe erdhi si pasojë e Ligjit 9918 dhe kuadrit rregullator te Autorizimeve te Pergjithshme, Albtelecom***

---

¹¹ Pjesa e tregut te Albtelecom sipas te dhenave periodike te Albtelecom eshte shume me e madhe, ne nivele mbi 80%. Ketu e ne vijim do ti referohemi pjese se tregut te Albtelecom sipas te dhenave te depozituar per Analizen, e cila megjithese ka ndryshim te madh nga te dhenat periodike nuk ndikon ne perfundimet e AKEP. Sqarimi i kontradites ne te dhena do te kryhet gjate periudhes se konsultimit publik.

vazhdon te kete avantazhe ndaj operatoreve te tjere per shkak te ekonomive te shkalles, ekonomive te densitetit, integritet vertikal. Keto avantazhe te Albtelecom, ne rrjetin lokal dhe backbone, ndikojne pozitivisht ne aftesine ndikuese te Albtelecom ne tregjet me pakice te linjave me qira.

- Ofrimi i linjave me qira eshte i varur nga vendodhja e ambienteve qe do lidhen, dhe avantazhet e Albtelecom te lidhur me prezencen me rrjet ne nivel kombetar, ulin aftesine negociuese te bleresve, pasi Albtelecom shpesh eshte i vetmi operator qe mund te siguroje sherbimin e kerkuar nga bleresi.
- Albtelecom nuk ka ndjere presion konkurrues te tille qe te ofroje tarifa te linjave me qira te orientuara ne kosto;
- Tarifat e linjave me qira te Albtelecom kane disproporcione te konsiderueshme ne strukturen e tyre:
  - tarifa shume me te larta per kompanite e telekomunikacioneve se kompanite qe i blejne linjat me qira nderkombetare per perdorim fundor eshte kunder praktiketes se tarifave me te uleta me shumice ne krahasim me tarifat me pakice, dhe perben sjellje antikonkurrese:
    - *shitja e linjave me qira nderkombetare kompanive te telekomunikacioneve qe i perdorin linjat per ofrimin e sherbimeve me pakice, eshte shitje me shumice dhe keto tarifa duhet te jene me te uleta se tarifat e perdoruesve fundore te linjave me qira.*
  - Tarifat e linjave me qira kombetare 2 Mbit/s jane disa here me te uleta se tarifat e vendeve te rajonit dhe BE (situatet e kundert me periudhen para vitit 2005¹² ku keto tarifa ishin disa here me te larta se tarifa mestare e vendeve te BE);
  - Diferencat ne tarifat e linjave me qira 64 kbit/s me 2 Mbit/s jane shume me te ulet se ne vendet e BE : (40-100) % krahsuar me (250-460) % ne vendet e BE;
  - Tarifat e linjave me qira te Albtelecom nuk kane pesuar asnje ndryshim qe prej vitit 2005;

Duke marre ne konsiderate faktoret (argumentat) e mesiperme, AKEP gjykon se:

Albtelecom permbush kriteret per fuqi te ndjeshme ne tregun perkates me pakice te minimumit te linjave me qira (i cili perfshin lloje te specifikuara te linjave me qira deri ne dhe perfshire 2Mbit/s)

---

¹² Tarifat e linjave me qira jane reduktuar ndjeshem nga Albtelecom gjate vitit 2005 : pe qarqet 2 Mbit/s reduktimi ishte afersisht 10 here : 2000 euro/muaj ne 220 Euro/muaj.

V. ANALIZE E TREGJEVE ME SHUMICE TE LINJAVE ME QIRA: SEGMENTET TERMINUESE DHE TRUNK

IV.I Perkufizimi i tregjeve perkates me shumice te linjave me qira

Sic u theksua ne seksionin III-te, linjat me qira mund te blihen nga bleres fundore por edhe nga operatore te rrjeteve apo ofrues sherbimesh, te cilet i blejne linjat me qira per qellime te ofrimit te linjave me qira me pakice apo per ofrimin e sherbimeve te tjere te komunikimeve elektronike. Ne skemen III.1 dhe III.2, percaktuam grafikisht ndarjen e segmenteve terminues dhe segmenteve trunk te linjave me qira.

- **“Terminime Lokale te Linjave me qira”** jane pjese te linjave me qira qe lidhin centralin lokal me ambientet apo ndertesat e klientit;
- **“Trank Segmente ose Trank Seksione”**, jane pjese te linjave me qira qe ndodhen mes dy nyjave kryesore te rrjetit te ndertuar: lidhja midis centraleve lokale dhe tranzite;
- **“Kufiri ndares midis segmenteve terminuese dhe trunk”** eshte centrali qe lidhet direkt me perdoruesin fundor te linjes me qira;

I. Dimensioni i produkteve/sherbimeve te tregjeve me shumice te linjave me qira

Sic u theksua ne seksion IV, nga pergjigjet e pyetsoreve per te dhenat e linjave me qira, koncepti i shitjes me shumice te linjave me qira nuk eshte i zhvilluar apo konsoliduar. Te gjithë operatorët deklaruan se nuk shesin linja me qira me shumice, pervec AMC e cila deklaroi se i ka shitur OTE pjese trunk te linjave me qira.

Nderkohe Albtelecom deklaroi dy cmime te ndryshme te shitjes se linjave me qira nderkombetare, nje per kompanite e telekomunikacioneve dhe nje per kompani jo te telekomunikacioneve. Gjithashtu nga te dhenat e Albtelecom, nje nder bleresit kryesore te linjave me qira kombetare eshte Eagle Mobile.

Megjithate, sic e theksuam ne analizen e linjave me qira me pakice, ofrimi i linjave me qira nje operatori apo ofruesi sherbimesh, si inpute per aktivitetin e ketij operatori/ofruesi (shitje me pakice, pjese rrjeti etj), perben shitje me shumice te linjave me qira. Ne kete rast, linja me qira ofrohet si edhe nje perdoruesi fundor, por fakti qe bleresi eshte ofrues sherbimesh/rrjete te komunikimeve elektronike, dhe e perdor linjen me qira si input per ofrimin e sherbimeve/rrjeteve te komunikimeve elektronike perdoruesve fundore, e ben kete linje me qira me shumice. Kerkesa per linja me qira me shumice eshte kerkese e derivuar nga tregjet me pakice te linjave me qira si edhe nga kerkesa per sherbime te tjera te komunikimeve elektronike.

Forma te tjera te shitjes me shumice te linjave me qira, jane shitjet e kapaciteteve transmetuese te dedikuara ne nivele trunk dhe/ose segmente terminuese te linjave me qira. Bleresit e ketyre sherbimeve zoterojne nje pjese te infrastruktures se nevojshme dhe jane te interesuar per pjese te vecanta te kapaciteteve transmetuese, per te plotesuar infrastrukturen e tyre me qellim ofrimin e linjave me qira apo sherbimeve te tjera te komunikimeve elektronike. Shitja e linjave me qira ne kete form te pjesshme te tyre, ne vende te tjera njihet si shitje e qarqeve private te pjesshme (**Partial Private Circuits-PPC**) apo qarqet e pjesshme te linjave me qira (**leased line part circuit-LLPC**)

Nje PPC mund te perdoret per te ofruar kapacitet simetrik midis dy pikave, njera prej te cilave eshte pika e dorezimit operatorit tjetër, dhe pika pika tjetër eshte pika fundore e rrjetit (**Network**

Termination Point-NTP). Zakonisht nje PPC perfshin nje segment terminimi dhe nje segment trunk. PPC jane sherbim me shumice duke i lejuar nje operatori qe ka investuar ne infrastrukture te ofrojne linja me qira ne nivel me pakice apo qarqe per perdorim te vet, me qellim ofrimin e sherbimeve te tjera. PPC jane te ngjashme me linjat me qira, pasi ofrojne kapacitet simetrik midis dy pikave. Megjathate, PPC ndryshojne nga linjat me qira, ne menyren e ofrimit te kapacitetit. Nje linje me qira 2 Mbit/s ofron kapacitet 2 Mbit/s ne dy pikat A dhe B, ku pika A eshte pike fundore ne rrjet dhe pika B eshte pike tjetere fundore apo pika e prezences se operatorit tjetere. PPC ofron 2 Mbit/s ne piken A, por ne piken B mund te ofrohet si pjese e nje kapaciteti te madh ne te cilen mblidhen shume PPC. Zakonisht PPC i lejojne operatoreve te rrisin eficencen e rrjeteve duke mbledhur te gjitha qarqet (PPC dhe/ose qarqe interkoneksioni) ne nje pike dhe nje linje transporti te vetme: piken e interkoneksionit dhe qarkun e interkoneksionit (qarqet e interkoneksionit dhe te kapaciteve te PPC mund te jene te ndara por jane pjese e nje qarku te vetem transportues).

Rekomandimi i KE, 2005/268/EC¹³, perkufizon qarqet e pjesshme te linjave me qira (leased line part circuit'- LLPC), si linja te dedikuara midis godines se klientit dhe pikes se interkoneksionit te operatorit te rrjetit tjetere (ne ose afer) nyjes se rrjetit te operatorit me FNT. Ky sherbim duhet percaktur si sherbim i vecante me shumice i linjave me qira, qe mund te perdoret nga operatoret e tjere per te ofruar sherbime perdoruesve me pakice, operatoreve te tjere ose per perdorim te tij, por jo i kufizuar vetem ne linja me qira, lidhje me rrjetin e komutuar telefonik, sherbime te dhenash apo akses broadband. Ky rekomandim, gjithashtu citon se ofrimi i qarqeve te pjesshme te linjave me qira eshte pjese e tregut me shumice te segmenteve terminuese te linjave me qira, dhe per gjatesi te mjaftueshme eshte pjese edhe e tregut me shumice te segmenteve trunk te linjave me qira.

Ky produkt/sherbim nuk rezulton te ofrohet ne Shqiperi. Megjithate, bazuar ne marreveshjet e interkoneksionit, Albtelecom ve ne dispozicion te operatoreve te tjere, kapacitete transmetuese ne formen e linjave E1 me kapacitet 2 Mbit/s me qellim lidhjen e pikes se interkoneksionit te Albtelecom me piken e prezences se operatorit tjetere, kur operatori tjetere nuk mund te siguroje vete apo nga te tjere kete lidhje. Keto kapacitete perdoren per Interkoneksionin e ndermjetem dhe tarifohen nga Albtelecom ne baze te nje formule perdorimi te tyre (trafikun i shkembyer) dhe me reference cmimin e linjave me qira 2 Mbit/s, apo te fibres optike dhe linjave te bakrit. AKEP gjykon se keto kapacitete te rrjetit backbone te Albtelecom te ofruara operatoreve te tjere per interkonektim te ndermjetem me Albtelecom, megjithese jane per perdorim te perbashket (Albtelecom dhe Operatori tjetere shkembejne trafik ne keto linja), perbejne pjese te tregjeve te linjave me qira me shumice, segmentet trunk te tyre.

Per sa me siper, AKEP gjykon se **linjat me qira me shumice dhe PPC apo LLPC jane pjese e te njejtut treg perkates, dhe pjese e tregjeve me shumice te segmenteve terminuese dhe segmenteve trunk te linjave me qira.**

Ndryshimi midis linjave me qira me shumice dhe PPC apo LLPC eshte se linjat me qira me shumice perfshijne dy segmente terminuese, ndersa PPC perfshijne vetem nje, pasi nje pike eshte ne piken e interkoneksionit me operatorin ofrues, dhe jo pike fundore ne rrjetin e tij.

Segmentet terminuese dhe segmentet trunk te linjave me qira, sipas ndarjes se cituar me siper dhe ne skemat III.1 dhe III.2, **jane pjese e tregjeve perkates te ndryshem,** pasi te dy keto segmente nuk mund te konsiderohen zevendesues por plotesues te njeri tjetrit. Ofrimi i segmenteve trunk dhe

---

¹³ COMMISSION RECOMMENDATION of 29 March 2005 "on the provision of leased lines in the European Union — Part 2 — pricing aspects of wholesale leased lines part circuits" (2005/268/EC)

ofrimi i segmenteve terminuese kane karakteristika te ndryshme, dhe nje operator qe ofron segmente trunk (ne rrjetin backbone te tij), e ka te veshtire te ofroje edhe segmente terminuese ne pergjigje te rritjes se cmimit me 5-10% te segmenteve terminuese, pasi ofrimi i segmenteve terminuese do te kerkonte investime te nje natyre tjeter, qe jane te lidhura me rrjetin lokal te nje operatori. Ne te njejten menyre mund te arsyetojme per zevendesimin ne krahun tjeter: Ofrimi nga nje operator rrjeti lokal i rrjetit backbone qe te mbuloje me shume zona se zona lokale ku ka investuar. Aktualisht ne Shqiperi, ka shume operatore rrjetesh lokale, por mundesite e tyre te ofrimit te segmenteve trunk ne zona qe nuk mbulohen nga rrjeti i tyre lokal eshte shume i veshtire. Gjithashtu nje sere operatoresh (psh operatoret celulare) kane investuar ne rrjete backbone kombetare, por kane mundesi te kufizuara ofrimi te segmenteve terminuese pasi nuk kane prezence me rrjet lokal qe te mundesoje ofrimin e ketij sherbimi.

Kerkesa per linja me qira me shumice eshte kerkese e derivuar nga tregjet me pakice te linjave me qira si edhe nga kerkesa per sherbime te tjera te komunikimeve elektronike, dhe eshte kerkese e operatoreve per linja me qira. Ndersa kerkesat e perdoruesve fundore mund te jene te tilla qe justifikojne nje ndarje sipas kapacitetit te linjave me qira, ku me te rendesishem gjykohet te jene linjat me qira me kapacitet te ulet (deri ne dhe perfshire 2 Mbit/s), kerkesat e operatoreve per linjat me qira per perdorim te vetin, per ofrimin e sherbimeve te komunikimeve elektronike me pakice, nuk justifikojne nje ndarje apo segmentim sipas kapaciteteve te linjave me qira. Nga ana e ofruesve rrjetet backbone, ndertohen per te perballuar kapacitete te transmetimit te nevojshme per te mbuluar kerkesen ne afat mesme dhe aftagjate, duke agreguar te gjitha kapacitetet e linjave te vecanta me qira. Gjithasht, rekomandimi i KE, per tregjet perkatese, nuk ben dallim ne kapacitete e linjave me qira me shumice, sic eshte bere pecaktimi per kapacitet e linjave te tregut perkates me pakice te grupit minimum te linjave me qira.

AKEP, gjykon se tregjet perkatese me shumice te linjave me qira, segmenteve terminuese dhe trunk, perfshijne te gjitha kapacitetet e linjave me qira.

II. Dimensioni gjeografik i tregut

Ne lidhje me dimensionin gjeografik te tregut perkates, Udhezimimi i KE, paragrafet 56, 59 dhe 60 citojne midis te tjerave se dimensionin gjeografik i tregut perkates perfshin zonen gjeografike ne te cilen operojne sipermarresit ofrues dhe kerkues te sherbimeve, zone e cila ka kushte te ngjashme te konkurrences, si dhe praktiken tradicionale te percaktimit te tregjeve te sherbimeve te komunikimeve elektronike ne baze te zonave te mbuluara nga rrjeti.

Albtelecom dhe operatoret e rrjeteve celulare ne baze te licensave individuale te Klases 1, te zevendesuar me autorizime individuale dhe te pergjithshme, ofrojne sherbimet e tyre ne te gjithe territorin e Republikes se Shqiperise. Nderkohe operatoret alternative te rrjeteve fikse, ne baze te sistemit te autorizimeve et pergjithshme, megjithese kane mbulim te kufizuar territorial ne disa zona, nuk kane kufizime ne zonen e mbulimit me rrjet. Ne kete menyre mund te konkludojme se:

Dimensioni gjeografik i sherbimeve me shumice, segmenteve terminuese dhe segmente trunk te linjave me qira eshte kombetar, d.m.th territori i Republikes se Shqiperise.

IV.2 Analiza per FNT: tregjet me shumice te linjave me qira

Per te analizuar egzistencen apo jo te fuqise se ndjeshme ne treg, neni 33 percakton nje sere kriteresh qe duhet te merren ne konsiderate, dhe midis te tjerave citon:

2. Për të bërë vlerësimin e sipërmarrësve me fuqi të ndjeshme në treg, AKEP-i bazohet, ndërmjet të tjerave, në kriteret e mëposhtme:

a) në madhësinë e sipërmarrësit, madhësinë e sipërmarrësit në raport me tregun përkatës, si edhe me ndryshimet në kohë, në pozicionin relativ të tij, ndaj lojtarëve të tregut;

b) në pengesat e larta për hyrje dhe zgjerimin e pritshëm, si rrjedhojë e konkurrencës së mundshme;

c) në fuqinë kundërvepruese të blerësve;

ç) në zhvillimin e elasticitetit të kërkesës dhe ofertës;

d) në fazën e tregut përkatës;

dh) në përparësitë teknologjike;

e) në përparësitë e rrjetit të shitjes dhe të shpërndarjes;

ë) në ekonomitë e shkallës, ekonomitë e sektorit dhe të dendësisë;

f) në shkallën e integritit vertikal;

g) në zhvillimin e produkteve të diferencuara;

gj) në aksesin në burimet financiare;

h) në kontrollin mbi infrastrukturën, që nuk mund të zëvendësohet lehtësisht;

i) në sjelljen e përgjithshme në treg, si tarifatat, paketat e shërbimeve dhe të produkteve ose vendosjen e pengesave.

Lista e kriterëve nuk është liste kumulative apo përjashtuese e kriterëve/karakteristikave të tjera për dominancë apo FNT.

I. Pjeset e tregut

Sic është theksuar në seksionin e analizës për FNT në tregun me pakice të linjave me qira, AKEP, Albtelecom zoteron 82% pjesë tregu në ofrimin e linjave me qira operatorëve të tjerë. AKEP gjykon se pjesët e tregut të Albtelecom për numrin e linjave dhe të ardhurave mund të jenë me të mëdha, nëse do të përfshinin kapacitetet e dhëna nga Albtelecom për operatorët për interkoneksion. Albtelecom ve në dispozicion të operatorëve të tjerë, kapacitete transmetuese në formën e linjave E1 me kapacitet 2 Mbit/s, Fiber optike apo linja bakri, me qëllim lidhjen e pikës së interkoneksionit të Albtelecom me pikën e prezencës së operatorit tjetër, kur operatori tjetër nuk mund të sigurojë vetë apo nga të tjerë këto lidhje. Në bazë të informacionit të dërguar nga Albtelecom, për interkoneksionin e ndërmjetëm, rezultoi se Albtelecom në vitin 2010 ka dhënë operatorëve alternativë kapacitete transmetimi si më poshtë:

- 9 Fiber Optike;
- 14 E1;
- 16 kopje bakri.

Linjat me qira te dhena Eagle Mobile mund te konsiderohen se permbajne dy segmente terminuese dhe nje segment trunk. Qarqet e dhena per interkoneksion mund te konsiderohen segmente trunk si edhe qarqet e dhena nga AMC.

Pjeset e tregut me shumice, nuk jane detajuar ne segmente terminuese dhe segmente trunk, per shkak te mos detajimit nga operatoret.

Megjithate, AKEP gjykon se detajimi ne segmente terminuese dhe segmente trunk, nuk do te sillte ndryshime te ndjeshme.

Pjeset e tregut te Albtelecom ne nivele mbi 50% te linjave me qira, per numrin e linjave me qira dhe per te ardhurat, jane shenje e fuqise se ndjeshme te Albtelecom ne tregjet me shumice te linjave me qira. Ne Udhezimin e BE, shprehet qarte se pjesa e tregut me e madhe se 50 per qind eshte nje tregues i padiskutueshem i fuqise se ndjeshme ne treg dhe, vetem ne raste te rralla mund te ndodhe qe nje operator me pjese tregu te tille te mos kete fuqi te ndjeshme ne treg¹⁴.

Gjithashtu nje percaktim i rendesishem i nenit 33 per FNT, te Ligjit 9918, eshte pika 5:

5. Kur një sipërmarrës ka fuqi të ndjeshme në treg, në tregun përkatës, ai vlerësohet se mund të ketë fuqi të ndjeshme në treg edhe në një treg përkatës tjetër, të lidhur horizontalisht, vertikalisht ose gjeografikisht me tregun e analizuar, nëse lidhjet ndërmjet dy tregjeve janë të tilla që mundësojnë shtrirjen e fuqisë së ndjeshme nga tregu i parë në tjetrin, duke fuqizuar kështu fuqinë e sipërmarrësit në treg.

Albtelecom eshte aktualisht operator me FNT ne tregun me pakice te aksesit ne rrjet telefonik publik nga vendodhje fikse (VKD nr.1448, date 26.07.2010), dhe sipas te dhenave te Figures II.1 Albtelecom zoteron pjese tregu ne nivele mbi 80% te pajtimtareve (aksesit) apo linjave tw aksesit te telefonise fikse. Prezenca kombetare e Albtelecom me rrjet lokal (linja fundore) dhe statusi me FNT ne kete treg, eshte faktor qe konsiderohet i rendesishem per te shtrire FNT ne tregjet me shumice te segmenteve terminuese-lokale te linjave me qira.

II. Pengesat per hyrje dhe konkurrenca e mundshme ne tregun e linjave me qira

Analiza ne kete seksion eshte e ngjashme me analizen e tregut me pakice te linjave me qira, pasi pengesat qe ekzistojne ne tregun me pakice dhe avantazhet e Albtelecom ne tregun me pakice, derivojne pikerisht nga pengesat per hyrje ne treg me rrjet backbone dhe lokal, te domosdoshem per ofrimin me shumice te kapaciteteve te rrjetit.

---

¹⁴ According to established case-law, very large market shares — in excess of 50 % — are in themselves, save in exceptional circumstances, evidence of the existence of a dominant position (78). An undertaking with a large market share may be presumed to have SMP, that is, to be in a dominant position, if its market share has remained stable over time.

Pjesa e madhe e tregut e nje operatori mund te mos jete tregues i fuqise se ndjeshme ne treg, ne rast se nuk plotesohen nje sere kushtesh te tjera. Nje nder keto kushte eshte edhe ekzistenca e barrierave ne treg. Nese nje operator ka pjese te madhe ne treg, por nderkohe tregu eshte i hapur ndaj operateve te rinj, te cilet mund te hyjne dhe dalin nga tregu pa kufizime ligjore dhe kosto ekonomike, atehere aftesia e nje operatori me pjese te madhe tregu per te ndikuar ne kete treg eshte e kufizuar.

Pengesa ligjore

Sic eshte theksuar edhe ne seksione te tjera, per ofrimin e linjave me qira nuk ka pasur pengesa ligjore per operateve alternative dhe operateve celulare, pervec kufizimit te zones se aktivitetit te operateve alternative (me pare rurale) vetem ne zona rurale dhe me vone ne disa rajone. Ndryshimi kryesor ne lidhje me pengesat per hyrjen ne treg, eshte liberalizmi i tregut dhe lehtesimi i procedurave per sipermarresit ne sektorin e komunikimeve elektronike, qe solli hyrja ne fuqi me 26.06.2008 e Ligjit nr.9918, date 19.05.2008 "Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise" dhe kuadrit rregullator te tij, vecanerisht sistemi i Autorizimeve te Pergjithshme. Hyrja ne fuqi e ketij Ligji ka hequr pengesat ligjore per ofrimin e sherbimeve dhe rrjeteve te komunikimeve elektronike ne shkalle kombetare qe ekzistonin ne Ligjin e meparshem 8618. Per sektorin e telefonise fikse dhe ofrimin e linjave me qira nuk ekzistojne me pengesa ligjore per ofrimin e sherbimeve dhe rrjeteve fikse ne shkalle kombetare perfshire zonat urbane.

Zevendesimi i sistemit te komplikuar te licensimit me licensa te klasave te ndryshme dhe per zona operimi te percaktuara me sistemin e Autorizimit te Pergjithshem perben nje eliminim apo reduktim te ndjeshem te pengesave ligjore ne ofrimin e linjave me qira me pakice.

Megjithate keto ndryshime ligjore, ne ofrimin e linjave me qira me shumice (dhe me pakice) egzistojne pengesa strukturore. AKEP gjykon se konkurrenca e mundshme nga operateve aktuale dhe te rinj per nje periudhe afatmesme nuk do te jete e mjaftueshme per te kufizuar apo eliminuar aftesine ndikuese ne treg te Altelecom, per arsye se Altelecom zoteron disa avantazhe ndaj operateve aktuale dhe te mundshem te cilat do te vazhdoje t'i kete edhe ne nje periudhe afatmesme. Nder keto avantazhe te Altelecom, apo pengesa strukturore te tregut te linjave me qira, mund te permendim avantazhet qe vijne si operator rrjeti kombetar te telefonise fikse (rrjet lokal dhe backbone)¹⁵:

Ekonomite e shkalles

Ekonomite e shkalles perfitoen kur kostoja per njesi e sherbimit zvogelohet me rritjen e sasise se sherbimit. Ne ofrimin e sherbimeve te telekomunikacioneve, ekonomite e shkalles jane te konsiderueshme, dhe kjo perben nje pengese per operateve te rinj per te konkurruar me nje operator me rrjet te shtriire ne te gjitha territorin e nje vendi. Operatori Altelecom si operator i rrjetit me te madh te telefonise fikse (rrjeti lokal dhe backbone), zoteron nje avantazh te konsiderueshem per ekonomite e shkalles, ne raport me operateve alternative dhe celulare dhe operateve te rinj te mundshem ne treg, per ofrimin e linjave lokale te telefonise fikse dhe ne kete menyre edhe per ofrimin e linjave me qira.

---

¹⁵ Avantazhe te permendura edhe ne Analize 2007 dhe 2009 te telefonise fikse.

Albtelekom duke patur nje rrjet infrastrukturor backbone edhe ne tregun e linjave me qira trasheron nje status te tille (perfshire edhe grupin minimum te linjave me qira me kapacitet deri ne 2 Mbit/s). Dimensioni i shtrirjes se rrjetit perben nje pozicion dominant ne raport me sipermarres te tjere ne kete treg. Vodafone Albania dhe AMC qe sipas te dhenave te servirura per kete analize kane te ngritur nje infrastrukture duke shfrytezuar kapacitetet e lira te rrjetit te transmetimit, serish teknologjia e transmetimit eshte e mbeshtetur sistemin e lidhjeve radio-rele dhe vetem per distanca te vogla me lidhje kabllore kryesisht kur perdoruesi fundor eshte gjeografikisht afer dhe mundesohet aksesimi per te. Ne ndryshim nga kjo, Albtelekom ka prezence me nje infrastrukture me kapacitet ne shtrirje gjeografike si dhe me kualitet me te larte dhe ne ofrimin e ketij sherbimi dhe si rrjedhoje kjo perben nje avantazh te Albtelekom ne raport me ofruesit e tjere te linjave me qira ne tregun e pakices pjese e te cilit eshte edhe grupi minimum i linjave me qira.

Ekonomite e densitetit

Albtelecom, zoteron gjithashtu avantazhin e ekonomive te densitetit (dendesise) per rrjetin e aksesit d.m.th kosto me te uleta per zona me dendesi me te madhe, te cilat i krijojne avantazh ne ofrimin e linjave me qira. Albtelecom ka qene i vetmi operator rrjeti i lejuar te ndertoje rrjet ne zonat urbane te cilat jane zona me dendesi shume me te madhe se zonat rurale. Me liberalizimin e tregut ne zonat urbane kete avantazh do ta kene edhe operatoret qe investojne ne keto zona ne krahasim me operatoret ne zonat rurale.

Lojtari i pare ne Treg

Albtelecom zoteron gjithashtu avantazhin e lojtarit te pare ne treg (first mover advantage). Albtelecom, megjithese me nje numer te vogel te perdoruesve, eshte prezent me infrastrukture ne te gjitha zonat urbane, dhe ne krahasim me nje operator te ri ka avantazh. Kjo prezence i jep mundesine qe te kete kosto me te uleta per te zgjeruar rrjetin ne keto zona dhe ofrimin e linjave me qira, ne krahasim me operatore te rinj qe duhet te fillojne investimet nisur nga niveli zero i perdoruesve dhe infrastrukture nga fillimi.

Integrimi vertikal

Prezenca e nje operatori ne dy nivele te tregjeve, me shumice dhe me pakice, d.m.th. integrimi vertikal rrit aftesine ndikuese ne treg te operatorit. Operatoret e rrjeteve telefonike publike jane vertikalisht te integruar. Avantazhet e krijuara nga madhesia e rrjetit (niveli me shumice), prezence me linja abonentesh ne te gjitha rrethet e RSH (niveli me pakice) te operatorit Albtelecom jane shume me te medha se ato te operatoreve te tjere (rurale) dhe operatoreve te rinj te mundshem ne treg. Nje operator vertikalisht i integruar, ka mundesine qe te krijojte avantazhe (diskriminoje) per pjesen e tij te ofrimit te sherbimeve ne nivelin me pakice ndaj konkurrenteve te tjere per keto tregje perkatese me pakice, duke perdorur aftesine ndikuese ne nivelin (tregjet) me shumice, pra duke ofruar sherbimet (inpute per tregjet me pakice) ne nivelin me shumice konkurrenteve te tij me cmime me te larta se ai ofron per pjesen e vet retail (kjo ceshtje trajtohet me gjere ne pjesen e tregjeve me shumice).

Avantazhet e mesiperme te Albtelecom, perforcohen edhe nga kufizimet e operatoreve alternative dhe operatoreve celulare per te konkurruar Albtelecom ne ofrimin e linjave me qira:

- Mbulimi i kufizuar territorial nga operatoret alternative: prezenca me infrastrukture e operatoreve alternative ne zona te vecanta (asnje operator alternativ nuk ka mbulim kombetar me rrjet te krahasueshem me Albtelecom), dhe mungesa e infrastruktures alternative ne zona te vecanta ul aftesite e tyre konkurruese per te ofruar linja me qira apo lidhje te dedikuara ne zona te ndryshme gjeografike.
- Mungesa e rrjetit lokal per operatoret celulare: operatoret celulare kane rrjet kombetar backbone mikrovalor qe e shfrytezojne kryesisht per rrjetet GSM, por mungesa e rrjetit lokal per operatoret celulare, perben disavantazh per keta operatore per ofrimin e linjave me qira, pasi do te duhet te ndertojne rast pas rasti keto lidhje lokale (nderkohe qe Albtelecom ne me te shumten e rasteve i ka te gatshme).

Aftesia e konkurrencës së mundshme në këto treg, në formën e hyrjeve të reja në treg apo rritjes së mundësive konkurruese të operatoreve alternative, për një periudhë afatmesme është e kufizuar, për shkak të faktorëve të përmendur më sipër. Investimi në infrastrukture alternative i nevojshëm për të konkurruar me albtelecom në ofrimin e linjave me qira, është i madh.

Megjithë eliminimin apo reduktimin e ndjeshëm të pengesave ligjore, që erdhi si pasoje e Ligjit 9918 dhe kuadrit rregullator të autorizimeve të përgjithshme, Albtelecom vazhdon të ketë avantazhe ndaj operatoreve të tjere për shkak të ekonomive të shkallës, ekonomive të densitetit, integritit vertikal. Këto avantazhe të Albtelecom, në rrjetin lokal dhe backbone, ndikojnë pozitivisht në aftësinë ndikuese të Albtelecom në tregjet me shumicë të linjave me qira.

III. Fuqia kundervepruese e bleresve të linjave me qira

Pozita e një operatori, që është dominant në ofrimin e një shërbimi, mund të jetë me e dobët nëse ekzistojnë blerës të shërbimit, të cilët zoterojnë fuqi të lartë negociuese. Fuqia e lartë negociuese është rezultat, kryesisht, i sasisë së madhe të shërbimit të kërkuar nga pala blerëse, dhe interesit të shitesit për të mos humbur këtë klient. Blerësit me pakicë të linjave me qira janë kompani apo institucione të cilat kanë nevojë të lidhin ambiente të ndryshme nëpërmjet kapaciteteve të dedikuara. Ofrimi i linjave me qira është i varur nga vendodhja e ambienteve që do lidhen, dhe avantazhet e Albtelecom të lidhura me prezencën me rrjet në nivel kombëtar, ulin aftësinë negociuese të blerësve, pasi Albtelecom shpesh është i vetmi operator që mund të sigurojë shërbimin e kërkuar nga blerësi.

IV. Tarifimi i linjave me qira me shumicë

Sic u theksua në seksionin e analizës së tarifave të linjave me qira me pakicë, Albtelecom nuk ben dallim midis shitjes me shumicë dhe me pakicë të linjave me qira, duke aplikuar të njëjtat tarifa për qarqet kombëtare, dhe tarifa me të larta për qarqet ndërkombëtare të dhena operatoreve të telekomunikacioneve (pra shitje me shumicë) së përdoruesve fundorë të tyre (kompani jo telekomunikacioni).

- Tarifat shume me te larta per kompanite e telekomunikacioneve se kompanite qe i blejne linjat me qira nderkombetare per perdorim fundor eshte kunder praktikes se tarifave me te uleta me shumice ne krahasim me tarifat me pakice, dhe perben sjellje antikonkurrese:
  - shitja e linjave me qira nderkombetare kompanive te telekomunikacioneve qe i perdorin linjat per ofrimin e sherbimeve me pakice, eshte shitje me shumice dhe keto tarifa duhet te jene me te uleta se tarifat e perdorueve fundore te linjave me qira.
- Tarifat e linjave me qira kombetare me shumice 2 Mbit/s jane disa here me te uleta se tarifat me pakice te vendeve te rajonit dhe BE (situat e kundert me periudhen para vitit 2005¹⁶ ku keto tarifa ishin disa here me te larta se tarifa mesatare e vendeve te BE);
  - Diferencat ne tarifat e linjave me qira 64 kbit/s me 2 Mbit/s jane shume me te ulet se ne vendet e BE : (40-100) % krahasuar me (250-460) % ne vendet e BE;
  - Tarifat e linjave me qira te Altelecom nuk kane pesuar asnje ndryshim qe prej vitit 2005;
- Tarifat e Altelecom per qarqet nderkombetare me shumice (operatoreve te telekomunikacioneve) 64 kbit/s:
  - Jane me te larta se tarifat me pakice ne rajonin SEE dhe 85% me te larta se mesatarja e BE;
- Tarifat e Altelecom per qarqet nderkombetare me shumice (operatoreve te telekomunikacioneve) 2 Mbit/s:
  - Jane me te larta se tarifat me pakice ne rajonin SEE dhe 76% me te larta se mesatarja e BE;

Krahasimi i mesiperm eshte bere ndermjet tarifave te linjave me qira me shumice te Altelecom me tarifat e linjave me qira me pakice ne vendet e tjera. Informacioni per tarifat e linjave me qira me shumice ne vende te tjera eshte i kufizuar ne tarifat e qarqeve te pjesshme te linjave me qira. Tarifat per keto qarqe jane publikuar ne vitin 2007, ne Raportin e 12 te Implementimit te BE (*European Electronic communications regulation and markets 2006 (12th report)*), raport i cili ka dhene dhe tarifat mesatare te ketyre qarqeve ne vendet e BE-se, per distanca 2 dhe 5km. Nderkohe, dokumenti COMMISSION RECOMMENDATION of 29 March 2005 “*on the provision of leased lines in the European Union — Part 2 — pricing aspects of wholesale leased lines part circuits*” (2005/268/EC), rekomandon rregullatoret qe te sigurojne aplikimin e cmimeve tavan per qarqet e pjesshme te linjave me qira me shumice, te dhena ne Aneks 1 te rekomandimit. Produkti qe do te ishte i krahasueshem me qarqet e pjesshme me qira, do te ishte qarqet e dhena nga Altelecom operatoreve te tjere, per interkoneksionin e ndermjetem. Ne tabelen e meposhteme eshte bere krahasimi i tarifave te Altelecom per qarqet 2 Mbit/s te dhena per perdorim per operatoret e tjere per interkoneksion te ndermjetem, me tarifat mesatare te vendeve te BE-se (Raporti i 12 i Implementimit) dhe tarifat e rekomanduara nga BE me 2005/268/EC.

---

¹⁶ Tarifat e linjave me qira jane reduktuar ndjeshem nga Altelecom gjate vitit 2005 : pe qarqet 2 Mbit/s reduktimi ishte afersihet 10 here : 2000 euro/muaj ne 220 Euro/muaj.

Tabela V.3 Krahasimi i tarifave te linjave me qira me shumice te Albtelecom (aktuale) dhe BE

Distanca	Kapaciteti	Albtelecom (aktuale)	2005/268/EC	Mesatare BE 2006
2 km	2 Mbit/s	203	186	334
5 km	2 Mbit/s	203	248	367
15 km	2 Mbit/s	436	333	
50 km	2 Mbit/s	436	539	

Nga ky krahasim mund te vihet re se:

- per distanca deri ne 2 km, tarifa e Albtelecom eshte me larte se tarifa e rekomanduar, por shume me ulet se tarifa mesatare e vendeve te BE-se.
- Per qarqet deri ne 5km, tarifa e Albtelecom eshte me e ulet se tarifa e rekomanduar dhe shume me ulet se tarifa mesatare e vendeve te BE-se;
- Per qarqet deri ne 15km, tarifa e Albtelecom eshte me e larte se tarifa e rekomanduar dhe per qarqe deri ne 50 km, tarifa e Albtelecom eshte me ulete se tarifa e rekomanduar;

Nderkohe, per linjat (e plota) me qira me shumice, te njejta me ato me pakice, me ndryshimin se bleresi eshte operator dhe jo perdorues fundor i tyre, ne Irlande aplikohet nje tarife 20% me e ulete se tarifa respektive me pakice.

V Perfundim per FNT

Nga sa a analizua me siper ne kete seksion, AKEP gjykon se sipermarresi Albtelecom sh.a permbush kriteret per FNT ne:

- **tregun me shumice te segmenteve terminuese te linjave me qira;**
- **tregun me shumice te segmenteve trunk te linjave me qira;**

VI. MASAT RREGULLUESE PER FNT NE TREGJET ME SHUMICE DHE ME PAKICE TE LINJAVE QIRA

Ne baze te analizes se kryer rezulton se Albtelecom permbush kushte per t'u shpallur sipermarrës me FNT ne tregjet perkatese ne vijim:

- **ne tregun perkates me pakice te minimumit te linjave me qira (i cili perfshin lloje te specifikuara të linjave me qira deri ne dhe perfshire 2Mbit/s);**
- **tregun me shumice te segmenteve terminuese te linjave me qira;**
- **tregun me shumice te segmenteve trunk te linjave me qira.**

Ne baze te parashikimeve te ligjit, neni 34, *nëse AKEP-i përcakton se një ose disa sipërmarrës kanë fuqi të ndjeshme në treg, në tregun përkatës, pra nuk ka konkurrencë efektive, atëherë ajo vendos ndaj tyre një, disa ose të gjitha detyrimet e veçanta të nevojshme, të cilësuar në nenet 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 e 56 të këtij ligji.*

Ne vendosjen e detyrimeve, AKEP mban parasysh objektivat rregullatore dhe detyrimet ndaj operatoreve me FNT, duhet te jene proporcionale me masen e problemit dhe te mos jene barre e tepert per operatorin.

Linjat me qira jane nje input i rëndesishem per bizneset e mesme dhe te medha, si dhe per institucione te medha, per komunikim te brendshem te te dhenave apo thirrjeve telefonike. Gjithashtu linjat me qira jane nje input i rëndesishem edhe per operatorët e rrjeteve apo te sherbimeve te komunikimeve elektronike, pasi i lejojne operatorët bleres te linjave (kapaciteve transmetuese) te ofrojne rrjete dhe sherbime te komunikimeve elektronike perdoruesve fundore, duke kontribuar ne nje konkurrence me efektive ne tregjet me pakice te sherbimeve te komunikimeve elektronike. Ne kete menyre, ofrimi i linjave me qira ne kushtet e konkurrences efektive, apo i rregulluar ne menyre efektive, do krijoje kushtet per nje mundesi zgjedhjeje, si dhe cmime dhe cilesi te favorshme per bizneset dhe institucionet e mesme dhe te medha si dhe per sipermarrësit e rrjeteve/sherbimeve te komunikimeve elektronike, duke bere nje kontribut te rëndesishem ne ekonomine Shqiptare ne teresi.

VI.1 Problemet ne konkurrence

Ne seksionet e analizes per FNT, AKEP ka evidentuar problemet qe egzistojne me tarifimin e linjave me qira te Albtelecom, niveli dhe struktura e tyre:

- **tarifat e linjave me qira jane shume me te uleta ose shume me te larta se niveli mestar ne vendet e rajonit apo te BE;**
- **tarifat e linjave me qira per operatorët e telekomunikacioneve qe normalisht duhet te trajtohen si tarifa te sherbimit me shumice d.m.th me te uleta se tarifat me pakice, jane aktualisht te njejta per qarqet kombetare, dhe me te medha se tarifat me pakice te qarqeve nderkombetare;**

Grupi i Rregullatoreve Europiane (ERG) ne dokumentin , ERG (06) 33, Revised ERG Common Position on the approach to Appropriate remedies in the ECNS regulatory framework, Final Version May 2006, citon se per shkak te mundesive dhe stimujve te krijura nga transmetimi i FNT vertikalisht apo horizontalisht, si dhe nga dominanca individuale e

nje operatori ne treg, shpesh egzistojne dhe lindin probleme per konkurrencen, te lidhura me cmimin ose jo, si:

- refuzimi per te dhene akses ne rrjet;
- vonesat per dhenien e aksesit;
- mosdhenie e informacionit;
- aplikimi i kushteve diskriminuese midis operatoreve te ndryshem;
- tarifa shume te larta;
- diskriminim ne tarifa dhe cilesi;
- subvencionim i terthorte;
- investim i tepert apo i manget;
- dhenia e sherbimeve me shporta (bashkimi i sherbimeve) etj

Transmetimi i FNT(**Leveraging of market power**), eshte cdo sjellje nepermjet te ciles nje operator qe ka FNT ne nje treg, transmeton (transferon) fuqine e ndjeshme ne kete treg ne nje treg tjeter i cili eshte potencialisht konkurrues. Transmetimi i FNT mund te jete vertikal ose horizontal, ne varesi te niveleve te te dy tregjeve: nese dy tregjet jane ne te njejtin nivel, transmetimi i FNT eshte horizontal, nese nje prej tregjeve eshte ne nivel me pakice dhe tjetri ne nivel me shumice transmetimi eshte vertikal. Transmetim i fuqise se ndjeshme eshte nje perpjekje (sjellje strategjike) e operatorit OFNT per te nxjerre jashte tregut potencialisht konkurrues rivalet e tij.

Albtelecom sipas kesaj analize eshte shpallur operator me fuqi te ndjeshme ne tregjet me pakice dhe me shumice te linjave me qira, dhe nje nder arsytet e FNT eshte permendur integrimi vertikal i Albtelecom dhe prezenca ne te dy nivelet e tregjeve. Albtelecom per shkak te FNT ne tregun me shumice te linjave me qira ka mundesine ta transmetoje kete FNT edhe ne tregun me pakice te tyre, si dhe tregjet me shumice te segmenteve terminuese dhe trunk jane tregjet te lidhur horizontalisht, pasi ofrimi i nje linje me qira, zakonisht ka te nevojshme te dy keto inpute me shumice.

Nder probleme te tjera te cilat jane prezente apo qe mund te lindin ne ofrimin e linjave me qira nga Albtelecom, mund te permendim:

- mungesa e ofrimit te linjave me qira me kapacitete te larta 34 Mbit/s, 155 Mbit/s;
  - Shqiperia eshte i vetmi vend ne rajon qe nuk ka ofrim te linjave 34 Mbit/s nga operatori fiks inkumbent.
  - Per keto qarqe, jane te interesuar operatoret rrjeteve/sherbimeve te komunikimeve elektronike dhe megjithese kerkesat dhe interesin e tyre per keto qarqe, Albtelecom nuk ka bere te mundur ofrimin e tyre, as ne kushtet e mungeses se rregullimit/kontrollit et tarifave. Kerkesa per keto qarqe, eshte me e madhe per lidhjet nderkombetare, dhe Albtelecom megjithese zoteron disa lidhje me Fiber Optike me vendet fqinje, nuk ka realizuar ofrimin e ketyre qarqeve me kapacite te larta. Megjithese kapacitetet ekzistuese te Fibrave optike per lidhje nderkomebatere jane vetem teknologjite qe bejne te mundur vendosjen e terminaleve dhe rritjen e ketyre kapaciteteve.
- mungesa e marrveshjeve te nivelit te sherbimit per afatet dhe cilesine e ofrimit linjave me qira (me shumice dhe me pakice);
  - mungesa e ketyre marrveshjeve dhe kompensimeve finaciare per mos-realizimin afateve dhe cilesise se rene dakort, i krijojne mundesisne operatorit Albtelecom

te krijoje vonesa te pajustfikuar ne ofrimine linjave me qira dhe te mos garantoje cilesi te larte te tyre.

- mos-ofrimi i linjave te pjesshme me qira me shumice operatoreve te tjere;
  - Aktualisht mund te kete raste te ofrimit te ketyre qarqeve, por asnje operator nuk ka dhene informacion per kete sherbim me shumice. Ofrimi nga Albtelecom i ketyre qarqeve te pjesshme do te rriste madhesine e tregut me pakice te linjave me qira, pasi edhe vete Albtelecom ka kufizime ne mbulimin e territorit me infrastrukture. Ky ofrim do te lejonte operatore te tjere te investojne ne infrastrukture ne territor ku Albtelecom nuk ka prezence, cka do te rriste konkurrencen ne ofrimin e linjave me qira me pakice. Njekohesisht perdorimi i ketyre qarqeve per ofrimin e sherbimeve dhe rrjeteve te tjere (te ndryshme nga linjat me qira) komunikimeve elektronike, do te rriste konkurrencen per keto sherbime. Rritja e konkurrences ne tregjet me pakice te linjave me qira dhe tregjet e sherbimeve dhe rrjeteve te tjere te komunikimeve elektronike do te rriste mundesite e zgjedhjes, cilesi dhe tarifa me te uleta per konsumatorin shqiptar.
- mosdhenia e aksesit per linjat me qira me shumice dhe diskriminimi i operatoreve te telekomunikacioneve (ofruesve te sherbimeve dhe rrjeteve te komunikimeve elektronike);
- mosdhenie e informacionit te mjaftueshem ne lidhje me kapacitetet dhe aftesite teknike per dhenien e linjave me qira.

Problemet e mesiperme te ofrimit te kapaciteteve transmetuese te dedikuara, jane transferuar edhe ne ofrimin e sherbimeve te tjera te komunikimeve elektronike si Interneti, duke ndikuar negativisht ne perfitimet e konsumatoreve per sherbimet e internetit .

Rekomandimet e ERG per zgjidhjen e ketyre problemeve eshte vendosja e detyrimeve per dhenie akses, mosdiskriminim, transparence dhe orientim ne kosto te tarifave te linjave me qira, masa te cilat do te rrisnin mundesine konkurruese te operatoreve/ofruesve te rrjeteve dhe sherbimeve te komunikimeve elektronike ne tregjet me pakice te linjave me qira dhe sherbimet e tjera te komunikimeve elektronike si dhe perfitimet e perdoruesve. Nje mase e rendesishme rregulluese per FNT per linjat me qira eshte shoqerimi i detyrimit te mosdiskriminimit me detyrimin per dhenien e Garancive apo marrveshjes se Nivelit te Sherbimit (*service level agreement-SLA*) si dhe publikimin e Treguesve Kryesore te Performances (**Key Performance Indicators -KPI**). Nepermjet ketyre detyrimeve, sipermarresi me FNT detyrohet te paguaje kompensim per vonesat apo deshtimin e ofrimit te sherbimit sipas afateve kohore dhe cilesise se rene dakort.

VI.2 Pervoja rregullatore dhe rekomandimet e BE per linjat me qira

Nder rekomandimet (dokumentat) kryesore te BE-se ne lidhje me linjat me qira, permendim:

- COMMISSION DECISION of 24 July 2003 “*on the minimum set of leased lines with harmonised characteristics and associated standards referred to in Article 18 of the Universal Service Directive*” (2003/548/EC);
- COMMISSION RECOMMENDATION of 21 January 2005 “*on the provision of leased lines in the European Union (Part 1 — Major supply conditions for wholesale leased lines)*” (2005/57/EC)

- COMMISSION RECOMMENDATION of 29 March 2005 “on the provision of leased lines in the European Union — Part 2 — pricing aspects of wholesale leased lines part circuits” (2005/268/EC)
- *ERG Common Position on Best Practice in Remedies imposed as a consequence of SMP in the relevant markets for wholesale leased lines (ERG (07) 54 Final080331)*
- COMMISSION DECISION of 24 July 2003 “on the minimum set of leased lines with harmonised characteristics and associated standards referred to in Article 18 of the Universal Service Directive” (2003/548/EC);

Ky vendim i KE, siguron vazhdimesine e bazes ligjore per grupin minimum te linjave me qira, duke identifikuar kete set me karakteristika te harmonizuara dhe standarte shoqeruese, te referuar ne Direktiven Kuader 2002/21/EC dhe Direktiven e Sherbimit Universal, te njejte me perkufizimin e dhene ne Direktiven 92/44/EEC, te dates 5.06.1992, me ndryshimin se referencat e European Telecommunications Standards (ETSS) jane zevendesuar me referenca te European Standards (EN) te rena dakort nga European Telecommunications Standards Institute ne 2001. Ky vendim ka vetem nje nen, i cili referon grupin minimum te linjave me qira me karakteristika te harmonizuara dhe standarte shoqeruese ne Aneksin e ketij Vendimi, e cila eshte reflektuar si Aneks 2 i ketij dokumenti Analize.

- COMMISSION RECOMMENDATION of 21 January 2005 “on the provision of leased lines in the European Union (Part 1 — Major supply conditions for wholesale leased lines)” (2005/57/EC)

Ky dokument i KE, rekomandon rregullatoret qe ne vendosjen e detyrimeve per operatoret me FNT ne ofrimin e linjave me qira, te sigurojne qe kontratat perfshijne Marrveshje te Nivelit te Sherbimit (Service Level Agreement_SLA), e cila te mbuloje te gjitha aspektet e rendesishme te ofrimit te linjave me qira me shumice si kerkesa, porositjen, migrimin, dorezimin, cilesine, raportimin, koha e rregullimit te defekteve, dhe kompensime financiare ne rast te mos- realizimit te treguesve te rene dakort.

Ky dokument rekomandon rregullatoret qe te sigurojne qe afatet e ofrimit te linjave me qira me shumice te jene me shkurtera se afatet e praktikave me te mira te ofrimit te linjave me qira me pakice ne vendet e BE. Rekomandimi, ne Aneks percakton dhe praktiken me te mire per afatet e sigurimit te linjave me qira me pakice, 64kbit/s, 2Mbit/s dhe 34 Mbit/s, si me poshte:

1. per linjat me qira **64 kbit/s: 18** dite kalendarike
2. per linjat me qira te pastrukturuara (unstructured) **2 Mbit/s: 30** dite kalendarike
3. per linjat me qira te strukturuara (structured) **2 Mbit/s: 33** dite kalendarike
4. per linjat me qira te pastrukturuara (unstructured) **34 Mbit/s: 52** dite kalendarike

Praktika me mire eshte percaktuar si afati i trete me i vogel i ofrimit te linjes me qira nga vendet e BE. Afati i ofrimit eshte koha e sigurimit te linjes me qira nga operatori, nga data kur eshte bere nje kerkesa e precize (firm request) nga perdoruesi.

➤ **COMMISSION RECOMMENDATION of 29 March 2005 “on the provision of leased lines in the European Union — Part 2 — pricing aspects of wholesale leased lines part circuits” (2005/268/EC)**

Ky dokument i KE, rekomandon rregullatorët që në rastet e vendosjes së detyrimit për kontroll të tarifave dhe orientim në kosto për linjat me qira me shumicë (qarqet e pjesshme), të sigurojnë se tarifatat përfshijnë vetëm kostot e elementeve të rrjetit të përdorur dhe shërbimeve të kerkuara, duke përfshirë një normë fitimi të arsyeshme. Gjithashtu rregullatorët duhet të sigurojnë aplikimin e cmimeve tavan për qarqet e pjesshme të linjave me qira me shumicë, të dhëna në Aneks 1 të rekomandimit, dhe të lejojnë devijime vetëm në rastet kur evidentohet nga analiza e kostove (të aprovuara nga rregullatori) se këto cmime rekomanduese do të rezultojnë në një nivel cmimi më të ulët se kostoja efiçente e elementeve të rrjetit të përdorur dhe shërbimeve të kerkuara, duke përfshirë një normë fitimi të arsyeshme.

Cmimet tavan për keto qarqe të pjesshme me qira për kapacitete dhe distanca të ndryshme, janë si më poshtë:

(EUR)

Capacity	Ceiling for the sum of the monthly price and 1/24 of the one-off connection price for a circuit length of up to 2 km	Ceiling for the sum of the monthly price and 1/24 of the one-off connection price for a circuit length of up to 5 km	Ceiling for the sum of the monthly price and 1/24 of the one-off connection price for a circuit length of up to 15 km	Ceiling for the sum of the monthly price and 1/24 of the one-off connection price for a circuit length of up to 50 km	Ceiling for the One-off connection price
64 kbit/s	61	78	82	99	542
2 Mbit/s	186	248	333	539	1 112
34 Mbit/s	892	963	1 597	2 539	2 831
155 Mbit/s	1 206	1 332	1 991	4 144	3 144

Gjatesi e linjes, përkufizohet distanca radiale midis dy vendodhjeve të pikave fundore të linjes, d.m.th nga pika e interkoneksionit deri tek godina e klientit (klienti i operatorit tjetër).

➤ ***ERG Common Position on Best Practice in Remedies imposed as a consequence of SMP in the relevant markets for wholesale leased lines (ERG (07) 54 Final080331)***

Në këtë dokument, ERG trajton problemin që mund të shfaqen në ofrimin me shumicë të linjave me qira dhe jep rekomandime për zgjidhjen e tyre.

Në këtë masë rregulluese të rekomanduara për linjat me qira me shumicë mund të përmendim:

- Vendosjen e detyrimit për të dhënë akses, për të siguruar ofrimin me shumicë të linjave me qira;
- Vendosjen e detyrimit të mos-diskriminimit, duke specifikuar:
  - detyrimin për publikimin e Treguesve Kryesorë të Performancës (Key Performance Indicators - KPI) për ofrimin me shumicë dhe me pakicë të linjave me qira;
  - detyrimin për të bërë të disponueshëm inputet e nevojshme me shumicë për produktet/ shërbimet e reja apo të përmirësuara me pakicë;

Keto detyrime ndihmojnë në eliminimin e problemeve të diskriminimit midis operatoreve të ndryshëm apo midis operatoreve të tjere dhe klienteve/pjeseve të biznesit të operatorit me FNT.

- Detyrimi për publikimin e Oferte Reference për linjat me qira, e cila të përmbajë të gjithë termat dhe kushtet e aksesit në rrjet, përfshirë ato të shërbimeve ndihmese,¹⁷ termat dhe kushtet kryesore kontraktuale, si dhe detyrimin për përditesimin e ofertes. Ky detyrim ndihmon në realizimin e objektivit të transparencës së termave dhe kushteve të aksesit.
- Detyrimi për të plotësuar të gjitha kërkesat e arsyeshme për të dhënë akses;
- Detyrime në lidhje me tarifën si orientimi në kosto efektive, apo tarifimin e ngjashëm të shërbimeve, detyrimi për tarifën të arsyeshme për infrastrukturën e re (duke marrë në konsideratë të gjithë jetën ekonomike të saj);
- Detyrimi për të ofruar linjë me qira ethernet krahas linjave tradicionale me qira;
- Detyrimi për të ofruar marrëveshje të Nivelit të Shërbimit (service level agreement-SLA)
- Detyrimi për të paguar kompensim për vonesat apo deshtimin e ofrimit të shërbimit sipas afateve kohore dhe cilësive së rene dakort.
- Detyrimi për të lejuar proceset e migrimit në rrjet, midis klienteve të ndryshëm me shumicë apo midis produkteve të ndryshme me shumicë për të njëjtin klient. Keto procese janë të nevojshme për transferimin e klienteve fundorë apo ndërrimin e shërbimeve të tyre, dhe nuk duhet të imponohen kosto të pajustificueshme nga operatori me FNT tek operatorët e tjere (blerës me shumicë).

VI.3 Masat Rregulluese për FNT të Albtelecom: linjat me qira me shumicë dhe grupi minimum i linjave me qira me pakicë

Në bazë të parashikimeve të ligjit, neni 34, *Nëse AKEP-i përcakton se një ose disa sipërmarrës kanë fuqi të ndjeshme në treg, në tregun përkatës, pra nuk ka konkurrencë efektive, atëherë ajo vendos ndaj tyre një, disa ose të gjitha detyrimet e veçanta të nevojshme, të cilësuar në nenet 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 e 56 të këtij ligji.*

Në vendosjen e detyrimeve, AKEP mban parasysh objektivat rregullatore dhe detyrimet ndaj operatoreve me FNT duhet të jenë proporcionale me masën e problemit dhe të mos jenë barre e tepër për operatorin.

Bazuar në evidentimin e problemeve që ekzistojnë dhe që mund të lindin në ofrimin e linjave me qira me pakicë, grupi minimum, dhe të linjave me qira me shumicë, AKEP gjykon se masat e nevojshme në nivelin me shumicë të ofrimit të linjave me qira nga Albtelecom, me referencë në parashikimet e Ligjit 9918, janë:

1. Detyrimi i Mosdiskriminimit (neni 39)
2. Detyrimi i transparencës (Neni 40)
3. Detyrimi për ndarjen e llogarive (Neni 41)
4. Detyrimi për akses dhe përdorim të përbashkët të faciliteteve të rrjetit (Neni 42)
5. Detyrimi për kontroll të tarifave dhe sistemin e mbajtjes së llogarive (Neni 45)
6. Detyrimi për ofrimin e linjave me qira (Neni 44)

---

¹⁷ Bashkevendosje, ajri I kodncionuar, energjia, qarqet e brendshme, multipleksimi i qarqeve, qarqet e interkoneksionit etj

Detyrimet e mesiperme midis te tjerave perfshijne:

- Publikimin e ofertes reference te aksesit ne rrjetin Albtelecom per linjat me qira me shumice. Per kete pike Albtelecom do te duhet te zbatoje procedurat dhe rregullat per publikimin dhe permbajtjen e oferte reference jane parashikuar ne Ligj dhe ne rregulloren e Akses dhe Interkoneksionit (e cila pritet te amendohet nga AKEP). Oferta reference duhet te permbaje te gjithë termat dhe kushtet e aksesit ne rrjet, perfshire ato te sherbimeve ndihmese,¹⁸ termat dhe kushtet kryesore kontraktuale. Kjo oferte reference per linjat me qira do te jete oferta e pare e ketij lloji per Albtelecom, por e dyta pas ofertes reference te interkoneksionit.
- Albtelecom duhet te mos diskriminoje midis operatoreve te ndryshem dhe midis operatoreve te tjere dhe klienteve, filialeve te veta;
  - Bazuar ne kete detyrim, Albtelecom do te duhet te reduktojë tarifat e linjave me qira nderkombetare per kompanite e telekomunikacioneve, ne nivele te pakten te njejte me klientet e tij me pakice (shiko me poshte)
  - detyrimin per publikimin e Treguesve Kryesore te Performances (Key Performance Indicators -KPI) per ofrimin me shumice dhe me pakice te linjave me qira. Nje nder keta tregues do te jete koha e sigurimit te linjes me qira, per te cilat do te zbatohet rekomandimi i KE (shiko me poshte);
  - detyrimin per te bere te disponueshem inputet e nevojshme me shumice per produktet/ sherbimet e reja apo te permiresuara me pakice;
  - Detyrimi per te ofruar marrveshje te Nivelit te Sherbimit (service level agreement-SLA)
- Albtelecom do te duhet te jape akses per linja me qira me shumice ne rrjetin e vet, linja te cilat perfshijne:
  - Linja me qira me shumice: linja te njejta si linjat e ofruara klienteve fundore, me ndryshimin se blesesi eshte nje kompani telekomunikacioni apo sipermarres i rrjeteve dhe/ose sherbimeve te komunikimeve elektronike (rregjistruar ne AKEP);
  - Qarqe te pjesshme me qira (Leased line partial Circuits): qarqe transmetimi qe lidhin nje klient fundor te operatorit tjetër me piken e interkoneksionit te Albtelecom me operatorin tjetër si dhe qarqet e transmetimit te ofruar nga Albtelecom operatoreve te tjere per tu perdorur ne interkoneksionin e ndermjetem apo ne anen e klientit.
  - Kapaciteti i linjave te dhena nga Albtelecom do te jete ne varesi te kerkeses se blesetit, duke perfshire dhe qarqet 34 Mbit/s dhe 155 Mbit/s. Rastet e pamundesise teknike te ofrimit nga Albtelecom, do te duhet te justifikohen me shpjegime te plota, bazuar ne rregullat dhe procedurat e kuadrit ligjor dhe rregullator (Rregullorja e Akses dhe Interkoneksion);

---

¹⁸ Bashkevendosje, ajri i kodncionuar, energjia, qarqet e brendshme, multipleksimi i qarqeve, qarqet e interkoneksionit etj

Afatet e ofrimit te linjave me qira

AKEP gjykon se nder detyrimet per Albtelecom, per ofrimin e Marrveshje te Nivelit te Sherbimit (Service Level Agreement_SLA), te perfshije afatet maksimale te sigurimit te linjave me qira, me pakice dhe me shumice, ne perputhje me rekomandimin, COMMISSION RECOMMENDATION of 21 January 2005 “on the provision of leased lines in the European Union (Part 1 — Major supply conditions for wholesale leased lines)” (2005/57/EC), duke lejuar per nje afat më të gjatë se ai dhëne në këtë rekomandim:

1. per linjat me qira **64 kbit/s: 25** dite kalendarike
2. per linjat me qira te pastrukturuara (unstructured) **2 Mbit/s: 45** dite kalendarike
3. per linjat me qira te strukturuara (structured) **2 Mbit/s: 50** dite kalendarike
4. per linjat me qira te pastrukturuara (unstructured) **34 Mbit/s: 60** dite kalendarike

Afati i ofrimit eshte koha e sigurimit te linjes me qira nga operatori, nga data kur eshte bere nje kerkese e precize (firm request) nga perdoruesi.

Kontrolli i tarifave te linjave me qira dhe orientimi ne kosto

Nje nder problemet kryesore qe egziston ne ofrimin me pakice dhe me shumice te linjave me qira nga Albtelecom, eshte tarifimi i linjave me qira dhe nivelet shume me te larta ose shume me te uleta se tarifat mesatare ne vendet e BE-se. Ligji 9918, ne Nenin 5 te tij, percakton midis te tjerave se:

AKEP-i nxit konkurrencën efiçente për sigurimin e rrjeteve dhe të shërbimeve të komunikimeve elektronike, facilitetet shoqëruese dhe shërbimet e tjera:

a) për t’u krijuar mundësinë çdo kategorie përdoruesish të shërbimeve të komunikimeve elektronike, përfshirë edhe përdoruesit me nevoja të veçanta, që kundrejt tarifave në çdo rast jo më të larta se tarifat mesatare të vendeve të BE-së, mbi bazën e përzgjedhjes të përfitojnë maksimalisht shërbime alternative, cilësore dhe në përputhje me standardet e miratuara nga AKEP-i;

Per shkak te problemeve te evidentuara ne tarifimin e linjave me qira me pakice, grupi minimum, dhe me shumice te Albtelecom, si dhe per shkak te pamjaftueshmerise se masave te tjera rregulluese per te eliminuar problemet e tarifave te linjave me qira, AKEP gjykon se tarifat e linjave me qira me shumice dhe me pakice te Albtelecom duhet te jene subjekt kontrolli, dhe ne zbatim me nenin 5/a te ligjit, keto tarifa nuk duhet te jene me te medha se niveli mesatar i vendeve te BE-se.

Per periudhe afatgjate, AKEP gjykon se tarifat e orientuara ne koston efiçente te ofrimit te linjave me qira, eshte metoda me e mire e tarifimit te shërbimeve me shumice, dhe metoda LRAIC e rekomanduar nga KE, eshte metoda me e mire per nxitjen e konkurrences efektive ne ofrimin e linjave me qira dhe shërbimeve te tjere te komunikimeve elektronike. AKEP ka kontraktuar nje kompani konsulente nderkombetare per percaktimin e kostove te shërbimeve te Albtelecom, me modelin BULRAIC(Bottom-Up Long Run Average Incremental Cost), dhe nder outputet e modelit është edhe kostoja e linjave me qira me kapacitet 2Mbit/s.

Detyrimi i orientimit ne kosto te tarifave te linjave me qira eshte ne perputhje me nenin 44 (grupi minimim) dhe nenin 45 te Ligjit, si edhe nenin 59/2 per perdorimin nga AKEP te metodave te llogaritjes se koston efciente te pavaruara nga operatori.

AKEP pas marrjes se rezultateve te modelit ne muajin Korrik 2010, eshte ne proces te hapjes se nje konsultimi publik per implementimin e rezultateve te modelit per sherbimet me shumice te Albtelecom, ku perfshihen sherbimet e interkoneksionit, linjave me qira dhe LLU. AKEP gjykon se per shkak te problemeve te evidentuara ne tarifimin e linjave me qira, eshte e arsyeshme qe te aplikojë rezultatet e modelit BULRAIC per linjat me qira me shumice, neprmjet vendimit per FNT per linjat me qira te Albtelecom. Ne perfundim te procesit te konsultimit publik per dokumentin e orientimit ne kosto te tarifave te Albtelecom, AKEP mund te kryejë ndryshime te tarifave te percaktuara ne vendimin per FNT te linjave me qira, nese keto ndryshime gjykohen te arsyeshme ne perfundim te procesit te konsultimit publik te dokumentit te cituar.

Per metoden e rregullimit te tarifave, AKEP gjykon:

- Te vendose tarifa maksimale per tarifate me shumice te Albtelecom per linjat (qarqet) dixhitale me qira kombetare dhe nderkombetare, te ofruara siperrarsve te komunikimeve elektronike;
- Te vendose tarifa maksimale per qarqet dixhitale nderkombetare me pakice;
- Te lejojë Albtelecom te bejë propozim per tarifate me pakice te qarqeve kombetare dixhitale, me kusht qe keto tarifa te mos jenen me te uleta se tarifate me shumice respektive.
- Te lere jashte rregullimit te tarifave qarqet analoge;

Kjo nderhyrje e pjesshme ne rregullimin e tarifave, eshte pjeserisht e ndryshme nga propozimi i AKEP ne dokumentin e konsultimit publik, por gjykohet te jete e justifikuar per arsyet e meposhtme:

- nga analiza e tarifave me pakice dhe me shumice te linjave me qira kombetare te Albtelecom rezulton se niveli i ketyre tarifave eshte ne nivele te krahasueshem ose shume te uleta se niveli mesatar i tyre ne vendet e BE dhe te rajonit;
- niveli i tarifave me shumice te linjave me qira nderkombetare te Albtelecom (te ofruara kompanive te telekomunikacioneve) eshte shume me i larte se niveli i tarifave me pakice te Albtelecom,
- niveli i tarifave me pakice te linjave me qira nderkombetare te Albtelecom (te ofruara perdoruesve fundore jo-kompani te telekomunikacioneve) jane ne nivel te krahasueshem me tarifate mesatare ne vendet e BE.
- Ndjeshmeria dhe kerkesa me e madhe per linja apo kapacitete transmetimi me qira nga kompanite e telekomunikacioneve ne Shqiperi, rezulton te jete per linjat me qira nderkombetare, te cilat sherbejne edhe per lidhje direkte me boten per te dhena dhe telefoni, dhe reduktimi i ketyre tarifave gjykohet te kete nje efekt pozitiv ne cilesine e sherbimeve te Internetit.
- Rritja e tarifave te linjave me qira vetem per klientet e rinj (propozimi ne konsultim publik) do te kishte efekte te paparashikuara ne treg, dhe do te perbente diskriminim ndaj ketyre klienteve ne raport me klientet ekzistues.
- Per shkak te strukturës shumë të deformuar të tarifave me pakice të qarqeve kombetare me qira ne krahasim me vendet e rajonit dhe te BE, AKEP do ti lejojë Albtelecom te bejë propozim per tarifate me pakice te linjave me qira.

Per sa me siper, AKEP gjykon qe rregullimi i tarifave te linjave me qira te Albtelcom te kryhet si me poshte:

1. Linjat me qira kombëtare dixhitale me kapacitet:

- tarifat me shumice te linjave me qira kombetare 2 Mbit/s të jenë sipas vlerave te modleit BULRAIC.
- tarifat me shumicë të linjave me qira kombëtare 64 kbit/s të jenë sa tarifat me e qarqeve 2 Mbit/s, pjestuar me 1.5.
- tarifat e qarqeve me shumicë me kapacitet 34 mbit/s dhe 155 Mbit/s të përcakohen në mënyrë të tillë që të jenë në nivel rreth 20% më të ulët se niveli mesatar i tarifave në vende e BE për tarifat përkatëse me pakicë.
- Tarifat do të përfshijnë pajtim mujor dhe tarifë instalimi. Tarifa pajtimit mujor ka dy pjesë: pjesë fikse dhe pjesë varibël në varësi të gjatësisë së linjës.

2. Tarifat me shumicë dhe pakicë të qarqeve ndërkombëtare

- Tarifat me pakicë te linjave me qira nderkombetare te reduktohen duke i cuar ne nivelin mesatar të vendeve të BE për të gjitha kapacitete
- tarifat me shumicë të jenë 20% me te uleta se niveli i tarifave perkatese me pakice;
- tarifat me pakicë dhe me shumicë të linjave me qira të jenë të shprehura në te njejten monedhe, ne Euro.

3. Tarifat e qarqeve te tjera

Tarifat e qarqeve te tjera me qira te Albtelcom, sic janë qarqet analoge(seksionet 1, 2 dhe 3 ne Aneks 1), AKEP gjykon ti lere jashtë kontrollit.

Si tarifa reference per tarifat mesatare te linjave me qira me pakice te vendeve te BE, AKEP i eshte referuar te dhenave te publikuara ne dokumentat:

European Commission: Progress Report on the Single European Electronic Communications Market 2009 (15th Implementation Report)

Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2007. Prepared by Teligen December 2007, for European Commission, Directorate General for Information Society

Dokumenti i pare paraqet te dhena per vitet 2007-2009 vetem per linjat me qira kombetare, 2 dhe 34 Mbit/s, per distance 2km dhe 200km.

Dokumenti i dyte paraqet te dhena historike 1998-2007 per qarqet kombetare 64 kbit/s, 2 Mbit/s, 34 Mbit/s dhe 155 Mbit/s, per distancat 2km, 50 km dhe 200km, si dhe per qarqet nderkombetare 64 kbit/s, 2 Mbit/s, 34 Mbit/s dhe 155 Mbit/s, drejt vendeve fqinje dhe te largeta te BE, SHBA dhe Japoni. Te dhenat e tarifave per qarqet nderkombetare jane per cdo shtet, mesatare e BE 27, dhe mesatare e ponderuar e BE. Në rregullimin e tarifave me shumice për qarqet 34 dhe 155 Mbit/s, AKEP ka përdorur tarifat mestare ne nivel me pakicë në vendet e BE të referuara ne këto dokumnat duke bere nje reduktim prej rreth 20% (10-30%).

Ne tabelen e mëposhtme paraqiten vlerat e tarifave aktuale të Albtelecom, në Lek për linjat kombëtare dhe në Euro për linjat ndërkombëtare, dhe vlerat e tarifave të Albtelecom që do të rregullohen në Lek apo Euro¹⁹.

Tabela VI.1 Niveli maksimal i Tarifave me shumicë të linjave me qira kombëtare të Albtelecom²⁰ (lek/muaj pa TVSH)

Shërbimi	Tarifa (LEK pa TVSH)	Njësia
Pagesa mujore për Linjat me qira me shumicë		
Linja me qira 64 Kbit/s	9 157 lekë + 593 lekë/km	Cmim fiks për linjë me qira + cmimi për km
Linja me qira 2Mbit/s	13 735 lekë + 890 lekë/km	Cmim fiks për linjë me qira + cmimi për km
Linja me qira 34Mbit/s	250.000 lek+7.500 lek/km	Cmim fiks për linjë me qira + cmimi për km
Linja me qira 155Mbit/s	500.000 lek+15.000 lek/km	Cmim fiks për linjë me qira + cmimi për km
Pagesa instalimi për Linjat me qira me shumicë		
		Paguhet vetëm një herë
Instalimi i segmenteve trunk të linjave me qira (për lidhje deri në 64 Kbit/s)	1,635	[për linjë me qira]
Instalimi i segmentit të terminit për linjat me qira (për lidhje deri 64 Kbit/s)	3,270	[për linjë me qira]
Instalimi i segmenteve trunk të linjave me qira (për lidhje deri në 2 Mbit/s)	2,452	[për linjë me qira]
Instalimi i segmentit të terminit për linjat me qira (për lidhje deri 2 Mbit/s)	4,905	[për linjë me qira]
Instalimi për linjat me qira (për lidhje 34 Mbit/s)	385.000	[për linjë me qira]
Instalimi për linjat me qira (për lidhje 155 Mbit/s)	430.000	[për linjë me qira]

Tabela VI.2 Niveli maksimal i Tarifave me pakicë dhe me shumicë të linjave me qira Nderkombëtare të Albtelecom (Euro në muaj: Pa TVSH)

¹⁹ Kursi i Këmbimit të përdorur është 1Euro=137 Lek, 1 Euro=1.4 USD

²⁰ Për tarifën aktuale mund të referoheni të dhënave në Aneks 1.

		Tarifat Aktuale Albtelecom		EU 27 2007/8	Tarifat e rregulluara		Ndryshimi
Destinacioni	Shpejtesia	Me pakice	Me shumice		Me pakice	Me Shumice	
Vend Fqinj	64 Kbit/s	750	1.638	736	736	589	-64%
	2 Mbit/s	9760	18.931	8,906	8.906	7,125	-62%
	34 Mbit/s ²¹			68,766	68.766	62	
	155 Mbit/s			122,68	122.680	110	
Vend Jo Fqinje Europe	64 Kbit/s			1,072	1.072	858	
	2 Mbit/s			12,514	12.514	10,011	
	34 Mbit/s			100,203	100.203	80,162	
	155 Mbit/s			204,066	204.066	163,253	

Tabela VI.3 Niveli maksimal i Tarifave me pakice dhe me shumice te linjave me qira Nderkombetare te Albtelecom (Instalimi ne Euro: Pa TVSH)

		Tarifat Aktuale Albtelecom		Tarifat e rregulluara		Ndryshimi
Destinacioni	Shpejtesia	Me pakice	Me shumice	Me pakice	Me Shumice	
Vend Fqinj	64 Kbit/s	600	823	600	600	-27%
	2 Mbit/s	1740	2683	1740	1740	-35%
	34 Mbit/s			3000	3000	
	155 Mbit/s			4000	4000	
Vend Jo Fqinje Europe	64 Kbit/s					
	2 Mbit/s					
	34 Mbit/s			3000	3000	
	155 Mbit/s			4000	4000	

Standartet per linjat me qira me pakice, grupi minimum

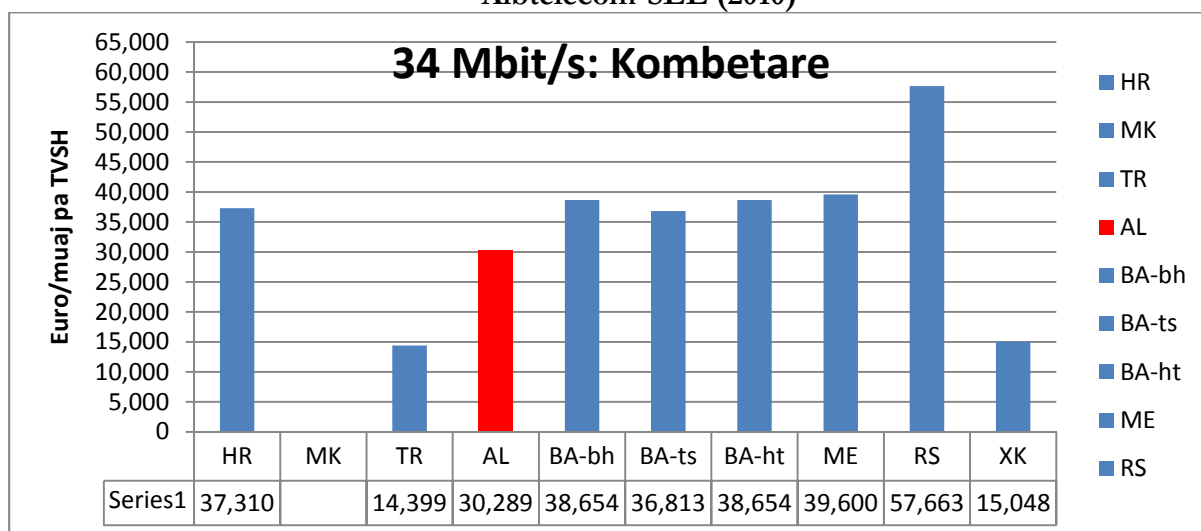
²¹ Albtelecom deri mw tani nuk ofron linja me qera me kapacitet 34 Mbit/s dhe 155 Mbit/s, kombwtare apo nderkombetre, me shumice apo me pakice.

Nje detyrim specifik per linjat me qira me pakice eshte parashikuar ne nenin 44 te Ligjit, detyrimi për ofrimin e një grupi minimal të linjave me qira, në përputhje me parimet e mosdiskriminimit, të orientimit në kosto dhe transparencës, duke pasur parasysh dokumentet dhe praktikat rregullatore ndërkombëtare përkatëse.

Ne lidhje me standartet e grupit minimal (apo grupit minimum) te linjave me qira AKEP gjykon qe Albtelecom ne ofrimin e linjave me qira me pakice, deri ne dhe perfshire 2 Mbit/s, te aplikoj standartet e rekomanduara nga Vendimi i Komisionit European: COMMISSION DECISION of 24 July 2003 “on the minimum set of leased lines with harmonised characteristics and associated standards referred to in Article 18 of the Universal Service Directive” (2003/548/EC).

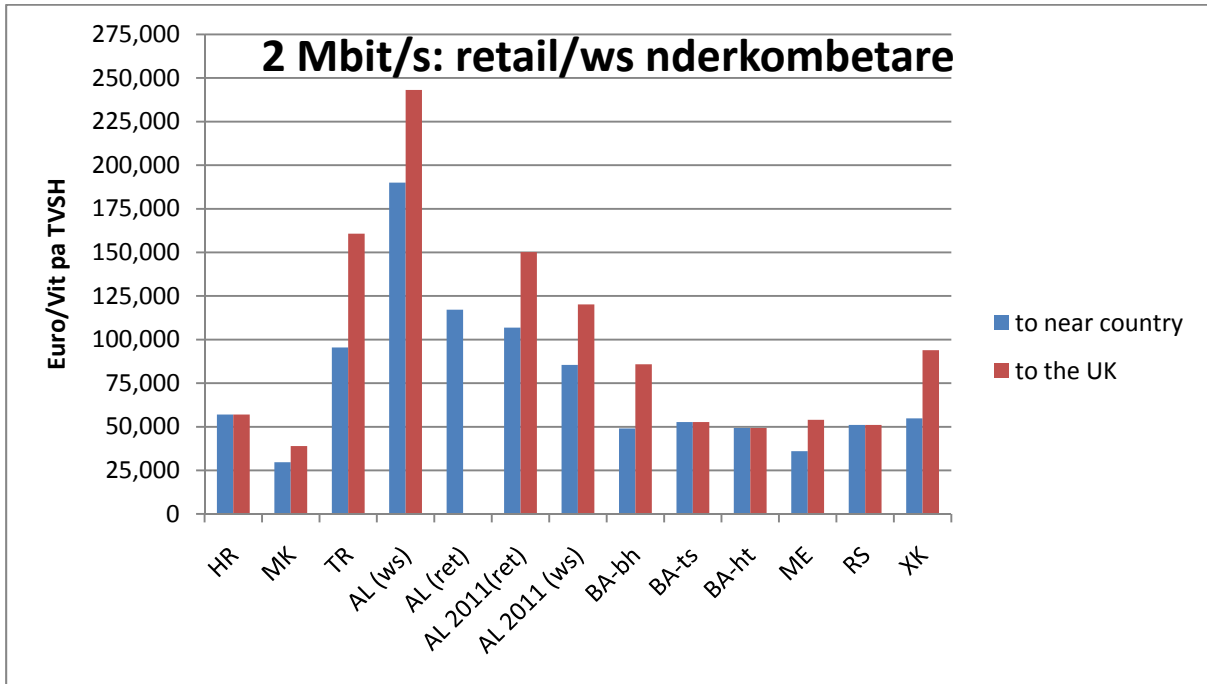
Ne figurat me poshte eshte bere krahasimi i disa tarifave aktuale dhe atyre qe rregullohen te linjave me qera te Albtelecom me vendet e rajonit.

Figura VI.1 Krahasimi i Tarifave (nen rregullim) te linjave me qera 34 Mbit/s Albtelecom-SEE (2010)

Aktualisht nuk ofrohen linja me qera 34 Mbit/s

Figura VI.2 Krahasimi i Tarifave (nen rregullim) te linjave me qera 2 Mbit/s Albtelecom-SEE (2010)

Nga krahasimi i mesiperm si dhe ndryshimit te tarifave te tjera, vihet re se ka ndryshime te ndjeshme, sidmos per sa i perket reduktimit te tarifave te qarqeve nderkombetare per operatorët e tjere (tarifa me shumice). Rregullimi i tarifave me shumice dhe me pakice i linjave me qera nderkombetare i con ato ne nivel mesatar dhe nen-mesatar te BE dhe rajonit.

ANEKS 1. TARIFAT AKTUALE TE ALBTELECOM PER LINJAT ME QIRA

1.Linje ne Dispozicion ne rrjetin urban	4.000 Lek/muaj
2.Sistem F.O ne rrjetin urban	60.000 lek/muaj
<i>Ne kete rast nuk do te aplikohet tarife instalimi fikse</i>	

3.Qarqe ANALOGE

Tarifa instalimit

Emertimi	Njesia Matese	Tarifa
Tarifa instalimit Qark Kombetar	LEKE	20.000
Tarifa instalimit Qark Nderkombetar	USD	700

Tarifa pajtimit mujor per qarqe analoge KOMBETARE 4- filleshe

Emertimi	Njesia Matese	deri ne 25 km	25-50 km	50-100 km	Mbi 100 km
Tarifa qark Pik-Pik	LEKE/MUAJ	34.500	67.200	73.000	96.000

Tarifa pajtimit mujor per qarqe analoge NDERKOMBETARE 4- filleshe

Emertimi	Njesia Matese	Fqinje	Europa I	Europa II	Ekstraeuropë
Tarifa qarqe analoge	USD/MUAJ	765	850	1.250	1.500

4. Qarqe dixhitale KOMBETARE me qira

4. Qarqe dixhitale KOMBETARE me qira		
Shpejtesia e transmetimit	Tarifa pajtimit mujor	Tarifa e instalimit
	LEK/ MUAJ	LEK
	deri ne 25 Km	

64 Kbit/s	20.000	20.000
2 Mbit/s	28000	
	25-50 Km	
64 Kbit/s	30.000	30.000
2 Mbit/s	60.000	
	50-100 Km	
64 Kbit/s	40.000	50.000
2 Mbit/s	100.000	
	mbi 100 Km	
64 Kbit/s	80.000	60.000
2 Mbit/s	120.000	
	<i>Shenim: Tarifat jane pa TVSH</i>	

5. Qarqet digitale NDERKOMBETARE me qira (per transmetim te dhenash)		
Shpejtesia e transmetimit	Tarifa instalimit	Tarifa Pajtitimit Mujor
	EURO	EURO/MUAJ
64 Kbit/s	600	750
2 Mbit/s	1.740	9.760
<i>Shenim: Tarifa perfshin segmentin nderkombetar shqiptar, qarkun kombetar dhe qarkun lokal</i>		
<i>Tarifa e instalimit aplikohet vetem nje here pavaresisht nga kohezgjatja e kontrates</i>		

6. Qarqet digitale me qira NDERKOMBETARE (Per Kompani Telekomunikacioni)			
Nr.	Shpejtesia e transmetimit	Tarifa instalimit	Tarifa pajtitimit mujor (USD/MUAJ)
		USD	Fqinje
1	64 Kbit/s	960	2.015
2	2 Mbit/s	3.130	23.285
<i>Shenim: Tarifa perfshin segmentin nderkombetar shqiptar, qarkun kombetar dhe qarkun lokal</i>			

<i>Tarifa e instalimit aplikohet vetem nje here pavaresisht nga kohezgjatja e kontrates</i>	
<i>Tarifa e instalimit aplikohet vetem nje here pavaresisht nga kohezgjatja e kontrates</i>	
<i>Ne instalimin e ketij qarku perfshihet qarku lokal dhe kombetar ne dispozicion, i cili jepet pa pagese</i>	

**ANEKS 2. LISTA E STANDARTEVE DHE/OSE SPECIFIKIMEVE PER GRUPIN
MINIMUM TE LINJAVE ME QIRA.**

1. Identifikimi i grupit minimum te linjave me qira me karakteristika te harmonizuara dhe standarte shoqeruese (sipas rekomandimit te KE 2003/548/EC)²²

Linja me qira analoge

Tipi Linjes me qira	Referenca	Shenime
Cilesia zakonshme per bandwidth-in zanor (a)	- 2 filleshe: ETSI EN 300 448 ose - 4 filleshe: ETSI EN 300 451	Karakteristikat e lidhjes dhe prezantimi i nderfaqes se rrjetit
Cilesia special per bandwidth-in zanor (b)	- 2 filleshe: ETSI EN 300 449 ose - 4 filleshe: ETSI EN 300 452	Karakteristikat e lidhjes dhe prezantimi i nderfaqes se rrjetit

- Kerkesat per linja me qira me karakteristikat sipas (2 filleshe) ETSI EN 300 448 ose (4 filleshe) ETSI EN 300 451 kane pajtueshmeri ne kerkesat per kete tip te linjes me qira
- Kerkesat per linja me qira me karakteristikat sipas (2 filleshe) ETSI EN 300 449 ose (4 filleshe) ETSI EN 300 452 kane pajtueshmeri ne kerkesat per kete tip te linjes me qira

Linja me qira dixhitale

Tipi Linjes me qira	Referenca	Shenime
64 kbit/s (c)	- ETSI EN 300 228 - ETSI EN 300 289	Prezantimi i nderfaqes se rrjetit Karakteristikat e lidhjes
2048 kbit/s – E1 (pastrukturuar) (d)	- ETSI EN 300 418 - ETSI EN 300 247	Prezantimi i nderfaqes se rrjetit Karakteristikat e lidhjes
2048 kbit/s – E1 (strukturuar) (e)	- ETSI EN 300 418 - ETSI EN 300 419	Prezantimi i nderfaqes se rrjetit Karakteristikat e lidhjes

- Kerkesat per linja me qira me karakteristikat sipas ETSI EN 300 228 , ETSI EN 300 288/A1 dhe ETSI EN 300 289 kane pajtueshmeri ne kerkesat per kete tip te linjes me qira
- Kerkesat per linja me qira me karakteristikat sipas ETSI EN 300 418 , ETSI EN 300 247 dhe ETSI EN 300 247/A1 kane pajtueshmeri ne kerkesat per kete tip te linjes me qira
- Kerkesat per linja me qira me karakteristikat sipas ETSI EN 300 418 , dhe ETSI EN 300 419 kane pajtueshmeri ne kerkesat per kete tip te linjes me qira

2. Afatet maksimale te ofrimit te linjave me qira me pakice dhe me shumicw tw Albtelcom:²³

²² Per arsye te referncave teknike, aneksi i Vendimit te KE, COMMISSION DECISION of 24 July 2003 “on the minimum set of leased lines with harmonised characteristics and associated standards referred to in Article 18 of the Universal Service Directive” (2003/548/EC), eshte dhene edhe ne gjuhen anglisht me poshte ne aneks 2.

²³ Sipas afateve te COMMISSION RECOMMENDATION of 21 January 2005 “on the provision of leased lines in the European Union (Part I — Major supply conditions for wholesale leased lines)” (2005/57/EC), duke lejuar per nje afat me te arsyeshem per Albtelcom.

1. per linjat me qira **64 kbit/s: 25** dite kalendarike
2. per linjat me qira te pastrukturuara (unstructured) **2 Mbit/s: 45** dite kalendarike
3. per linjat me qira te strukturuara (structured) **2 Mbit/s: 50** dite kalendarike
4. per linjat me qira te pastrukturuara (unstructured) **34 Mbit/s: 60** dite kalendarike

Afati i ofrimit eshte koha e sigurimit te linjes me qira nga operatori, nga data kur eshte bere nje kerkese e precize (firm request) nga perdoruesi.

Identification of the minimum set of leased lines with harmonised characteristics and associated standards

ANALOGUE LEASED LINES

Leased line type	Reference	Notes
Ordinary quality voice bandwidth ^(a)	— 2 wire: ETSI EN 300 448 or — 4 wire: ETSI EN 300 451	Connection characteristics and network interface presentation
Special quality voice bandwidth ^(b)	— 2 wire: ETSI EN 300 449 or — 4 wire: ETSI EN 300 452	Connection characteristics and network interface presentation

^(a) Leased lines meeting the requirements of ETS 300 448 (2 wire) or ETS 300 451 (4 wire) are deemed to comply with the requirements for this type of leased line.

^(b) Leased lines meeting the requirements of ETS 300 449 (2 wire) or ETS 300 452 (4 wire) are deemed to comply with the requirements for this type of leased line.

DIGITAL LEASED LINES

Leased line type	Reference	Notes
64 kbit/s ^(c)	— ETSI EN 300 288 — ETSI EN 300 289	Network interface presentation Connection characteristics
2 048 kbit/s — E1 (unstructured) ^(d)	— ETSI EN 300 418 — ETSI EN 300 247	Network interface presentation Connection characteristics
2 048 kbit/s — E1 (structured) ^(e)	— ETSI EN 300 418 — ETSI EN 300 419	Network interface presentation Connection characteristics

^(c) Leased lines meeting the requirements of ETS 300 288, ETS 300 288/A1 and ETS 300 289 are deemed to comply with the requirements for this type of leased line.

^(d) Leased lines meeting the requirements of ETS 300 418, ETS 300 247 and ETS 300 247/A1 are deemed to comply with the requirements for this type of leased line.

^(e) Leased lines meeting the requirements of ETS 300 418 and ETS 300 419 are deemed to comply with the requirements for this type of leased line.

ANEKS 3 KOMENTET E PALEVE TE INTERESUARA PER ANALIZEN GJATE KONSULTIMIT PUBLIK DHE QENDRIMI I AKEP PER KOMENTET

Ne kuader te konsultimit publik per anlizen e tregjeve te linjave me qira, nga palet e interesuara jane derguara komente vetem nga Vodafone Albania dhe AMC. AKEP, duke e vleresuar dhe falenderuar njekoheesisht Vodafone Albania dhe AMC per komentet e bera ne lidhje me "Analizen e Linjave me Qira", ne kete aneks ka paraqitur komentet e dhena dhe qendrimin e AKEP per keto komente.

Vodafone Albania

Komentet e Vodafone Albania mbi Draft Analizen e Linjave me Qira

Vodafone Albania paraqet meposhte komentet e saja rreth draft analizes se tregut mbi linjat me qira, ne perputhje me kerkesat e Vendimit Nr.1030 date 17.11.2009 te Keshillit Drejtues te AKEP.

1. A mendoni se linjat me qira të kapaciteteve 64 Kbit/s deri në 2Mbit/s janë pjesë e të njëjtit treg përkatës?

Vodafone Albania është e mendimit se linjat me qira me kapacitet të ulët (64 kbit/s deri në 2 Mbit/s) janë pjesë e të njëjtit treg.

Treg përkatës (Ligji 9121 datë 28.07.2003 'Për Mbrojtjen e Konkurrencës' neni 3) janë produktet që vlerësohen si të zëvendësueshme nga konsumatorët ose klientët e tyre, për sa u përket karakteristikave, çmimit dhe funksionit të tyre dhe që ofrohen/kërkohen nga ndërmarrjet në një zonë gjeografike më kushte të njëjta konkurrence, zonë kjo e cila veçohet nga zonat e tjera kufizuese. Në këtë kuadër, linjat 64kbit/s-2mbit/s mund të konsiderohen si zëvendësuese me njëra tjetrën. Po ashtu, ne jemi të mendimit se për linjat me kapacitet të ulët, edhe linjat analoge dhe linjat dixhitale janë pjesë e të njëjtit treg. Ndaj, për sa më sipër, Vodafone Albania shprehet se tregu i grupit minimum të linjave me qira përfshin linjat me qira me kapacitet të vogël nga 64kbit/s deri në 2mbit/s, analoge dhe dixhitale; dimensionin gjeografik i tregut është brenda territorit të Shqipërisë/kombëtar.

2. A mendoni se linjat me qira të kapaciteteve mbi 2mbit/s janë pjesë e tregjeve përkatës të ndryshëm nga grupi minimum i linjave me qira?

Vodafone Albania është e mendimit se linjat me qira me kapacitet të lartë (si 34mbit/s apo 155mbit/s) nuk janë pjesë e të njëjtit treg me linjat me qira me kapacitet të ulët (64kbit/s deri në 2mbit/s). Pavarësisht faktit se nga ana funksionale mund të ndodhë zëvendësimi i disa linjave me kapacitet të ulët më një linjë me kapacitet të lartë, praktikisht linjat me kapacitet të ulët mund të mos sigurojnë ofrimin e aplikimive që sigurohen nëpërmjet linjave me kapacitet të lartë. Një tjetër ndryshim esencial mes këtyre dy grup linjash është teknologjia e aplikuar: linjat me kapacitet të ulët ofrohen nëpërmjet fijeve të bakrit ndërkohë që linjat me kapacitet të lartë ofrohen nëpërmjet fibrave optike (çka sjell ndryshim në mënyrën dhe nivelin e tarifimit). Për sa i përket, krahasimit të çmimeve, praktikisht kjo në Shqipëri është e pamundur pasi ofrimi i linjave me qira me kapacitet të lartë është praktikë shumë e rrallë deri më tani. Nga sa më sipër, përfshirë dhe rekomandimet e KE apo përvojën rregullatore të vendeve të tjera, ne gjykojmë që linjat me qira me kapacitet të lartë nuk janë në të njëjtin treg me linjat me qira me kapacitet të ulët.

3. Cili është opioni juaj për linjat me qira ndërkombëtare dhe përfshirjen e tyre në të njëjtin treg përkatës me linjat kombëtare?

Linjat me qira kombëtare dhe ndërkombëtare nuk janë të zëvendësueshme qoftë nga ana e kërkesës dhe qoftë nga ana e ofertës. Klientët nuk mund të zëvendësojnë kërkesën për linjë me qira kombëtare me linjë me qira ndërkombëtare dhe anasjelltas. Po ashtu, këto dy linja kanë një ndryshim esencial për sa i përket vendndodhjes së pikave të tyre fundore; linjat kombëtare i kanë të dy pikat fundore në territorin e Shqipërisë ndërsa linjat ndërkombëtare kanë një pikë fundore në Shqipëri dhe pikën tjetër jashtë territorit të Shqipërisë. Në vazhdim, ofrimi me qira i linjave ndërkombëtare bëhet i mundur vetëm në bashkëpunim dhe marrëveshje me infrastrukturën e rrjeteve të operatorëve jashtë Shqipërisë, kurse linjat me qira kombëtare mund të ofrohen nëpërmjet infrastrukturës së një operatori apo disa operatorëve brenda territorit kombëtar. Për më tepër, kushtet e konkurrencë së këtyre tregjeve janë të ndryshëm. Në përfundim, Vodafone Albania gjykon se linjat me qira kombëtare dhe ato ndërkombëtare nuk janë pjesë e të njëjti treg. Sidoqoftë, pjesa kombëtare e linjës me qira me pakicë ndërkombëtare, mund të konsiderohet si pjesë e tregut me pakicë të linjave me qira. Po ashtu, vlen të theksohet se për shkak të efektit cross-boarder (nderkufitar), shpesh here operatorët detyrohen të lidhin një numër të madhe kontratash me operatorët nderkombetare për këto qellime. Kjo është një efekt i drejtperdrejtë i natyrës së rregullimit të veprimtarisë të telekomunikacioneve. Duke qenë se ligjet kombëtare i shtrijne efektet e tyre në rrafsh gjeografik vetëm brenda kufinjve të shteteve përkatëse, shpesh here ky fakt bëhet një barriere administrative e konsiderueshme për të qenë i pranishëm në një treg si ai i linjave me qira (duhet të lidhen një shumë kontratash).

4. A mendoni se AKEP ka përcaktuar drejt tregun me pakicë të linjave me qira, grupin minimum?

Vodafone Albania e gjykon të drejtë përcaktimin e tregut me pakicë të linjave me qira, grupin minimum të tij sipas analizës së kryer nga AKEP.

Grupi minimum i linjave me qira (sipas Direktivës së Shërbimit Universal) i referohet qarqeve me qira të specifikuar me karakteristika të harmonizuara të cilat duhet të bëhen të disponueshme sipas disa kushteve të veçanta në të gjithë territorin kombëtar. Bazuar në; a) përkufizim e lartpërmendur; b) në referencën për përkufizimin e tregjeve dhe listës së tyre në Rekomandimin e KE 2003/311/C; c) në panevojshmërinë për identifikimin e nëntregjeve brenda këtij grupi (struktura e tregut për çdo nëndarje është e ngjashme); dhe d) lënia jashtë këtij tregu e linjave me kapacitet mbi 2mbit/s për t'u përfshirë në analizat e tregut me shumicë të linjave e qira (si ndërhyrje e mjaftueshme për të zgjidhur problemet në këtë treg), na bën t'a vlerësojmë si të drejtë përcaktimin e tregut me pakicë të linjave me qira.

5. A mendoni se Albtelecom plotëson kriteret për FNT në tregun me pakicë të linjave me qira?

Vodafone Albania është e mendimit se Albtelecom përmbush kriteret për të qenë OFNT përkatësisht në tregun me pakicë të minimumit të linjave me qira (ku përfshihen lloje të specifikuar linjash me qira deri në përfshirë dhe 2mbit/s).

Fatkeqësisht, mungesa e një informacioni të saktë e të vlerësueshëm si dhe mospërputhshmëria e theksuar e të dhënave të raportuara nga Albtelecom mbi numrin e linjave me qira të ofruara me pakicë (mes raportimeve periodike dhe raportimit për analizën në fjalë) na bëjnë të jemi skeptikë mbi saktësinë e përfundimeve të nxjerra nga kjo analizë dhe vendimeve pasuese në nivel rregullator. Ndaj kërkojmë transparencën e menjëhershme dhe marrjen e masave përkatëse për reflektimin e të dhënave korrekte në vendimmarrjen e AKEP.

Disa nga kriteret kryesore të Ligjit nr. 9918, datë 19.05.2008 'Për komunikimet elektronike në Republikën e Shqipërisë', neni 33 janë marrë në konsideratë nga AKEP në vlerësimin e statusit të FNT për Albtelecom

Për sa më sipër, Vodafone Albania e shikon të drejtë propozimin e AKEP se Altelecom përmbush kriteret për të qenë OFNT përkatësisht në tregun me pakicë të minimumit të linjave me qira (ku përfshihen lloje të specifikuara linjash me qira deri në përfshirë dhe 2mbit/s).

6. A mendoni se është e nevojshme të përcaktohen dy tregje me shumicë të linjave me qira: segmente terminuese dhe segmente trunk të tyre?

Vodafone Albania është e mendimit se linjat me qira të segmenteve terminuese nuk janë pjesë e të njëjtit treg me linjat me qira me segmentet trunk.

'Terminimet lokale' të linjave me qira janë pjesë të linjave me qira që lidhin centralin lokal me ambientet apo ndërtesat e klientit, ndërsa 'trunk segmentet' janë ato pjesë të linjave me qira që ndodhen mes dy nyjave kryesore të rrjetit të ndërtuar: lidhja mes lokaleve centralë dhe atyre tranzit. Nisur nga përkufizimet e mësipërme rezulton se segmentet terminuese dhe segmentet trunk nuk janë pjesë e tregjeve përkatëse të njëjta pasi këto segmente janë plotësues të njëri tjetrit dhe jo zëvendësues dhe kanë karakteristika të ndryshme. Nëse një operator ofron segmente trunk, edhe nëse çmimi i ofrimit të segmenteve terminuese rritet me 5-10%, ai e ka të vështirë të ofrojë segmente terminuese, pasi ofrimi i këtyre të fundit kërkon investim të një natyre që lidhen me rrjetin lokal të operatorit. Në mënyrë të ngjashme, është praktikisht e vështirë për një operator të një rrjeti lokal që të investojë në rrjetin backbone, edhe sikur çmimi i këtij të fundit të ngrihet me 5-10%. Për shembull, operatorët lokalë hasin vështirësi për ofrimin e segmenteve trunk, ndërkohë që operatorët celularë kanë ndërtuar rrjetin backbone por hasin vështirësi në ofrimin e segmenteve terminuese. Për sa më sipër, dhe duke marrë në konsideratë: rekomandimet e KE për tregjet në fjalë; duke konsideruar si dimension gjeografik territorin kombëtar të Shqipërisë (si zonë me kushte të ngjashme konkurrence), pasi sipërmarrësit ofruan dhe kërkues të shërbimeve në bazë të licencave (zëvendësuar me autorizime) e ofrojnë shërbimin në këtë territor, Vodafone Albania vlerëson se tregjet me shumicë të linjave me qira për segmentet lokale dhe segmentet trunk janë dy tregje përkatës të ndryshëm dhe kanë dimension gjeografik territorin e Shqipërisë.

7. Cili është opinionimi juaj për tregjet përkatës me shumicë të linjave me qira të përkufizuara nga AKEP?

Vodafone Albania vlerëson punën analitike të kryer nga AKEP "Mbi analizën tregut të të linjave me qira" dhe përafrimin e kornizës rregullatore dhe koncepteve sipas Rekomandimeve të KE-së. Në këtë kuadër ne jemi dakort me ndarjen e tregjeve përkatës me shumicë të linjave me qira sipas përkufizimeve të AKEP, respektivisht në tregje me shumicë të linjave me qira në segmentet trunk dhe tregje me shumicë të linjave me qira me terminim lokal (apo segmente lokalë).

8. Cili është opinionimi juaj për tregjet përkatës me shumicë të linjave me qira të përkufizuara nga AKEP?

- Vodafone Albania mbështet shqetesimin e AKEP se niveli i informacionit të dhene nga Altelecom si dhe niveli i informacionit të mbledhur përgjithësisht nga palet e tjera, nuk është shumë cilësor.
- Sidoqoftë, mbështetur në të dhenat e paraqitura nga Draft Analiza mund të nxirren disa konkluzione:
- Vodafone Albania konsideron se Altelecom zbaton çmime dukshëm diskriminuese dhe në kundërshtim të hapur me logjikën e thjeshtë të politikës së çmimeve në tregjet me shumicë dhe pakicë për linjat me qira. Vodafone Albania mbështet konkluzionin e AKEP se çmimet e linjave me qira me shumicë duhet detyrimisht të jenë me të ulëta dhe ato të çmimeve me qira me pakicë, në kundërshtim me atë që ka konstatuar vetë AKEP në Draft Analizë.

- Albtelcom ka deklaruar vete ne informacionin e dhene AKEP per Draft Analizen se deklaron dy cmime te ndryshme per sherbime te njejta, nje per kompanite e telekomunikacioneve dhe nje per kompani jo te telekomunikacioneve (faqe 52 e Draft Analizes). Kjo perben nje diskriminim te hapur te operatoreve te tjere, pa pasur asnje arsye te vecante dhe te justifikuar sipas logjikes se tregut. Kemi te bejme me nje praktike klasike te perjashtimit te qellimshem nga tregu te operatoreve te tjere prej Albtelcom ne pozitat e nje sipermarrije dominuese ne treg.
- Vodafone Albania eshte detyruar pikerisht per shkak se Albtelcom ka ndjekur nje strategji penguese per te dhene linja me qira per trafikun nderkombetar (duke deklaruar cmime tejet te larta ne krahasim me praktiken nderkombetare) qe te gjeje alternativa te tjera per te mundesuar biznesin e saj. Persa i perket marrjes se linjave me qira kombetare, kjo eshte praktikisht e pamundur dhe ka shkaktuar edhe mos realizimin e plan bizneseve te caktuara, sidomos per ofrimin e aksesit broadband ne nivel pakice (tek abonentet).

9. Cili është opinionin tuaj për tregjet përkatës me shumicë të linjave me qira të përkufizuara nga AKEP?

- Vodafone Albania perserit se niveli i infomacionit te dhene nga Albtelcom por edhe nga operatore te tjere nuk eshte ne lartesine e duhur. Per rrjedhoje, eshte praktikisht e pamundur te krijohet nje opinion i vlefshem mbi ndikimin e operatoreve te tjere ne tregjet e linjave me qira me pakice dhe shumice.
- Vodafone Albania konsideron se kryerja e analizes mbeshtetur ne shifra qe vete AKEP i konsideron si jo te pranueshme dhe cilesisht te dyshimta, mund te krijoje nje perspektive jo te sakte te realitetit te tregut.
- Vodafone Albania konsideron se kryerja e analizes se tregut mbeshtetur mbi shifra jo te besueshme perben trajtim diskriminues per operatore qe e marrin procesin e analizes se tregut seriozisht. Ne kete rast, perballemi me penalizimin e nje operatori qe eshte treguar transparent dhe ka kushtuar vemendjen e duhur ne procesin e paraqitjes se informacionit tek AKEP. Vodafone Albania eshte e pikepamjes se niveli i ndikimit te Vodafone Albania ne treg persa i perket tregut me pakice te linjave me qira eshte jo i perfillshem. Vodafone Albania eshte e pranishme ne tregun e linjave me qira per bankat e nivelit te dyte ne Shqiperi. Ky eshte aktiviteti kryesor i dhenies se linjave me qira nga ana e Vodafone Albania, dhe ne kete treg duhet te kete edhe operatore te tjere celulare qe japin sherbime te kesaj natyre.
- Sidoqofte, pergjithsesisht duhet pranuar se per shkallen e zhvillimit te tregjeve te linjave me qira ne Shqiperi, asnje operator tjeter nuk eshte ne gjendje te cenoje sadopak pozitat e Albtelcom si operator me fuqi ne ndjeshme ne te treja tregjet e permendura. Sidomos, pasja e statusit te FNT edhe ne tregun e aksesit te sherbimeve te telefonise publike fikse i jep Albtelcom nje pozite praktikisht te pasulmueshme ne tregun aktual te linjave me qira. E vetmja hapësirë deri me sot ka qene ofrimi i kapaciteteve me qira per bankat e nivelit te dyte ne Shqiperi.
- Vodafone Albania konsideron se edhe hyrja ne treg e operatoreve te rinj me nje rrjet te tyrin lokal do te ishte shume e veshtire, per te permbysur dominimin e Albtelcom dhe shtrirjes se rrjetit te tij edhe ne aspektin gjeografik. Deri me tani ka pasur disa lojtare qe jane perpjekur te cajne ne kete treg, por mesa duket ne baze te perfundimeve te Draft Analizes se tregut, impakti i tyre ka qene i paperfillshem. Vete AKEP e pohon ne faqen 57 te Draft Analizes se *“investimi ne infrastrukture alternative i nevojshem per te konkurruar me Albtelcom ne ofrimi ne linjave me qira eshte i madh”*. Gershetuar kjo

me avantazhin e ndjeshem te Albtelecom si lojtari i pare ne treg, e ben permbysjen e situates shume te veshtire.

10. A mendoni se Albtelecom përmbush kriteret për FNT në tregjet me shumicë të linjave me qira?

- Vodafone Albania është e mendimit se Albtelecom përmbush kriteret për të qenë OFNT përkatësisht në tregun me shumicë të linjave me qira.

11. Ne pervoje tuaj si bleres i linjave me qira nga Albtelecom, me shumice apo me pakice, a keni pasur problememe vonesat apo aspekte te tjera te sherbimit?

- Vodafone Albania ka nje marreveshje ekzistuese per marrje te linjave me qira nga Albtelecom, qe perdoret per mundesimin e sherbimit roaming.
- Vodafone Albania ka pasur nje marreveshje ne vitin 2001 me Albtelecom (ne fillesat e hyrjes ne treg ne Shqiperi) per linje nderkombetare me qira. Qe atehere, nuk ka pasur asnje marreveshje tjeter me Albtelecom. Edhe ne vitin 2001, ka patur vonesa ne realizimin e kesaj marreveshjeje.
- Ne momentin qe Vodafone Albania ka nisur te jete aktive ne biznesin e dhenies se linjave me qira, ka aplikuar per nje license per transmetim te dhenash nga ERT (sot AKEP). Ne pershkrimin teknik te rrjetit te transmetimit te te dhenave ishin parashikuar disa skenare per realizimin e infrastruktures fizike per “kilometrin e fundit”, perfshire edhe marrjen e linjave te Albtelecom me qira. Kjo alternative nuk u realizua asnjehere.

12. A ka operatore ne Shqiperi qe mund te ofrojne kapacitete transmetuese me qira 34 Mbit/s, 155 Mbit/s dhe nese po cfare tarifash aplikohen?

- Vodafone Albania konsideron se tregu i dhenies se linjave me qira, dhe sidomos tregu me shumice i dhenies se linjave me qira ngelet i pazhvilluar ne Shqiperi. Kjo ndodh per nje shumesi arsyesh, por kryesoret jane:
  - Mungesa e nje infrastrukture te pershtatshme per zhvillimin e telekomunikacioneve ne Shqiperi. Nuk duhet harruar se Albtelecom eshte operatori dominues nepermjet nje infrastrukture jo mjaftueshmerisht te papershtatshme. Sot Albtelecom numeron rreth 300.000 abonente te telefonise fikse. I tere rrjeti infrastrukture i Albtelecom eshte ngritur historikisht per t'i sherbyer kesaj baze konsumatore. Pra, per asnje moment rrjeti i Albtelecom nuk eshte krijuar per te dhene me qira kapacitete te larta. Eshte e paqarte nese Albtelecom sot posedon kapacitete te mjaftueshme, sidomos per linjat deri ne 155 Mbit/s, ne te gjitheshter gjeografike te rrjetit te tij. Kjo mund te jete e mundshme vetem per zona te caktuara gjeografike, si ajo Tirane-Durres, kur Albtelecom zoteron nje rrjet fibre optike. Pertej ketij caku gjeografik eshte e paqarte nese Albtelecom zoteron ne rradhe te pare aftesine infrastrukture per te dhene me qira kapacitete te tilla transmetuese
  - Mungesa e interesit te duhur te operatoreve ne treg per kapacitete te tilla. Mos pasja e nje infrastrukture te pershtatshme ekzistuese si dhe i rregullimit te pershtatshem i ka shtyre disa operatore ne treg qe te kerkojne te ndertojne vete rrjete qe mundesojne kapacitete te tilla transmetuese. Per rrjedhoje nuk

është synuar për asnjë moment që strategjia e biznesit të mbështetet në shfrytëzimin e infrastruktures së paleve të tjera përkundrejt pagesave të negociuara në kushte tregu të hapur. Edhe kuadri rregullator historik nuk e ka nxitur një prirje të tillë. Sidoqoftë, ky argument vlen vetëm për segmentet e tregut me kapacitet të lartë transmetues.

- Fuqia blerëse në treg nuk është tepër e lartë. Në kushtet e mungesës së një rregullimi të pershtatshëm, mundësia që të merreshin linja me qira me cmimet e Albtelecom nuk ishte realiste. Aktualisht një interes i madh ekziston për linjat me kapacitet të lartë janë për lidhjet nderkombetare duke shfrytëzuar infrastrukturen e Albtelecom. Kjo lidhje nuk është hapur për operatore që nuk janë pale të lidhura me Albtelecom. Nga ana tjetër, vetë Draft Analiza nuk jep një shifer se sa janë kapacitetet ekzistuese të lidhjes nderkombetare që ka Albtelecom me fiber optike.
- AKEP do të duhej të fokusohet në mundësinë që edhe në tregun shqiptar të kishte kapacitete të larta të disponueshme për operatorët. Kjo vlen absolutisht për linjat nderkombetare me qira, por ka të ngjarë të jete me interes edhe për linjat e transmetimit kombëtar..
- Vodafone Albania nuk është në gjendje të bëjë një vlerësim teknik se cilat janë aftësitë teknike të Albtelecom për të dhënë me qira kapacitete të tilla transmetimi, por minimalisht për linjat nderkombetare kjo është e mundur.

13. A mendoni se detyrimet e propozuara të AKEP për FNT të Albtelecom janë të arsyeshme/ të mjaftueshme për të eliminuar problemin e tregut për linjat me qira?

- Vodafone Albania konsideron se nderhyrja e AKEP në rregullimin e tregut të linjave me qira është një hap i parë i rëndësishëm që krijon premisat baze për një treg me funksional.
- Vodafone Albania konsideron se edhe pse në perspektivën afatgjatë, kjo nderhyrje nuk ka sesi të jete përcaktuese për zhvillimin e telekomunikacioneve në Shqipëri, në planin taktik (afatshkurter dhe afatmesëm) do të sjellë një ndryshim rrenjesor dhe cilësor në sektorin e komunikimeve elektronike në Shqipëri. Infrastruktura e Albtelecom edhe pse pamjaftueshmerisht e zhvilluar është alternativa më e mirë për rritjen e psh aksesit broadband në planin afatshkurter në Shqipëri. Me zbatimin e politikave të zhvillimit të Qeverisë për aksesin me brez të gjërë, infrastruktura me të pershtatshme mund të zhvillohen që të mundësojnë këto shërbime..
- Vodafone Albania konsideron se është e mundur imponimi i një regjimi rregullator të arsyeshëm që krijon hapësira për operatore të tjere.
- Vodafone Albania konsideron se kjo është vecanerisht e mundur në kontekstin e ofrimit të linjave të pjesëshme me qira (leased line part circuit), që mundeson edhe operatore të tjere të ofrojnë shërbime të aksesit broadband ndaj përdoruesve fundorë të lidhur në rrjetin publik të telefonisë fikse të Albtelecom.
- Në lidhje me masat e vecanta rregullatore (*ex-ante*) të propozuara nga AKEP në Draft Analizë, lutemi të gjeni në vazhdim vlerësimin tonë:
  - Imponimi i një Oferte Reference për aksesin është i një rëndësie përcaktuese. Me anë të kësaj Oferte reference do të mundësohet dhënia me qira e linjave të pjesëshme me qira (leased lines partial circuits) për arritur lidhjen me mjediset e klienteve të ndryshëm për të ofruar shërbimet e aksesit broadband (internetit). Oferta Reference duhet të përmbajë të gjitha kushtet e nevojshme për të realizuar një marrëveshje të kësaj natyre. Duke qenë se tashmë është krijuar një traditë dhe përvojë në lidhje me zbatimin e ofertave reference (në

kontekstin e interkoneksionit), ky zhvillimi nuk duhet te jete shume problematik.

- Imponimi i detyrimit per mosdiskriminim eshte po ashtu teper i rendesishem. Praktika ka treguar se Albtelecom ka diskriminuar hapur persa i perket operatoreve te tjere te komunikimeve elektronike ne politiken e tij te cmimeve. Kjo praktike duhet te eliminohet. Po ashtu, eshte e pranueshme edhe gjithë praktika e propozuar per botimin e Key Performance Indicators, perfshire edhe kohen minimale per sigurimin e linjave me qira sipas kerkeses se operatorit aplikues.
- Ofrimi i marreveshjeve te nivelit te sherbimit (service level agreements) eshte po ashtu teper i domosdoshem. Me ane te ketyre marreveshjeve do te perftohet nje percaktimin me e detajuar i standarteve te aplikueshme dhe afateve perkatese per te realizuar dhe mirembajtur bashkepunimin per kapacitetet e linjave te dhena me qira.
- Ne parim, linjat me shumice me qira duhet te jene te njejta si linjat e dhena me qira me pakice. Po ashtu, Eagle Mobile ka qene nje nder klientet e Albtelecom per linjat me qira. Eshte e rekomandueshme qe te analizohen me hollesi kushtet e dhenies me qira te ketyre linjave per te aplikuar te njejtat kushte edhe per operatore dhe kliente te tjere per linja me qira.

14. A eshte i arsyeshem detyrimi i propozuar nga AKEP per te dhene akses per kapacitetet transmetuese me qira 34 Mbit/s dhe 155 Mbit/s?

- Vodafone Albania, konsideron se ne parim detyrimi per te mundesuar linja me qira eshte i arsyeshem. Natyrisht, duhet pare se ne cilat segmente te vecanta infrastruktura e Albtelecom do te ishte mjaftueshmerisht e zhvilluar per te perballuar kerkesat e saja dhe per te dhene kapacitete te lira edhe per operatore te tjere.
- Vodafone Albania konsideron se nje rast i rendesishemra kur mund te gjeje zbatim dhe te gjendet i justifikuar detyrimi per dhenie kapacitetesh te larta, eshte ne rastin e lidhjeve nderkombetare me fiber optike, ku Albtelecom gezon nje avantazh te ndjeshem me operatoret e tjere ne tregun shqiptar, per shkak te infrastruktures se trasheguar qe nga koha e monopolit shteteror. Ne kete kontekst, nje detyrim per te dhene akses sipas kushteve te mirepercaktuara ne Oferte Reference do te ishte i justifikuar dhe i arsyeshem.

15. Cfare mendoni per propozimin e AKEP per rregullimin e tarifave te linjave me qira te Albtelecom?

- Ceshtja e rregullimit te tarifave eshte mjaft komplekse dhe delikate. Nje vleresim i prere ne lidhje me kete aspekt do te ishte i veshtire. Vodafone Albania eshte ne parim gjithmone kunder prirjes per te rregulluar apo kontrolluar tarifat me pakice, sepse kjo eshte mase ekstreme rregullatore qe nderhyn ne ekonomine e lire te tregut dhe e shtremberon ate. Sipas Ligjit per Komunikimet Eletkronjike, neni 56.ne cdo rast rregullimi i tarifave me pakice do te ishte vetem masa e fundit dhe pasi praktika te kishte treguar se cdo mase tjeter kishte deshtuar.
- Sidoqofte, Vodafone Albania konsideron se ne pergjithesi duhet te behet nje vije ndarese e qarte midis cmimeve te tregjeve me shumice te linjave me qira dhe tregut me pakice te linjave me qira.
- Tregjet me shumice te linjave me qira mund tu vendosen cmime te rregulluara te aksesit, sipas metodologjive tashme te mire provuara ne te gjithë tregjet e Bashkimit

European. Zbatimi i cmimeve tavan (price caps) mbështetur në një mesatare të cmimeve për shërbime të ngjashme në BE duket një masë e arsyeshme rregullatore. Kjo metode e rregullimit të cmimit do të ishte e zbatueshme deri në momentin e përfundimit të procesit të hartimit të metodologjisë së kostove LRAIC që do të mundësonte vlerësimin e tarifave të orientuara në kosto.

- Në këtë mënyrë shmangen menjëherë deformimet e ndjeshme të cmimeve në treg, kur behet fjale për tarifa që janë dukshëm më të larta sesa mesatarja e BE-së.
- Edhe cmimi i tarifave për linjat e pjesëshme me qira duhet të rregullohet, duke qenë se është një shërbim me shumicë (leased lines part circuits).
- Nga ana tjetër, AKEP ka treguar një prirje ekstreme për të rregulluar çfarëdo tarife që ekziston sot për sot në tregun shqiptar (pra përfshirë edhe pakicën). Një mënyrë e tillë të vepruarit nuk mund të garantojë kurrësi suksesin në treg. Po ashtu, aplikimi i të gjitha masave rregullatore në të njëjtën kohë, mund të krijojë edhe shtremberime tregu krejtësisht të paparashikuara.
- Vodafone Albania konsideron se sidoqoftë, metodat e rregullimit të cmimeve duhet të rregullohen në bazë të një procesi keshillimi publik transparent dhe të kujdeshëm.

16. A duhet të rriten tarifat e linjave me qira kombëtare të Albtelecom në nivelin mesatare të BE, fillimisht vetëm për klientet e rinj dhe ata të cilët u përfundojnë kontratat?

- Në bazë të Draft Analizes, AKEP konstaton se disa linja me qira me shumicë dhe pakice (përfshirë edhe qarqet e pjesëshme të linjave me qira të dhëna operatoreve për interkoneksion) kanë tarifa më të ulëta se mesatarja e vendeve në BE.
- Për këtë rast, AKEP sugjeron që të mos ndryshojnë tarifat ekzistuese deri në justifikimin e kostos së tyre nga modeli BU-LRAIC.
- Nderkohë, për klientet e rinj të Albtelecom ose ata që u mbarojnë kontrata ekzistuese, Albtelecom mund të lejohet që të rrisë tarifat në nivelin e mesatares së BE-së, pas marrjes së aprovimit nga AKEP.
- Vodafone Albania konsideron se një zgjidhje e tillë është paragjyquese. Nëse është vendosur që modeli i metodologjisë së kostove (LRAIC) do të japë një konkluzion të qartë nëse këto tarifa janë të justifikuar nga pikepamja financiare, nuk ka kuptim që të veprohet përpara se të dalë ky përfundim.
- Po ashtu, është absurde që të diskriminohen disa kliente (klientet e rinj) dhe të paguajnë për të njëjtin shërbim tarife më të larta se klientet ekzistues.
- Nga ana tjetër, për tregjet e qarqeve të pjesëshme me qira (partial leased lines) nuk ekziston ende një treg, AKEP thjesht ka krahasuar informacionin e mbledhur nga Rekomandimi i KE (2005/268/EC) me cmimet për “produkte të ngjashme” (dmth tarifat e Albtelecom për dhenien e qarqeve me qira për qelime interkoneksioni të ndërmjetem).
- Referimi tek mesatarja e cmimeve BE në këtë rast nuk është një tregues i përshtatshëm. Rekomandimi i KE-së në fjale, ka edhe një cmim të rekomanduar i cili është shumë pranë cmimit të produkteve të ngjashme të Albtelecom. Do të ishte e pakuptimte që AKEP të kërkojë Albtelecom të rrisë këto cmime për të qenë në përputhje me mesataren e BE-së e cila nga ana e saj nuk është ende në përputhje me Rekomandimin e KE-së.
- Vodafone Albania konsideron se duhet pritur përfundimi i procesit të metodologjisë LRAIC për të dhënë një përfundim në lidhje me politiken e këtyre tarifave. Edhe Rekomandimi i KE-së i kërkon autoriteteve rregullatore kombëtare që të lejojnë rritje të cmimeve mbi cmimin e rekomanduar vetëm nëse kjo justifikohet në bazë të një

metodologjije perlogaritjes se kostove e cila eshte e miratuar nga autoriteti kombetar ne fjale.

17. Cfare masash te tejra rregullatore mendoni se jane te nevojshme per linjat me qira?

- Vodafone Albania konsideron se AKEP, si edhe ne rastin e analizes se tregjeve celulare, nuk duhet te zbatohet ne menyre skolasike te gjithe arsenalin e masave rregullatore qe njih ligji dhe praktika rregullatore ne BE. Eshte e sigurt se nuk ka asnje treg ne BE qe i zbaton keto masa ne teresine e tyre dhe njekohesisht, mbi operatoret ne treg, sic po perpiqet te beje AKEP ne tregun shqiptar.
- Kjo menyre te vepruari nuk sjell realizimin e objektivave rregullatore si dhe te politikave te zhvillimit te komunikimeve elektronike ne vend.
- Vodafone Albania rikujton se Qeveria ka shprehur qarte se shoh zhvillimin e teknologjive wireless si bazen e zhvillimit te aksesit me brez te gjere ne Shqiperi, per vete kushtet e tregut dhe te vendit tone. Ky eshte nje qendrim i logjikshem, i arsyeshem dhe eshte mbeshtetur nga Vodafone Albania (shih Draft Politiken e Qeverise - Dokumentin per Keshillim Publik).
- Cdo dokument rregullator i perpunuar nga AKEP qe imponon masa te posacme rregullatore nuk mund te konceptohet ne izolim nga ky dokument strategjik.
- Per rrjedhoje, Vodafone Albania e konsideron regjimin e rregullimit te dhenies se linjave me qira si nje mase qe do te mundesoje rritjen e aksesit ne internet vetem per periudhen afatshkurter, ndersa ndertohen rrjetet e gjenerates gjeter per aksesin me brez te gjere wireless (Next Generation Access Network).
- Duke qene se ndertimi i aksesit me brez te gjere do te kerkoje burime te medha financiare, eshte e nevojshme qe perkohesisht te perdoret infrastruktura ekzistuese kablllore e Albtelecom per te rritur shkallen e aksesit ne internet.
- Keshtu, nuk kryhen investime te panevojshme ne teknologji te kapercyera nga koha dhe qe kane deshtuar ne Shqiperi, por edhe nuk ngelemi ne vend persa i perket rritjes se shkalles se penetrimit te internetit, derisa te krijohen rrjetet e pershtatshme per aksesin wireless.

Albanian Mobile Communications

Komentet e AMC mbi Draft Analizen e Linjave me Qira

AMC paraqet komentet e saja rreth draft analizes se tregut mbi linjat me qira, ne perputhje me kerkesat e Vendimit Nr.1030 date 17.11.2009 te Keshillit Drejtues te AKEP.

AMC shprehet se ben nje koment te pergjithshem mbi dokumentin e Analizes se linjave me qira dhe konkretisht:

Bazuar ne nenin 31 pika 4 te ligjit per komunikimet elektronike ne RSH, *“Përcaktimi i tregjeve, analiza e tyre dhe përcaktimi i sipërmarrësve, që kanë fuqi të ndjeshme në treg, në tregjet përkatëse, bëhet nga AKEP-i në mënyrë periodike, por jo më pak se një herë në dy*

vjet, në bazë të një rregulloreje, të hartuar në zbatim të këtij ligji dhe në përputhje me rekomandimet përkatëse të BE-së.”

Gjithashtu, në përputhje me nenin 32 **“Percaktimi i tregut”** të te njejtit ligj, **“AKEP-i përcakton tregjet përkatëse kombëtare të komunikimeve elektronike dhe produktet përkatëse, të cilat justifikojnë rregullimin dhe janë subjekte të rregullimit të veçantë, në përputhje me përcaktimet e këtij ligji, me parimet e ligjit për konkurrencën dhe kushtet aktuale të tregut shqiptar, duke pasur parasysh kërkesat e rregullimit të veçantë në sektor dhe rekomandimet e Bashkimit Evropian për tregjet përkatëse të produkteve dhe shërbimeve.”**

Referuar dispozitave të mesiperme të ligjit për komunikime elektronike, direktivave dhe rekomandimeve evropiane, tregjet që duhet të perfshihen në analizen e tregjeve janë tregjet që ndodhen në listën e tregjeve sipas Rekomandimit të Komisionit Evropian të datës 17 dhjetor 2007;

“RECOMMENDATIONS COMMISSION of 17 December 2007 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to *ex ante* regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (notified under document number C(2007) 5406)” dhe sipas annex listes me tregjet e rekomanduara si më poshtë:

ANNEX

Retail level

1. Access to the public telephone network at a fixed location for residential and non-residential customers.

Wholesale level

2. Call origination on the public telephone network provided at a fixed location.

For the purposes of this Recommendation, call origination is taken to include call conveyance, delineated in such a

way as to be consistent, in a national context, with the delineated boundaries for the market for call transit and for call

termination on the public telephone network provided at a fixed location.

3. Call termination on individual public telephone networks provided at a fixed location.

For the purposes of this Recommendation, call termination is taken to include call conveyance, delineated in such a

way as to be consistent, in a national context, with the delineated boundaries for the market for call origination and

the market for call transit on the public telephone network provided at a fixed location.

4. Wholesale (physical) network infrastructure access (including shared or fully unbundled access) at a fixed location.

5. Wholesale broadband access.

This market comprises non-physical or virtual network access including ‘bit-stream’ access at a fixed location. This

market is situated downstream from the physical access covered by market 4 listed above, in that wholesale broadband

access can be constructed using this input combined with other elements.

6. Wholesale terminating segments of leased lines, irrespective of the technology used to provide leased or dedicated

capacity.

7. Voice call termination on individual mobile networks.

Në draft analizen e paraqitur, AKEP ka devijuar nga keto percaktime të ligjit për komunikimet elektronike dhe direktivat përkatëse të BE-se, duke perfshire tregje të cilat nuk

jane ne listen e tregjeve sipas rekomandimeve te BE-se te vitit 2007, por referenca eshte me direktivat perkatese te BE-se te vitit 2003, duke perfshire edhe tregun Nr.7, i cili nuk eshte ne rekomandimet e BE-se te vitit 2007. Aq me teper kjo bie ndesh edhe me menyren krahasimore, tregjet nen rregullim sipas 2003 dhe cmimet refernce 2007-2008.

Qendrimi AKEP per komentet e Vodafone

Komentet e Vodafone ne thelb jane strukturuar sipas pyetjeve te bera ne cdo seksion te analizes te konsultuar dhe ne teresine e tyre Vodafone Albania eshte dakort me perfundimet e arritura nga AKEP ne kete analize, duke dhene edhe argumenta shtese ne mbeshtetje te konkluzioneve dhe arsytetimeve te bera nga AKEP ne kete analize.

Ne vijim eshte paraqitur qendrimi i AKEP, vetem per rastet kur komentet sugjerojne alternativa te ndryshme nga perfundimet e arritura nga AKEP ne kete analize.

Komentet e Vodafone qe sugjerojne alternative te ndryshme nga propozimi i AKEP, kane te bejne me rregullimin e tarifave me pakice te linjave me qira, ne te cilat kundërshtohet rregullimi i tarifave me pakice vecanerisht deri para marrjes se rezultateve te projektit BULRAIC.

AKEP gjykon se tarifat me pakice te linjave me qira te Albtelecom duhet te jen nen-rregullim, por pranon propozimin e Vodafone, qe rregullimi (ndryshimi) i tarifave me pakice te kryhet vetem pasi te jene marre rezultatet e modelit BULRAIC. Propozimi i AKEP ne konsultim publik per rregullimin e tarifave te klienteve te rinj apo te klienteve qe rinovojne kontratat, do te sillte aplikimin e tarifave e ndryshme per te njetin sherbim dhe kjo do te kishte efekte te paparshikuara ne treg. Gjithashtu rregullimi i tarifave me pakice, para nxjerrjes se rezultateve te kostove, nderkohe qe projekti parashikohet te perfundoje ne majin Korrik 2010, do te sillte ndryshime te shpeshta te tarifave dhe struktures se tyre, cka perseri do te sillte probleme te paparshikuara ne treg. AKEP ka vedosur, qe ne kete faze te vendose detyrimet per kontroll te tarifave ne nivel me shumice dhe me pakice te linjave me qira, duke percaktuar nivelin si nivel maksimal nivelin aktual te tarifave me pakice dhe per tarifat me shumice nderkombetare te aplikojte reduktim te nivelit et tyre duke i sjelle ne nivel 20% me te ulet se niveli maksimal i tarifave me pakice.

Qendrimi AKEP per komentet e AMC

AMC nuk ka kundërshtuar asnje nga perfundimet e arritura nga AKEP ne analizen e linjave me qira, por ka kundërshtuar vetem analizen e tregut nr.7, te grupit minimum te linjave me qira (nivele me pakice), treg i cili nuk eshte ne listen e tregjeve sipas Rekomandimit te BE-se te vitit 2007, por eshte ne listen e tregjeve sipas Rekomandimit te BE-se te vitit 2003.

Referencat e perdorura nga AMC, nuk perjashtojne mundesine e analizes se tregut nr.7 te cituar me siper, pasi sipas percaktimeve te Nenit 31, pika 4 e ligjit te komunikimeve elektronike ne RSH, *“Percaktimi i tregjeve, analiza e tyre dhe percaktimi i sipërmarrësve, që kanë fuqi të ndjeshme në treg, në tregjet përkatëse, bëhet nga AKEP-i në mënyrë periodike,*

*por jo më pak se një herë në dy vjet, në bazë të një **rregulloreje**, të hartuar në zbatim të këtij ligji dhe në përputhje me rekomandimet përkatëse të BE-së.”*

Pikerisht kjo rregullore e cituar në këtë përcaktim ligjor, e cila është e miratuar me VKD Nr.747, datë 17. 07. 2009 “Rregullore për analizën e tregut” në Nenin 3 të saj, përmban listën e tregjeve përkatëse për t’u analizuar, ku nuk përjashtohet asnjë nga tregjet e analizuarat në “Analizën e Linjave me Qira” . Madje edhe vetë rekomandimet BE, të vitit 2003 dhe 2007, nuk përjashtojnë mundësinë e analizimit nga rregullatorët e tregjeve të cilët nuk janë pjesë e listës së këtyre rekomandimeve të BE.